

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: O5.

ASIA:

Ministeri Wuolijoen raportti no 1.
Berlin.

8/E 1932.

Berlinissä, tammikuun 8 p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

nr 81/12/32.

1/80 Rec. 11 32		
11/1. 32		
RYHMÄ	OSASTO	KUUKAUS
5	ES.	

H e r r a   M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin lähetän täten Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 1 aiheesta:

Reparatiokysymys ja Saksan maksukyky.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

Mannerheimin

Herra Ulkoasiainministeri

Vapaaherra A. Y r j ö - K o s k i n e n ,

Helsinki.

TERWAKOSKI

1932

Salainen.

B E R L I N I - S S Ä O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 1 .

Berlinissä , ssa 8 p:nä tammi-kuuta 19 32.

KOKOAMINEN STERIO		
1/80 fac. B. 11 32		
«2.32»	Vo	LM
RYHMÄ	OSASTO	ACIA
5	C5.	

Asia: Reparatiokysymys ja
Saksan maksukyky.

Suomessakin on tunnettu se ranskalaisten esittämä kaunis legenda muurahaisesta ja sirkasta. Ranska on ollut se muurahainen, joka on tehnyt työtä ja säästänyt, kun muut kansat ovat olleet huolettomia sirkkoja, jotka ovat vain tuhlanneet. Kun Ranskan oikeistolehdet laulavat yhä samaa virttä, lienee syytä ottaa vähän perinpohjaisemmin käsiteltäväksi, mistä johtuu Saksan nykyinen köyhyys ja maksukyvyttömyys.

On ensinnäkin muistettava, että Saksa kävi maailmansotaa jotenkin yksinään sellaisia suurvaltoja vastaan kuin Englanti, Ranska, Venäjä, Italia ja Yhdysvallat. Saksan liittolaiset Itävalta-Unkari, Turkki ja Bulgaria olivat taloudellisesti sängen heikkoja, niin että Saksa oli pakotettu suorastaan rahallakin auttamaan näitä. Saksa köyhtyi sen vuoksi sodan aikana paljon enemmän kuin sen vastustajat.

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

1) Tavallinen.

- 1) Tavallinen.
2) Tavallinen ja lisäksi ..... lle.
3) Ei tiedoituksiin.
4) Ei tiedoituksiin, mutta ..... lle.

Kun sota sitten oli päättynyt, otettiin Saksalta ensin tavarassa melkeinpä mitä irti saatiin. Kuuluisan kansantalousprofessori Lugo Brentanon 31 päivänä joulukuuta 1922 tekemän laskelman mukaan ne tavarassa suoritettut korvausmaksut, jotka Versaillesin sopimuksen mukaan saatiin lukea reparatiotilille, nousivat 41,6 miljardiin Saksanmarkkaan. Sitäpaitsi oli Saksa vielä suorittanut sellaisia tavaroita, joita ei saanut viedä reparatiotilille 14,3 miljardia Rmk. Ententen reparatiokomissioni on kaikki nämä suoritukset arvioinut vain 7.9 miljardiksi markaksi.

Tämä ero johtuu siitä, että verrattomasti suurin osa suorituksista ennen Dawessuunnitelman voimaan astumista oli tavarassa suoritettu ja ainoastaan hyvin pieni osa puhtaassa rahassa. Paitsi hiiliä ja väriaineita luovutettiin Versaillesin sopimuksen mukaan sotatarpeita, laivastotarpeita, rautatiekalustoa, voimavaunuja, kaabeleita, karjaa y.m. Ulkomailla olevilta saksalaisilta otettiin heidän yksityisomaisuutensa korvausmaksujen tilille. Jo tästä asiain luonteesta johtuu, että tällaisten tavarasuoritusten arvioiminen kohtasi suuria vaikeuksia. Tavarointa otettaessa ei noudatettu mitään järkeviä taloudellisia katsantokantoja. Päämäärä oli vain Saksan sotilaallinen ja taloudellinen heikontaminen. Seuraus tästä oli, että useilla tavaroilla ei saajan käsissä ollut suurtakaan arvoa, vaikka se entiselle omistajalleen olisi ollut välttämätön. Hyvänä esimerkkinä tästä on Saksan kauppalavaston kohtalo. Saksalle se olisi ollut erittäin tarpeellinen kaupankäyntiään varten, mutta voittajain käsiin joutuneena se sai rahtimarkkinoilla ja yleensä merenkulun alalla aikaan täydellisen kaaoksen, niin että lai-

voista ei saatu juuri mitään hintaa. Saksan puolella arvioitiin tämä noin 4 miljoonan tonnin laivasto 5,753 miljoonaksi markaksi, kun taas reparatiokomissiooni arvioi sen vain 749 miljoonaksi markaksi.

Saksa onkin aina protestoinut reparatiokomissionin arvioimistapaa vastaan. Sitä paitsi reparatiokomissiooni ei ole suorittanut työtään loppuun, sillä useita tavaralaatuja puuttuu luettelosta, mutta komissiooni ei pitänyt enää tarpeellisena päättää työtään, kun Young-suunnitelma tuli voimaan.

Mutta paitsi näitä kummankin asianosaisen toimittamia arvioita on vielä olemassa puolueetonkin arvio. Institute of Economics on kirjassa "Germanys Capacity to pay", joka ilmestyi samaan aikaan kuin Brentanon arvio, toimittanut perinpohjaisen laskelman Saksan siihenastisista suorituksista. Institute of Economics tulee loppusummaan 25,8 miljardia Rmk. samalla kuitenkin nimenomaan huomauttaen, että tämä on minimisumma.

Näihin kaikkiin laskelmiin on kuitenkin vielä lisättävä noin 1,5 miljardia markkaa, jotka Saksa on suorittanut 1923 ja 1924 edellämainittujen arvioiden toimittamisen ja Dawessuunnitelman voimaantumisen välillä.

Dawessuunnitelman voimaantuttua ovat reparatiomaksut riidattomat, sillä vuotuismaksut olivat kiinteästi määrättyt. Siitä alkaen ovat maksut olleet

Dawessuunnitelman aikana 7,970 milj.Rmk.

Young " " 2,882 " "

Yhteensä 10,852 milj.Rmk.

Kaikkiaan on siis Saksa suorittanut Hooverin moratoriumiin asti seuraavat määrät:

- 1) Reparatiokomissioonin mukaan 20,2 *miljardia Runka*
- 2) Institute of Economics " 38,1 " "
- 3) Saksalaisen Brentanon " 53,8 . " "

Kun reparatiokomissioonin laskelmat eivät ole loppuunsaoritettuja ja kun puolueeton arvio on jotenkin keskivälillä molempien asianosaisten arviosta, voinee sitä pitää verrattain oikeaan osuneena, joten Saksan tähän asti maksama korvaussumma olisi

38 miljardia Saksenmarkkaa.

Tästä summasta on Ranska saanut 52-54 % eli pyöreissä luvuissa 20 miljardia markkaa. Kun puhuin asiasta Ranskan suurlähettilään François-Poncet'n kanssa, sanoi hän Ranskan reparationmaksujen kaikkiaan nousevan 120 miljardiin frangiin eli siis Saksenmarkkoissa 20 miljardiin markkaan ja lisäsi hän, että Saksa on maksanut vasta puolet siitä eli 60 miljardia frangia. Hän ilmeisesti laskee Saksan suoritukset reparatiokomissioonin laskelman 20 miljardin mukaan ja Ranskalle siitä puolet eli 60 miljardia frangia. En ymmärrä mistä François-Poncet oli juuri tuon summan 120 miljardia frangia saanut, sillä varsinaisiksi reparationmaksuiksi eli siis yksityisten kärsimien vahinkojen korvauskuluiksi ilmoitetaan Ranskan talousarviossa 79,6 miljardia frangia.

Kun vielä ylläsanottuun lisään, että Saksa sai pyyhkiä 8,6 miljardia saatavia liittolaisiltaan ja että Saksalta Versaillesin rauhassa otettiin muun muassa

2 erittäin tärkeitä teollisuusaluetta Yläsleesia ja Saar-alue ja siten järkytettiin koko Saksan talouselämää, on kai selvää, miksi Saksa on köyhä.

Kun raporttini on jo venynyt näin pitkäksi, käsittelen vasta seuraavassa raportissa Saksan velkaantumista ja kauppabilanssia. ||

Maimo Wessijoki

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

Ministeri Wuolijoen raportti no 2.
Berlin.

18/1 1932.

Berlinissä, tammikuun 18 p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

m. 152/33/32.

ULKOASIA		
2/180 fac.		32
21/1.32		
HMA	OL	
5	es	

H e r r a   M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra Ministeri, raporttini N:o 2 aiheesta:

Reparatiokysymys ja Saksan maksukyky.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Männistö

Herra Ulkoasiainministeri

Vapaaherra A. Y r j ö - K o s k i n e n ,

Helsinki.

TERWAKOSKI

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 2.

Berlinissä, 18 p:nä tammi-kuuta 19 32.

2/1-32	2/1-32	2/1-32
5. C5		

Asia: Reparatiokysymys ja
Saksan maksukyky. (Jatkoa)

Raporttini jälkimäinen osa on näin viivästynyt, koska koko viime viikko meni toiminnassa voitullin ko-roituksen vastustamiseksi.

Paitsi edellisessä raportissani mainittuja 38 miljardia Saksan markkaa, jotka Versaillesin sopimuksen mukaan riidattomasti on saatu viedä n.s. reparatioti-lille, on Saksa sitä paitsi joutunut maksemaan muita sotakorveuksia 30,8 miljardia markkaa. Tähän summaan sisältyvät valtion ja osavaltioiden omaisuudet ulkomailla, luovutetuilla alueilla ja siirtomaissa, sotatarpeet aseiden riisumisen yhteydessä y.m., mutta eivät ne talou-delliset vahingot, joita valtakunta joutui kärsimään alu-eiden, siirtomaiden y.m. menetyksen kautta. Saksalaisten oman arvion mukaan maksoi Versaillesin rauha Saksan kansalle hyvän joukon yli 100 miljoonaa markkaa, joka

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

Tavallinen.

- 1) Tavallinen. _____ lle.
 2) Tavallinen ja lisäksi _____ lle.
 3) Ei tiedoituksiin. _____
 4) Ei tiedoituksiin, mutta _____ lle.

onkin totta, jos lasketaan se taloudellinen vahinko, minkä Saksa kärsi. Toiselta puolen on kyllä myönnettävä, että voittajavaltioiden hallussa luovutetulla omaisuudella ei ollut läheskään sitä arvoa.

Kuinka Saksan kansa on sodan johdosta köyhtynyt, käy parhaiten selville, jos vertaa eri maiden verotilastoa toisiinsa. On tehtävä ero Saksan valtakunnan ja Saksan kansan välillä. Valtakuntahan ei ole köyhä, sillä inflation avulla saatiin vuosina 1919-1923 pyyhityksi 90 miljardia markkaa sotavelkoja. Nykyinen valtiovelka on vain 12 1/2 miljardia markkaa.

Ranskassa saadaan suurin osa veroista omaisuusverolla, kun se Saksassa tuottaa vain 4 %, vaikka veroprosentti on jotensakin yhtä korkea. Ranskassa tulee tuloverosta 70 prosenttia veroamaksavilta, joiden tulot ovat yli 50,000 frangia, Saksassa vaille 40 % samoilta veroluokilta ja suurin osa 1000-5000 markan välillä olevista tuloista. Englannissa on taas tuloveron minimiraja niin korkealla - noin kaksi kertaa niin korkealla kuin Saksassa - että vain noin puolet Englannin verovelvollisista suorittavat koko tuloveron, kun taas Saksassa 90 % verovelvollisista osallistuu tuloveron suoritukseen.

Ententen taholta huomautetaan usein, että sotarasitus henkeä kohden Saksassa on pienempi kuin esimerkiksi Ranskassa. Lasketaan, että se Ranskassa on 370 fr. henkeä kohti, Saksassa vain 165 fr. Tällöin kuitenkin unohdetaan inflation vaikutus. Jos nuo poispyyhityt 90 miljardia otetaan huomioon, niin on se todellisuudessa ainakin 600-700 fr. henkeä kohti.

Että köyhyys alemman porvariston keskuudessa -

puhumattakaan työväestä ja työttömistä (niiden luku on tällä hetkellä 5,700,000) - on suuri, siitä tulee vakuumetoksi, jos liikkuu tällaisissa kodeissa. Huonekalujen päälliset ja matot repaleina, tapeetit rikki, liinavaatteita tuskin on j.n.e.

Kun viime kesänä Saksan pankit joutuivat maksukyvyttömiksi, jopa jotkut menivät nurinkin, oltiin voittajavaltojen, varsinkin Ranskan taholta, hyvin kärkkäitä syyttämään Saksaa kevytmielisestä tuhlauksesta. Tosi onkin, että Saksa on sodan päätyttyä suuressa määrin investeerannut pääomaa. Tämä on tapahtunut pääasiallisesti tehtaiden uudistamiseen, maanviljelyksen parantamiseen ja asuntojen rakentamiseen. Mutta tahtoisin kysyä, millä Saksa olisi voinut ajatellakaan maksaa niitä sotakorvauksia, joita sen maksettavaksi oli asetettu, ellei tuotantoaan kohottamalla. Eikä mikään energinen eteenpäin pyrkivä kansa ole sodan jälkeen osannut olla tarpeeksi varovainen kiinnittäessään pääomia tuotannolliseen toimintaansa. Ei edes hidas Suomen kansa. Velkaa olemme tehneet me niinkuin muutkin. Ainoan poikkeuksen tässä tehnee Ranskan kansa, joka kerää vain kultaa holveihinsa. Mutta se ei suinkaan tapahdu mistään taloudellisesta kaukonäköisyydestä, vaan sen kansan taloudellisesta konservatiivisuudesta. Se on hyvin verrattavissa luontaistaloudessa elävään talonpoikaan, jota eivät mitkään uudet virtaukset saa houkutelluksi muuttamaan tuotantoaan ja elintapojaan. Että se tällä kertaa on ollut viisasta, johtuu vain siitä, että yleismaailmallinen lamakausi tuli niin äkkiä ja kaikille odottamatta. Mutta ei liene myöskään epäilemistä kumpi tyyppi vie kehitystä eteenpäin sekö, jolla on halua ja rohkeutta

yrittää uusia tuotantomotoja, vaiko se, joka panee rahat sukkaan ja kerää viljansa laareihin.

Maaailman yleinen kriisi on juuri senkautta tullut niin turmiolliseksi, että se maa, joka on saanut haltuunsa kerätyksi suuren osan maailman kultavaroista, ei osaa olla maailman pankkiirina, kuten tšekäläinen Yhdysvaltain suurlähettiläs Sackett sanoi.

Saksan ulkomaiset velat eivät suinkaan ole niin peloittavan korkeat kuin yleensä esitetään. Baselin kokouksessa ilmoitti Saksan edustaja tri Melchior niiden nousevan kaikkiaan 23,5 miljardiin markkaan. Paha vain, että näistä on 12 miljardia lyhytaikaisia lainoja. Mutta kun viime vuoden kauppatase oli 2,9 miljardilla aktiivinen, niin ei ole epäilystä, ettei Saksa näitä velkojaan jaksaisi hoitaa, jos vain sotakorvausmaksut pyyhitään. Ainoa oikea ratkaisu sekä yleisen kriisin voittamiseksi että Europan tervehtymisen kannalta asiaa katsoen onkin sotakorvausmaksujen lakkauttaminen. Sen kautta saataisiin Keski-Europan työttömyys vähenemään ja kulutuskyky nousemaan, joten meidänkin maamme tuotteille tulisi parempi menekki. Englantilaisen pankkimiehen lause: Europa ei voi keskuudessaan sietää Saksaa, jonka täytyy pakosta kaupassaan saavuttaa yli 2 miljardin Saksan markan aktiviteetti, on naulan päähän osattu.

Saksalaisten kanta onkin tällä kertaa, puolueisiin katsomatta; reparatiomaksujen suorituksesta on kieltäydyttävä. Ranskalaiset näkyvät vetoavan siihen, että Saksa on vapaaehtoisesti kirjoittanut kansainvälisen sopimuksen Young-suunnitelman alle, joten on epämooraalista, jos Saksa aikoo kieltäytyä sitä noudattamasta.

Tähän on ensinnäkin sanottava, että tuo "vapaaehtoisuushan"
perustui Versaillesin rauhaan ja toiseksi: Ultra posse
nomo obligatur.

Matti Wuolijoki

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA: _____

Berlinissä olevan lähetystön rap. no 3.

Ministeri Kuolijoki.

21/2 1932.

Berlinissä, helmikuun 21 p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

nr 468/107/32.

U. 468/107/32		
4/80 (aei. 32)		
25/2.32	9	100
5	C5.	ACIA

H e r r a   M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 3 aiheesta:

Saksan presidentinvaali.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

Mäimi Munninen

Herra Ulkoasiainministeri,
Helsinki.

TERWAKOSKI

1932

Salainen.

Berlini - SSÄ OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 3.

Berlini-ssä 21 p:nä helmi-kuuta 1932.

4/80 Re. D. 1332		
25/2.32	79	133
KYHÄ	OSASTO	ACIA
5	CS	

Asia: Saksan presidentinvaali.

Valtiopäivät kokoontuvat t.k. 23 päivänä päät-
tämään presidentin vaalipäivästä, joksi on ajateltu maa-
liskuun 13 päivää.

Oikeistopuolueet natsit ja hugenbergiläiset
koettivat kaikin keinoin saada Hindenburgin kieltäytymään
ehdokkuudesta. Esitettiin, kuinka hän tulee olemaan vain
sossien ja juutalaisten kandidaattina ja koetettiin si-
ten saada vaali ukolle vastenmieliseksi. Kun kuitenkin
suuri entisten sotilaiden liitto Kyffhäuserbund (noin 3
milj. jäsentä) pyysi häntä ehdokkaaksi, päätti hän suos-
tua. Oikeistopuolueet joutuivat vaikeaan asemaan, sillä
heillä ei ole sopivia vastaehdokkaita. Hitler on tois-
taiseksi vielä Itävallan kansalainen ja näyttää olevan
vaikeuksia saada hänet Saksan kansalaiseksi. On ollut
kysymys hänen kutsumisestaan taidehistorian tai pedago-

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

Tavallinen.

- 1) Tavallinen.
- 2) Tavallinen ja lisäksi ..... lle.
- 3) Ei tiedoituksiin.
- 4) Ei tiedoituksiin, mutta ..... lle.

gikan professoriksi Braunschweigin korkeakouluun, jolloin hän automaattisesti tulisi Saksan kansalaiseksi, mutta vasemmisto- ja keskustalehdet ovat osanneet tehdä koko manööverin niin naurunalaiseksi, että Braunschweigin natsi-hallituksella ei ole ollut vielä oikein halua nimittää häntä taidehistorian professoriksi, johon virkaan "hänellä kyllä olisi edellytyksiä, koska hän on ennen ollut maalari ja tapiseeraaja".

Hugenbergiläiset ovat vielä pahemmassa ehdokkaan puutteessa, eivätkä he toistaiseksi ole ketään esittäneetkään. On kyllä mainittu parikin ehdokasta, Oscar von Hohenzollern ja Stahlhelmien päällikkö eversti Düsterberg, mutta viime viikolla puolueenvaltuusto päätti asian vielä jättää Hugenbergin myöhemmin päätettäväksi.

Oikeiston pyrkimys näyttää olevan saada äänet niin hajoitetuiksi ensimmäisessä vaalissa, että Hindenburg ei missään tapauksessa saisi ehdotonta enemmistöä, noin 18 miljoonaa ääntä. Kun toisessa vaalissa, joka todennäköisesti toimitetaan vasta huhtikuussa, voidaan vielä uusiakin ehdokkaita äänestää, toivovat he juonittelulla ja Hindenburgia parjaamalla saavansa ukon kieltäytymään ehdokkuudesta, koska Hindenburg hyvin vastenmielisesti kandideeraa enää toisessa äänestyksessä.

Hyvin luultavaa onkin, että Hindenburg ei ensimmäisessä äänestyksessä saavuta ehdotonta enemmistöä koko äänioikeutetuista. Häntä äänestävät kyllä keskusta, Staatspartei, sosialidemokraatit ja jotkut pikkupuolueet kuten Landvolk, saksalainen kansanpuolue y.m. Mutta sosialidemokraatit ottavat ilmeisesti hyvin laimeasti osaa äänestykseen ja heidän vasen siipensä Rosenfeld-Seydewitz,

joka onkin ottanut nimekseen sosialistinen puolue, on jo ilmoittanut äänestävänsä kommunistien ehdokasta Thälmannia. Tosin saksalaiskansallisetkaan eivät kaikki ole Hugenbergin takana, sillä muutamia tunnettuja oikeistolaisnimiä näkyy olevan Hindenburgin vaalikomiteassa. Näistä ovat kreivi Westarp ja ylipresidentti von Batocki huomattavimmat.

Wäinö Suominen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

Berlinissä olevan lähetystön rap. no 4.

Ministeri Kuolijoki.

8/3 1932.

Berlinissä, maaliskuun 8 p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

nr. 638/145/32.

ULKOAS		
N:o	5/80 he.	32
12/3.32	2	
	5	es

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille,
Herra Ministeri, raporttini N:o 4 aiheesta:

Saksan valtakunnan presidentinvaali.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

Matti Wuolijoki

Herra Ulkoasiainministeri,

Helsinki.

TERWAKOSKI

1932

Salainen.

Berlin SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 4.

Berlinissä, ssa 8 p:nä maaliskuuta 1932.

ULKOASIAINMINISTERIO		
No. 5/80 ac.	D. 13 32	
12/3. 32	No.	L.M.
6000	6000	ASIA
5	E.S.	

Asia: Saksan valtakunnan presidentinvaali.

Vaali toimitetaan ensi sunnuntaina t.k. 13 päivänä. Ehdokkaina ovat:

von Hindenburg, Paul, synt. lokakuun 2 päivänä 1847 Posenissa, upseerin poikana. Astui armeijaan sotilaskoulun lopetettuaan 7.IV.1866, otti osaa Saksan ja Ranskan sotaan 1870-71, korotettiin kenraaliluutnantiksi 1900, otti 1911 eron sotilaspalveluksesta asettuen asumaan Hannoveriin. Määrättiin maailmansodan alkaessa itäisten joukkojen päälliköksi ja myöhemmin Saksan kaikkien sotavoimain komentajaksi. Erosi sodan päätyttyä ja asettui Hannoveriin. Valittiin 26.IV.25 14,639,399 äänellä valtakunnanpresidentiksi.

Hitler, Adolf, synt. huhtikuun 20 päivänä 1889 Ylä-Itävaltaan kuuluvassa pikkukaupungissa Braunau a.Inn tullivirkailijan poikana. Kävi syntymäkaupungissaan realkoulua, mutta luullen omaavansa taipumuksia taidemaalariksi, lopetti koulunsa ja tarjoutui Wienissä erääseen taide-

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

Tavallinen

- 1) Tavallinen.
- 2) Tavallinen ja lisäksi ..... lle.
- 3) Ei tiedoituksiin.
- 4) Ei tiedoituksiin, mutta ..... lle.

kouluun, sinne kuitenkin pääsemättä, siirtyi 1912 Müncheniin valmistuakseen rakennuspiirustajaksi. Sodan alkaessa liittyi vapaaehtoisena 16. bayerilaiseen reservirykmenttiin, jossa palveli koko sodan ajan, haavoittuen kaksi eri kertaa. Sodan päätyttyä jäi erään müncheniläisen suojelusrykmentin palvelukseen ja erosi huhtikuun 1 päivänä 1920 kokonaan sotapalveluksesta.

Hitler oli vuoden 1919 alusta alkaen kuullut Itävallan kansallissosialisteihin, mutta saksalaisissa joukoissa taistelleena menetti Itävallan kansalaisuuden ja ryhtyi vuodesta 1920 alkaen puuhailemaan Münchenin kansallissosialistien riveissä. Saavutti alun alkaen varsinkin nuorison keskuudessa suurta suosiota ja tultaan Ludendorffin kanssa hyviin suhteisiin, oli jo seuraavasta vuodesta lähtien erittäin vakavasti huomioonotettava poliittinen toimihenkilö.

Sekaantui marraskuun 8 päivänä 1923 Münchenissä puhjenneseen kapinayritykseen, joka julisti maan keskushallituksen erotetuksi ja yritti asettaa oman "kansallisen" hallituksensa ja järjestää myöskin oman armeijansa. Kapinayritystä seuranneissa osittain verisissäkin selkkauksissa osallisena, tuomittiin huhtikuun 1 päivänä 1924 linnanvankeuteen, mutta pääsi jo ennen vuoden loppua ehdonlaiseen vapauteen. Häntä koskeva julkisen esiintymisen kielto kesti kuitenkin Bayerissa vuoden 1927 ja Preussissa 1928 lopulle. Väli vuodet oli H. käyttänyt tarmokkaasti kansallissosialistien organisointiin. Ollut heinäkuusta 1921 Saksan kansallissosialistien muodollinenkin johtaja.

Duesterberg, Theodor, synt. lokakuun 19 päivänä 1875 Darmstadtissa sotilaslääkärin poikana. Kävi gymnaasia kotikaupungissaan ja Hannoverissa, tuli 1889 vakinaiseen palvelukseen armeijassa, oli 1900 saksalaisissa joukoissa Kiinassa, jossa haavoittui. Kiinasta palattuaan kävi sota-akatemia, tuli 1905 suureen pääesikuntaan, 1908 kompanian päälliköksi, 1913-14 Preussin sotaministeriön palveluksessa, maailmansodassa 1914 ja 1915 pataljoonan päällikkönä ja myöhemmin sotaministeriön käytettävänä, 1918 rauhanneuvotteluissa Bukarestissa, syksyllä aseleponeuvotteluissa, vastustaen aselepoa, rauhan allekirjoitettua erosi sotapalveluksesta everstilutnanttina. Liittyi saksalaiskansallisiin, 1919-24 sen paikallisjohtajana Halle-Merseburgissa. Tutustuttuaan "Stahlhelmin" perustajaan Seldteen, yhtyi hänen järjestönsä, jonka palveluksessa vuodesta 1924, nykyisin toisena ylipäällikkönä.

Thälmann, Ernst, synt. Hampurissa huhtikuun 16 päivänä 1886, siellä toiminut edelleen, kuljetus- ja telakkatyöläisenä sekä merimiehenä, lyhyen ajan Arbeitsamtin virkailijana. Liittyi 1903 sosialidemokraatteihin, siirtyen sodan aikana vasemmalle ja liittyen vihdoinkin kommunisteihin, ollen vuodesta 1919 heidän tunnustetuimpia johtajiaan. On vuodesta 1919 Hampurin Bürgerschaftin ja Finanzdeputationin ja vuodesta 1924 Reichstagin jäsen. Kommunistien presidenttiehdokas vaaleissa Ebertin kuoltua. Nauttii Moskovan suurta luottamusta, sen monien järjestöjen kunniajäsen.

Julkisuudessa on mainittu viideskin presidenttiehdokas, nimittäin joku Betriebsanwalt Winter, jonka ehdokkuutta ei voida ottaa lainkaan vakavalta kannalta.

Inflation jälkeisinä aikoina oli hän koonnut ympärilleen joukon henkilöitä, joille oli jäänyt käsiin arvonsa menettäneitä valtiopankin seteleitä, ja esiintyi heidän asianajajanaan vaatien, että setelit ovat kullalla lunastettavat, niinkuin niihin oli "präntätty". Hän joutui tällöin rettelöihin sekä silloisen valtiopankin johtajan Schachtin että klienttensä kanssa, joita viimeksimainittuja hän oli rohkealla tavalla käyttänyt lypsylehmänään, ja tuomittiin vankeusrangaistukseen, jota hän on parhaillaan kärsimässä. Kun rangaistukseen ei liittynyt kansalaisluottamuksen menetystä, hän ei ole muodollisesti estetty esiintymästä vaikkapa presidenttiehdokkaana.

Vaalissa täytyy ehdokkaan saada ehdoton enemmistö kaikista annetuista äänistä, tullakseen valituksi. Jos kukaan ei tätä äänimäärää saavuta, seuraa uusintavaali, joka on määrätty pidettäväksi huhtikuun 10 päivänä. Tällöin voi vielä aivan uudetkin ehdokkaat tulla kysymykseen ja valituksi tulee se, joka saa enimmät äänet.

On vaikea ennustaa, miten vaalissa tulee käymään, koska mitä moninaisimmat seikat voivat siihen vaikuttaa. Oikeiston taholla agiteerataan Hindenburgia vastaan pääasiallisesti sillä, että hänen vaalinsa merkitsee nykyisen systeemin säilyttämistä ja se on ennen kaikkea kukistettava. Ei kukaan usko Duesterbergin valituksi tulemiseen, tuskinpa Hitlerinkään, mutta jos voidaan estää Hindenburg saamasta ehdoton enemmistö, niin toivotaan toisessa äänestyksessä natsionalisolistien ja saksalaiskansallisten sopivan uudesta ehdokkaasta, joksi mainitaan entinen puolustusministeri Otto Gessler. Tähän asti oikeistolaiset toivoivat, että Hindenburg ei enää toisessa

vaalissa kandideeraisi, kun hänet oikein haukutaan, mutta tämänkin toivon on ukko ottanut pois ilmoittamalla, että hän asettuu toisessakin vaalissa ehdokkaaksi. Hän on lujempaa ainesta kuin äsken kuollut Sachsenin kuningas, joka sanoi: macht Euren Dreck alleene.

Myöskin Hindenburgin vastustajat selittävät hänen olevan niin vanhan ja heikon, että hän on täydellisesti ympäristönsä johdettavissa, joista vaarallimpana pidetään hänen kansliansa päällikköä valtiosihtööri Meissneriä.

Äänioikeutettujen lukumäärä lienee noin 43,5 miljoonaa. Jos lasketaan osaaottavien lukumäärän olevan 75 %, voisi arvata äänien jakautuvan - niin arveluttavaa kuin profeteeraaminen onkin - jotenkin seuraavalla tavalla:

Hindenburg	16,5
Hitler	10,0
Thälmann	4,0
Duesterberg	2,0
Winter	0,1 .

Hindenburg tulisi tällöin valituksi ensimmäisessä vaalikerrassa.

Mämi Wuolijoki

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

Berlinissä olevan lähetystön rap. no 5.

Ministeri Kuolijoki.

12/3 1932.

Berlinissä, maaliskuun 12 p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESICKNING

nr 764/157/32.

ULKOASIAINMINISTERI		
6/80 ae.	16/3-32	1932
FINNA	ULKO	ALIA
5	es.	

H e r r a   M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 5 aiheesta:

Pankkifusioni Saksassa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

Mäkelä

Herra Ulkoasiainministeri

Vapaaherra A.S. Y r j ö - K o s k i n e n ,

Helsinki.

TERWAKOSKI

1932

B e r l i n - SSÄ OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 5.

Berlin - ssä 12 p:nä maaliskuuta 1932.

LIIKESÄÄNTÖMÄÄRÄYKSIEN		D. N. 32	
6/80 fac.	16/3.32	Ve	Liit
5	C5		

Asia: .....

Pankkifusio Saksassa.

Viime kuun 22 päivänä saatettiin loppuun hallituksen ja eräitten tšekäläisten pankkien ja niitten valvontaneuvostojen väliset neuvottelut, joitten tuloksena on Danatbankin yhtyminen Dresdner Bankiin sekä eräitten muitten pankkien sisäinen uudestijärjestely. Päätöksiä seuraa nyt joukko monimutkaisia tervehdyttämistoimenpiteitä, joista useimmissa on määrääjänä Saksan valtio. Pankkien saneerauksen valtakunnan hallitus toimittaa helmikuun 20 päivänä annetun asetuksen nojalla, joka valtuuttaa sen

- 1) ryhtymään osalliseksi pankkiyrityksiin ja tekemään tarvittavia sijoituksia samoin kuin myös luovuttamaan hankkimiaan osuuksia;
- 2) sallimaan poikkeuksia voimassaolevan kauppaoikeuden määräyksistä yksityis- taikka määrätynlaisissa tapauksissa;
- 3) ottamaan vakuuksia valtion kannettaviksi;

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

.....
Tavallinen.
 .....

- 1) Tavallinen. .... lle.
 2) Tavallinen ja lisäksi ..... lle.
 3) Ei tiedoituksiin. ....
 4) Ei tiedoituksiin, mutta ..... lle.

4) vapauttamaan valtion ennen tämän asetuksen voimaantulusta kannettavakseen ottamat vakuudet taikka pidentämään niitten voimassaoloajan määräajaksi;

5) ottamaan osalleen suorituksia aina 250 milj. Rmk:aan saakka sekä

6) hankkimaan luottoa aina 400 milj. Rmk:aan asti.

Dresdner Bankin peruspääoma oli 100 milj. Rmk., ja pankki sai jo heinäkuun kriisin aikana 300 milj. suuruisen etuoikeutetun osakepääoman muodossa valtiolta tukea. Sen peruspääomasta on 34 milj. Rmk. omassa sal-kussa ja 66 milj. osittain vapaassa kaupassa, osittain valtion hallussa. Sitäpaitsi oli pankilla 34 milj. suuruinen vararahasto. Tämä vararahasto samoin kuin pankin hallussa olevat osakkeet lakkautetaan nyt. Alentamalla perusosakkeiden määrä 66:sta 20 miljoonaan, saadaan kirjan-pitovoittoa 46 milj., mutta valtio alentaa myös viime kesänä merkittyjen etuoikeutettujen osakkeitten määrän 300:sta 200 miljoonaan, menettäen tällä tavoin siis 100 milj. Nämä jällelläolevat 200 milj. ovat vastaisia perusosakkeita. Kultadiskonttopankki ottaa valtion Dresdner Bankille palauttamia osakkeita haltuunsa 48 milj. arvosta, suorittaen niistä 105 % ja helpottaen tämän kautta Danatbankin sulattamista edelliseen. Valtio asettaa pankin käytettäväksi 30 milj. suuruisen vararahaston, 60 milj. tasoitusrahadon sekä n. 60 milj. Rmk:n luoton. Tämän lisäksi tulee 20 milj. à fonds perdu irtisancttavan henkilökunnan hyvitykseksi.

Danatbankille valtio on myöntänyt 100 milj. Rmk:n suuruisen tappiovararahaston, ja sen alkuperäisestä 60 miljoonan kokonaispääomasta on 35 milj. pankin taikka valtion hallussa. Nämä osakkeet oli tarkoitus myöhemmin

luovuttaa luotolla teollisuudelle ja asiasta oli jo käyty neuvottelujakin. Ellei tästä aikeesta kuitenkaan tulisi mitään nyt, kun ei pankki jääkään itsenäiseksi, lakkautetaan k.o. osakkeet. Sen lisäksi lakkautetaan 60 milj. suuruinen vararahasto. Ylijäämä, 25 milj. arvosta osakkeita, vaihdetaan valtion hallussa oleviin Dresdner Bankin perusosakkeisiin suhteessa 10:3.

Dresdner Bankin pääoma tulee lopulta olemaan 300 milj. Rmk. ynnä 30 milj. avonaista sekä 60 milj. hiljais- ta vararahastoa.

Danatbankin ulkomaisille veloille, jotka siirtyvät Dresdner Bankille, jää valtion takuu, Danatbankin sisä- maanvelkojen suhteen se sitävastoin lakkautetaan maaliskuun lopussa taikka huhtikuun alussa.

Deutsche Bank und Discontogesellschaft, jolla tähän asti oli 285 miljoonan markan pääoma ja 160 milj. vararahasto, tulee käyttämään suuren osan viimeainituista uudestijärjestelyyn sekä vähentämään liikkeessä olevaa 180 milj. suuruista pääomaa suhteessa 10:4. Hallussaan olevista osakkeistaan se myy 72 milj. uudelleen 115 prosenttiin (niitten sijoittamisesta on myös etukäteen sovittu), ja jällelläolevat 33 milj. lakkautetaan. Tässä ei valtion tarvitse tulla väliin, mutta kultadiskonttopankki ottaa kyllä valtakunnanpankin myöntämällä varoilla haltuunsa uudelleen liikkeeseen laskettuja osakkeita 50 milj. markan arvosta. Tarkoitus on kuitenkin, että nämä palautetaan Deutsche Bank und Discontogesellschaftille niin pian kuin suinkin käy päinsä ja tämä vuorostaan laskee ne liikkeeseen vapaille markkinoille. Pankin pääoma tulee lopulta olemaan 144 milj. Rmk. ja vararahasto, joka osaksi

syntyy uusien osakkeitten kurssivoitosta, nousee 25,2 milj. Rmk:aan netto.

Commerz- und Privatbank selvitytyi kesällä kylläkin hyvin likviditeettipulasta, mutta sen jälkeen se on kärsinyt melkoisia tappioita.

Sen 75 milj.Rmk. käsittävästä pääomasta sen omassa hallussa on 37,2 milj., jotka nyt siirtyvät valtiolle parikurssiin. Sitten vähennetään kokonaispääoma suhteessa 10:3 22,5 milj.Rmk:aan ja koroitetaan jälleen 45 milj.mk:n osakearvolla, jotka osakkeet siirtyvät kultadiskonttopankille 115 %:iin arvostaan. Tämän kautta syntyy 6,75 milj.mk:n suuruinen vararahasto, jonka valtio lainakelpoisten paperien avulla korooittaa 30 miljoonaan. Pankki sulattaa itseensä Barmer Bankvereinin, jonka osakepääoma 12,5 milj. vaihdetaan Commerz- und Privatbankin osakkeisiin suhteessa 1:1. Täten nousee pankin kokonaispääoma 80 milj. Rmk:aan. Valtio asettaa lisäksi 16,74 milj. suuruisen "tasoitusreservin" lainauskelpoisissa papereissa.

Valtio tulee saamaan ensinnäkin 15 % puhtaasta voitosta sekä, sen jälkeen kuin 8 %:n osinko on osakkeille jaettu, 60 % ylijäämästä.

Allgemeine Deutsche Creditanstaltin pääoma oli tähän asti 40 milj.Rmk. Näistä oli 32 milj. sen hallussa olevia osakkeita, jotka nyt lakkautetaan. Loput 18 milj. vähennetään 3:1 eli 6 milj. mk:aan. Senjälkeen annetaan 13 milj. arvosta unsia osakkeita, jotka kultadiskonttopankki merkitsee.

Kultadiskonttopankki, Deutsche Golddiskontobank, tukee puolestaan valtiota koroittamalla uusien C-osakkeitten liikkeelle laskun kautta pääomaansa 200 milj. mk:lla, jotka tullaan käyttämään muitten pankkien osakkeitten

lunastukseen. Varat tähän pääomanlisäykseen saadaan osittain vararahastosta, osittain valtakunnanpankin huomattavista voittovaroista vuodelta 1931.

Paitsi summia, jotka on varta vasten merkitty à fonds perdu, kuuluvat kaikki valtakunnan suoritukset takaisinmaksettaviin luottoihin. Nämä jakaantuvat suunnilleen seuraavasti: 180 milj. kultadiskonttopankin osakkeisiin, 90 milj. Dresdner Bankin vararahastoon ynnä luottoihin sekä 77 milj. varoja Commerzbankille.

Yllämainittujen toimenpiteitten kautta on Saksan pankkilaitos itse asiassa sosialisoitu. Valtakunnan hallitus tietää luoneensa tilanteen, josta toisenlaisten poliittisten olosuhteitten vallitessa on vain askel valtion täydelliseen taloudelliseen herruuteen. Mutta hallitus luulee myös voivansa yhtä helposti vapautua yhteydestään talouselämään, ollen valmis luovuttamaan pankkien osake-enemmistön jälleen muille. Luulemme kuitenkin, ettei tähän yksin hyvä tahto riitä. Ei nimittäin ole aliarvioitava sitä seikkaa, että valtava osa Saksan kansaa on antikapitalistista ja että on sen mukaisesti vaikea ainakaan lähitulevaisuudessa kuvitella hallitusta, joka vapaaehtoisesti luopuisi valta-asemastaan pankkimailmassa yksityiskapitalismin hyväksi. Löytyy tuskin myöskään kyllin voimakkaita yrityksiä, jotka olisivat valmiit ottamaan haltuunsa pankkien osake-enemmistöjä.

Vaikka suurteollisuuden kanssa käynnissä olevat neuvottelut Danat- ja D D-pankkien osakkeitten osittaisesta luovuttamisesta sille johtaisivatkin tulokseen, jäisi eri pankkien omien varojen suhde niissä oleviin vieraisiin varoihin kuitenkin sangen epäedulliseksi. Jos yleensä jotain asiantilaa voidaan syyttää kriisin kehittä-

tymisestä Saksan pankkilaitoksessa, on tämä epäsuhte, joka on suurpankeissa vallinnut vuodesta 1924 lähtien, silloin asetettava ensi sijalle. Pankit aliarvioivat toimintansa vaarat, eivätkä koroittaneet pääomiaan silloin kuin se olisi ollut mahdollista. Aloittaessaan tällä kertaa uuden taipaleen samanlaisen epäsuhteen vallitessa niitten oman ja vieraan pääoman välillä, tapahtuu se pakosta, ja epäilemättä ne nyt ottavat tilaisuudesta vaarin, milloin vain mahdollisuus pääoman koroittamiseen ilmaantuu.

Valtakunnanpankin voittovarojen käyttö nyt kysymyksessä olevien pankkien tervehdyttämiseen on epäilemättä onnellinen ajatus, mutta itse tervehdyttämistoimenpiteeseen nähden on lausuttu epäilyksiä parissakin suhteessa. Ensimmäkin on pelättävissä, että valtio on ottanut kantaakseen suuremman taakan kuin se jaksaa kantaa. Nyt se kyllä vielä väittää julkisia pankkilaitoksia voitavan hoitaa niin kuin yksityisiä. Mutta kuka takaa, ettei tämä väite osoitaudu vain fiktioksi? Nyttemmin myönnetään yleisesti, että Danatbankia heinäkuussa kohdannut toimenpide olisi ollut vältettävissä. Samoin olisi muutamia viikkoja myöhemmin voitu antaa Dresdner Bankille apua muodossa, joka olisi säilyttänyt pankin yksityisluonteen. Muitten pankkien avustuksessa olisi luultavasti myös ollut löydettävissä jokin muu muoto kuin avustusvarojen luovutus osakkeita vastaan.

Toinen kysymys koskee valittua ajankohtaa. Tulevaisuus on näyttävä, oliko paikallaan, että Saksa otti ensimmäisenä toimittaakseen suursiivouksen maailman kaikkien pankkien ollessa kriitillisessä tilassa. Tämän toimenpiteen moraalinen vaikutte ansaitsee kylläkin korkeimman kiitoksen. Mutta on pelättävissä siinä mennyn liian pitkälle, koska on mahdotonta tietää, mihin suuntaan kehitys lähtee kul-

kemaan. Pankkikriisi on vain yleisen taloudellisen pu-
lan heijastus.

Edelläolevasta toimenpiteestä on kuitenkin saatu
yksi oppi. Niin paljon kuin johtavissa piireissä onkin
kammoa "suunnitelmataloutta" ja sosialisoimista vastaan,
ovat ne kuitenkin valmiit siihenkin, milloin on kysymys
velkain sosialisoinnista.

Mäsimö Murtijoki

**Verordnung
des Reichspräsidenten über die Sanierung
von Bankunternehmen.**

Vom 20. Februar 1932.

Auf Grund des Artikel 48 Abs. 2 der Reichsverfassung
wird verordnet:

§ 1.

Die Reichsregierung ist im Hinblick auf die Wirtschaftskrise er-
mächtigt, zum Zwecke der Sanierung von Bankunternehmen die er-
forderlichen Maßnahmen zu treffen. Sie kann für solche Zwecke ins-
besondere

- a) das Reich an Bankunternehmen beteiligen und die erforder-
lichen Einlagen leiten sowie erworbene Beteiligungen ver-
äußern,
- b) Abweichungen von den Vorschriften des Handelsrechts für
einzelne Fälle oder Fälle bestimmter Art zulassen,
- c) Sicherheiten zu Lasten des Reichs übernehmen,
- d) in Fällen des Reichs vor Inkrafttreten dieser Verordnung
übernommene Sicherheiten ablösen oder Auschlussfristen für
das Erlöschen solcher Sicherheiten setzen,
- e) Beträge bis zu insgesamt 250 Millionen Reichsmark ver-
ausgaben,
- f) bis zu 400 Millionen Reichsmark im Wege des Kredits
beschaffen.

§ 2:

Diese Verordnung tritt mit ihrer Verkündung in Kraft. Die
Reichsregierung bestimmt den Zeitpunkt, in dem die Verordnung
außer Kraft tritt.

Berlin, den 20. Februar 1932.

Der Reichspräsident.
von Hindenburg.

Der Reichskanzler.
Dr. Brüning.

Der Stellvertreter des Reichskanzlers
und Reichsminister der Finanzen.
H. Dietrich.

Der Reichswirtschaftsminister.
Warmbold.

Der Reichsminister der Justiz.
Dr. Jösl.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C₅

ASIA:

Berlinissä[?] olevan lähetystön rap. no 6.

Ministeri Vuolijoki.

15/3 1982.

Berlinissä, maaliskuun 15 p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

no 785/157/32.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
7/81 fac. D. 19 32		
18/3-32	to	Liit.
AFRIKA	EUROPA	ASIA
5	C5	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 6 aiheesta:

Presidentinvaali Saksassa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

Mannerheim

Herra Ulkoasiainministeri

Vapaaherra A.S. Y r j ö - K o s k i n e n ,

Helsinki.

Berlin - SSÄ OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 6.

Berlin - ssä 15 p:nä maaliskuuta 1932.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
7 81 Ae.	D. 10 32	
15/3.32	10	LML
5	05	ASIA

Asia: Presidentinvaali Saksassa.

Kuten sanomalehdet ovat tiedottaneet sujui presidentinvaali rauhallisesti. Vastoin kaikkia odotuksia oli osanotto vaaliin erittäin vilkas. Yli 85 % äänioikeutetuista kävi äänestämässä. Varsinkin äärimmäisyyspuolueet, kansallissosialistit ja kommunistit, olivat onnistuneet ruoskimaan kannattajansa vaaliin.

Valitettavaa on, että Hindenburg ei tullut tässä ensimmäisessä vaalissa valituksi, joten kiihoittavasta toisesta vaalista olisi Saksassa säästyty. Molemmat pääehdokkaat Hindenburg ja Hitler ovat ilmoittautuneet myöskin uusintavaalissa ehdokkaiksi. Ei ole epäilystä, etteikö Hindenburg tulisi valituksi. Sen näkyy jo Hugenbergin tietävän, koska hän on puolueensa puolesta tarjonnut Brüningille sellaista sovintoa, että valtiopäivät julistaisivat Hindenburgin valituksi jo ensimmäisen vaalin perusteella ja heti senjälkeen valtiopäivät hajoitettaisiin ja toimitettaisiin uudet vaalit.

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

Tavallinen.

- 1) Tavallinen. _____ lle.
 2) Tavallinen ja lisäksi _____ lle.
 3) Ei tiedoituksiin. _____
 4) Ei tiedoituksiin, mutta _____ lle.

Tähän ei hallitus kuitenkaan ole suostunut. Toinen vaali tulee siis toimitettavaksi, kuten olen jo ennen ilmoittanut, 10 päivänä huhtikuuta.

Preussin vaalit on määrätty toimitettavaksi 24 päivänä huhtikuuta.

Osoitukseksi, miten lähelle osasin vaalin tuloksen ennustaa, panen tähän vieretysten, prosenteiksi laskettuna, ennakoarvioni ja vaalin tuloksen:

Vaalitulos.

	Ennakoarvio %	Tulos %
Hindenburg	50,6	49,6
Hitler	30,6	30,1
Thälmann	12,3	13,2
Daeusterberg	6,2	6,8
Winter	0,3	0,3
	100,0	100,0

Wäinö Wuolijoki

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C₅

ASIA:

Berlinissä olevan lähetystön rap. no 7.

Ministeri Wuolijoki.

5/4 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

nr 898/178/32.

Berlinissä, huhtikuun 5 p:nä 1932.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 10/82 S. l. 10 32		
9/4-32	9	LIN
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C5	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin lähetän täten Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 7 aiheesta:

Piirteitä Saksan talouselämästä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

Mannerus Björki

Herra Ulkoasiainministeri

Vapeaherra A. Y r j ö - K o s k i n e n ,

Helsinki.

TERWAKOSKI

1928

Salainen.

SUOMEN BERLINISSÄ ~~SÄ~~ OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 7.

Berlinissä, sa 5 p:nä huhti-kuuta 19 32.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
10/82 lae. O. 10 82		
9/4-32	9	LML
RYHMÄ	LUOKA	ASIA
5	C5.	

Asia:

Piirteitä Saksan talouselämästä.

Kulunut maaliskuu on taloudellisen elämän johtavien järjestöjen, pankkien, teollisuuslaitosten ja muiden suurten liikeyhtymien bilanssijulkaisuineen ja vuosikokouksineen sovelias aika huomioiden tekoon yleisestä ekoonomisesta tilanteesta maassa. On luonnollisesti mahdotonta ja vielä ennenaikaistakin koettaa luonnostella kuvaa, joka yksityiskohdissaan tavoittelisi mahdollisimman suurta täsmällisyyttä, mutta kokonaisuuden kannalta enteellisiä ja valaisevia piirteitä voidaan jo esittää.

Kun erikoisesti juuri suurliikkeiden bilanssitila antaa hyvää valaistusta maan taloudelliseen tilaan yleensä, alanme katsauksen muutamilla kuvaavilla esimerkeillä tältä alalta.

Laivaliikenteen kehitys, varsinkin suurten laivanvarustajain voitto- ja tappiotilit, tarjoavat suhteellisen luotettavan mittapuun kauppavaihdon nousujen ja laskujen

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

Tavallinen.

- 1) Tavallinen.
- 2) Tavallinen ja lisäksi ..... lle.
- 3) Ei tiedoituksiin.
- 4) Ei tiedoituksiin, mutta ..... lle.

tarkastelemiseksi. Saksan laivanvarustajat, jotka saivat merkitä vielä vuoden 1930 bilanssiaktiiviseksi vuodeksi, ovat viime vuoden aikana tasaisesti kiihtyvällä nopeudella olleet luisumassa todellista romahdusta kohti. Sisävesi- ja jokiliikenteen palveluksessa olevat yritykset ovat selvinneet tilanteesta paremmin, mutta valtameriliikennettä harjoittavat suuryritykset, varsinkin Hamburg-Amerika-Linja ja Norddeutscher Lloyd, ovat kypsyneet yhteiskunnan tuesta täydellisesti riippuviksi. Ottaen huomioon, että Hapag ja Lloyd yhdessä merkitsevät Saksan taloudelliselle elämälle ja merentakaiselle kaupalle työvälinettä, jota ilman ei nykyinen Saksa ole ajateltavissa, ei yhtymän lopullista tuhoa tarvitse pelätä.

Hapag-Lloyd-yhtymän viimevuotinen liiketoiminta päättyi useiden miljoonien tappioon. Käytössä olevan tonniston vähentämisen, rinnakkaistoimistojen yhdistämisen ja henkilökunnan pienentämisen kautta liikkeen hoidossa aikaansaadusta säästöstä huolimatta kehittyi kassatilanne jo ennen viime vuoden loppua niin uhkaavaksi, että valtiovallan oli tultava lyhytaikaisella luotolla avuksi. Nämät luotot sekä joukko erinäisiltä pankeilta saatuja lainoja erääntyivät huhtikuun alussa maksettaviksi. Yhtymällä ei kuitenkaan ollut vähäisintäkään toivoa selvitä maksuistaan, joten yhteiskunnan oli entistä syvemmin tartuttava asiaan.

Hapag-Lloyd-yhtymän ja valtakunnanhallituksen väliset neuvottelut johtivat viime kuun 18 päivänä ratkaisuun. Hallitus päätti erinäisin ehdoin antaa Hapag-Lloyd-yhtymälle realivakuuksia vastaan 70 miljoonan mar-

kan takuun sen tarvitsemille luotoille. Samalla päätettiin myöskin toisille laivanvarustajille varata 7 miljoonan takuuluotto.

Sekä Hapagin että Lloydin pääomat, jotka ovat nykyisin 160 miljoonaa, tulevat luottoehtojen mukaan supistettaviksi 48 miljoonaan eli 30 prosenttiin entisestään ja vararahastot kuuletetaan 10 prosenttiin osakke-pääomasta. Tämän varsinaisen vararahaston rinnalle muodostetaan 24 miljoonan markan ylimääräinen vararahasto. Tätä menettelytapaa seuraten tulee Hapag käyttämään 185 miljoonaa ja Lloyd 180 miljoonaa nykyisistä kirjanpito-arvoistaan bilanssinsa tasoittamiseksi.

Asetetuissa luottoehdoissa on tärkeintä, että kaikesta keskenäisestä kilpailusta on luovuttava, käytössä oleva tonnisto supistettava vain siihen määrään, mikä liikenteen kannalta on aivan välttämätön sekä asetettava sellaisen valvojakunnan ohjattavaksi, jossa hallituksella on edustajansa. Järjestelyt ovat tarkoitettut vain täksi vuodeksi, sillä taloudellisen kehityksen nykyisissä vaiheissa ei yritetäkään laskea kauemmaksi.

Viime vuoden keskivaiheilla kertoivat Saksan ja muidenkin maiden sanomalehdet laajasti Nordwollenimellä tunnetun bremeniläisen teollisuusyhtymän romahduksesta, jossa sadatmiljoonat markat olivat kysymyksessä. Nordwollenen juttuhan oli, niinkuin muistettaneen, ehkä painavimpana syynä Danat-pankin väliaikaiseen liikkeen keskeyttämiseen ja sitä seuranneeseen hermostuneisuuteen kautta koko Saksan talouselämän. Kerrottiin huikeista väärinkäytöksistä ja aina pariinsataan miljoonaan nousevista tappioista. Kun nyttemmin yhtymän asioiden tarkastus on lopuilleen suoritettu, väitetään, että yhtymän

osakepääoma olisi riittänyt todellisuudessa noin 95 miljoonaan arvioitujen tappioiden peittämiseksi. Toisen tiedon mukaan olisivat tappiot kuitenkin noin 178 miljoonaa. Lisäksi väitetään, että yhtymän suurisuuntaiset teollisuuslaitokset olisi voitu säilyttää normaalissa toiminnassa, jos yhtymä olisi saanut Bremenin kaupungin lupaamat 30 miljoonaa ja ne 40-50 miljoonaa, jotka Saksan valtion piti asettaman sen käytettäväksi. Silloin huippuunsa kehittyneen luottamuspuolan vallitessa valtio kuitenkin vetäytyi pois avustusaikastaan ja Bremenin kaupunki sai Schröder-pankin luhistumisen vuoksi liian paljon muuta tehtävää. Asianomaisella taholla valitetaan suuresti, ettei yhteiskunta vallinneiden merkillisten olojen painostuksesta voinut tulla avuksi, ja yritetään saada konkurssi keskeytetyksi sekä Nordwolle uusitussa muodossa vielä eloon.

Lähetystön selostuksessa viime kuun 24 päivältä on kerrottu Junkers-yhtymän joutumisesta maksukyvyttömäksi. Professori Junkers näyttää olevan liian aloite- ja idearikas yrittäjä selvitäkseen sellaisina aikoina, jolloin vaaditaan ennen kaikkea pidättyväisyyttä ja puhtaasti kaupallisten näkökohtain vaarinottoa. Vuosien 1927-1929 hyvien konjunktuurien vallitessa hänen tehtaansa kukoistivat erinomaisesti. Jo viime vuotena alkoi kuitenkin kuulua uutisia kasvavista vaikeuksista. Yhtymää kaiken aikaa avustelleen puolustusministeriön taholta annettiinkin äskettäin ymmärtää, että Junkers-yhtymän tukemisen on ajateltu tapahtuvan lakiasäättävään yhteiskuntaelinten määräysvallassa olevia apuneuvoja käytellen, kunhan yksityistaloudellisin keinoin on ensin koneisto saatu vakavaan käyntiin.

Maailemansodan synnyttämien olosuhteiden ja inflatiokon-
junktuurien varaan rakennettujen spekulatiivisten suuryri-
tysten likvidointi kuuluu kaikissa maissa yleensä jo men-
neisyyteen. Stinesten, Castiglionin, autokuningas Schapiron,
wieniläisen Boselin, belgialaisen Löwensteinin tarinat muis-
tettaneen kuitenkin vielä kauan. Saksan rohkeimpia ja yrit-
teliäimpiä spekulanteja oli Frankfurtista kotoisin oleva
juutalaissyntyinen rautakauppias Jakob Michael, jonka tarina
saksalaisella maaperällä näyteltiin äskeisinä viikkoina lop-
puselvitysten asteella. Rautakauppiasana oli Michael onnis-
tunut jo sota-aikana keräämään sievoisen omaisuuden. Inflati-
on pyörteissä varat vielä karttuivat. Varsinainen suurnousu
tapahtuu kuitenkin vasta siirryttäessä inflatiosta vakiintu-
vaan rahakantaan.

Michaelin vaisto osui siinä onnellisesti oikeaan, että
se johti hänet tänä murroskautena muuttamaan kaiken käsissä
olevan omaisuuden rentenmarkkoiksi, joita Michael sitten hui-
maa korkoa vastaan ahtaina raha-aikoina lainaili yksityisil-
le ja jopa postilaitoksellekin. Omaisuus kasvoi nopeasti.
Osallistuminen teollisuusyrityksiin ei yleensä onnistunut,
mutta sitä paremmin maa- ja talokeino- ja talous- ja talous-
hallussa on romahduksen tapahtuessa noin 160 eri kiinteis-
töä, suureksi osaksi Berlinissä, mutta myöskin muissa, varsin-
kin Etelä-Saksan kaupungeissa. Omaisuuden hallinta on kes-
kitetty 57 yhtiön käsiin. Siihen kiinnitetyt velat ovat
pyöreän luvun 65 miljoonaa markkaa, josta noin 40 mil-
joonaa Gemeinschaftsgruppe deutscher Hypotheken-Banken'in
saatavaa, miljooniin nousevia summia myöskin Iduna-Germania-
vakuutusyhtiöille, Bayerische Hypotheken- und Wechsel-Bankille
ja Ivar Kreugerin Unionbankille.

Michael-yhtymän omistama Industrie- und Privatbank
on samanaikaisesti joutunut suoritustilaan.

Kun kiinteistöarvot ovat parhaillaan voimakkaassa laskussa, on vaikea mennä sanomaan, missä määrin omaisuus tulee peittämään velat. Mitkään yhteiskunnallisesti ensiluokkaiset arvot eivät kuitenkaan romahduksen kautta joudu vaarannetuiksi. Ainoastaan yhtymän miljooniin markkoihin nousevat verovelat jäävät ainakin toistaiseksi saamatta. Kun Jakob Michael yritettiin toista vuotta sitten velvoittaa vannomaan "köyhänvala", siirtyi hän Hollantiin, jossa kuuluu nykyisin hyvin toimeliaasti puuhailevan, vaikka miehen pitäisi olla mahdollisimman puhdas maallisesta mammonasta. Frankfurtissa oleva Vermögensverwaltungsgesellschaft Erna Michael, jonka miljooniin nousevat omaisuudet ovat suorituskykyisessä kunnossa ja jonka omistavat Jakob Michaelin puoliso ja jotkut muut likeiset omaiset, pitänee sentään huolta meanpakolaisen jokapäiväisestä leivästä.

Junkers-yhtymän vaikeuksien yhteydessä kerrottiin, että varsinaisen sysäyksen joten kuten ylläpidetylle yhtymän likviditeetille antoi Borsig-yhtymälle maksettaviksi erääntyneet vekselit, määrältään 800.000 Rmk. A. Borsig Betriebs G.m.b.H. oli viime kuussa tapahtuneeseen romahdukseensa saakka arvossapidetty rautateollisuutta, mutta viime aikoina myöskin kiinteistökauppoja harjoittanut yhtymä. Velat ja sitoumukset ovat tietysti noin 35 miljoonaa markkaa. Varat tekevät suunnilleen kolmanneksen veloista, kun pohjana käytetään nykyisiä kiinteistö- y.m. arvoja. Vaikkei Borsig ole Saksan talouselämän suurtekijöitä, on sillä siteitä ja suhteita, jotka lisäävät vaikeuksia muissakin kuin Junkersin asiain hoidossa.

Esimerkkejä liike- ja teollisuuspiireissä sattuneista romahduksista voitaisiin koko joukon lisätä. Luon-

nollisesti ne täydentäisivät kuvaa läpielettävästä murroskaudesta ja arvojen uudelleenarvioinnista. Mutta Saksan tilanne ei tässä suhteessa poikkea muissa maissa valitsevasta, joten lisäesimerkit voidaan poimia suunnilleen samanlaisina ja yhtä valaisevia likemmästäkin ympäristöstä. Mainittakoon sivumennen, että Ivar Kreugerin johtamain laitosten kohtalo ei aiheuttane suuriakaan häiriöitä ja lisävaikeuksia Saksan taloudelliselle elämälle.

Se sama kriisikauden halla, joka on jättänyt haurailta jaloilla olevain liike- ja teollisuusyritysten juuret, on myöskin terveellä pohjalla toimivain laitosten vuosibilansseihin jättänyt syvät jäljet. Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaftin varsinaisessa yhtiökokouksessa viime kuun 22 päivänä antoi yhtiön hallintoneuvoston varapuheenjohtaja, pankkiiri Fritz Andraea, valaisevia tietoja mainitun yhtiön kehityksestä ja tilasta tällä hetkellä. Hänen antamansa kuva soveltuu suurin piirtein milteipä mihin tahansa Saksan johtavaan teollisuusyritykseen, jolla ei ole jossain suhteessa monopoliasema tai joka ei rajoita toimintaansa johonkin suppeaan erikoistuotannon alaan.

AEG:n tapaisten liikeyritysten siteet kansallistalouden kanssa kokonaisuudessaan ovat siksi monet ja kiinteät, että maan talouselämän kulku sellaisenaan määrää myöskin niiden kohtalon. Pankkiiri Andraean ilmoituksen mukaan on AEG. seitsemän viimeisen vuoden kuluessa käyttänyt verojen, vakuutusten ja muiden yhteiskunnallisten velvollisuuksien ja rasitusten suorittamiseen yhteensä 138,3 miljoonaa markkaa, joka tekee kunakin näistä vuosista 11,1 % osakepääomasta. Jos nämä rasitukset olisivat olleet samansuuruiset kuin ne olivat keskimäärin viitenä sodanedellisenä vuotena, olisi koko-

naissumma 106 miljoonaa markkaa pienempi. Yhteiskunnallisten rasitusten suorittamiseen menevät summat ovat yhtiön pakottaneet käyttämään kalliskorkoista luottoa, jonka vuoksi vuosibilanssi vielä suhteellisesti enemmän heikkenee. Liikevaihdosta tekivät nämä suoritukset ennen sotaa 1,26 % ja sodanjälkeisenä aikana 4,43 %. Yhtiö on jakanut vuosina 1909 - 1914 voitto-osinkoa keskimäärin 12,76 % ja vuosina 1924-1931 5,7 %. Viime vuoden bilanssi näyttää noin 20 miljoonan tappiota, verot, vakuutukset y.m.s. ovat 11,4 % osakepääomasta ja 6,1 % liikevaihdosta. Viime vuosi oli muutoinkin siksi huono, että tappio olisi ollut noin kaksi miljoonaa, vaikka rasitukset olisivat olleet samat kuin ennen sotaa.

Oleellisesti on AEG:n tappioihin juuri viime vuotena vaikuttanut suuri hintainlasku sen valmistamien tuotteiden alalla.

Pankkiiri Andreae vetää esittämistään numeroista sen johtopäätöksen, että "kaikki saksalainen tuotanto on vallitsevissa oloissa muodostunut kannattamattomaksi. Jos tilanne entisellään jatkuu vielä pitkähkön ajan, ei luhistumista voida välttää". Hallituksen harjoittaman avustuspolitiikan turvin ei se circulus vitiosus, jossa nyt eletään, laukea. Olisi kuitenkin väärin syyttää hallitusta vaarallisesta tilanteesta. Syy on yleisessä talouspoliittisessa suunnassa, joka kaikissa maissa on pääsyt vallitsemaan, eikä vähemmän onnettoman Pariisin rauhan seuraamuksissa. Niin kauan kuin näissä olosuhteissa ei tapahdu perusteellista muutosta, niin kauan kuin yksityisyritteliäisyydelle ei ole luotu edellytyksiä, rajoittuu yksityisen yrittäjän kunnianhimo siihen, että hän tahtoo olla viimeinen sille hautausmaalle vietävä, jolle yksityiskapitalistinen talous mullataan.

Viime kuun 12 päivältä olevassa raportissa on kerrottu suurisuuntaisista terventämisyjärjestelyistä Saksan pankkitoimen alalla. Kuluneen maaliskuun aikana olleet pankkilaitosten vuosikokoukset ovat tuoneet yli linjan ilmi samoista kriisiajan iskuista ja romahduk- sista johtuneita ikäviä tosiasioita, kärsittyjä suuria tappioita vastaavine poistoinen, joista johtuen voitto- osingot ovat supistuneet vähiin tai olemattomiin.

Reichsbankin aseman heikkeneminen on vuoden ensimmäisen neljänneksen kuluessa jatkunut, mutta ei sillä nopeudella kuin esim. edellisen vuoden aikana. Allaole- va taulukko, jossa konttojen loppusummat on otettu mil- joonissa Rmk:ssa, antaa pienen kuvan aktiivan kehityk- sestä kahden vuoden kuluessa.

	Kulta- varoja	Katekelp. devisejä	Vekse- leitä	Muita juok- sevia saa- tavia	Setelistö Reichs-Renten- markkojamaarkkoja	
<u>1930.</u>						
31.III.	2495	387	2053	456	4806	362
30.VI.	2619	459	1777	492	4685	437
30.IX.	2479	171	2097	472	4744	442
31.XII.	2216	469	2366	652	4778	439
<u>1931.</u>						
31.III.	2328	188	1951	387	4456	439
30.VI.	1421	300	2579	398	4295	426
30.IX.	1301	139	3545	613	4609	422
31.XII.	984	172	4144	755	4776	422
<u>1932.</u>						
31.I.	948	145	3632	394	4407	420
29.II.	928	149	3324	423	4268	419
31.III.	870	142	3258	578	4231	411.

Kun vertaa bilanssin loppusummaa kolmessa ryh- mässä ensimmäisen vuosineljänneksen päättyessä kunakin esilläolevana vuotena, saa kehityksen suunnasta keskite- tymmän kuvan.

	<u>1930</u>	<u>1931</u>	<u>1932</u>
	31. III.	31. III.	31. III.
Kultaa ja valuuttoja	2.882	2.516	1.093
Juoksevia saatavia	2.509	2.338	4.026
Liikk.oleva setelistö	5.168	4.895	4.827

Samalla kun Reichsbankin kulta- ja valuuttavarat ovat sulaneet 37,9 %:iin, on lainananto kasvanut 60,4 %:lla, ei tosin liikkeessäolevan setelistön kustannuksella, vaan tilanteen pakosta, yksityispankkien tavattomasti menettäessä mahdollisuuksiaan luottotarpeen tyydyttäjänä.

Erikoista huomiota täytyy kiinnittää Reichsbankin deviisikuntoisuuden heikkenemiseen. Tosin kolmen viime viikon kuluessa on ollut merkillepantavana jonkinlainen seisaus deviisien kokoonsulamissa, mikä kuitenkin ei johtune niin paljon luonnollisesta kehityksestä kuin ankarasta säännöstelystä.

Tämän peloittavan ilmiön edessä joutuu kysymään, mistä seikoista pääasiallisesti tällainen kehitys johtuu. Saksan kauppabilanssin tuonti- ja vientiarvojen loppusummat kunkin vuoden virallisen tilaston mukaan antavat miljoonissa markoissa otettuina kehityksestä seuraavan kuvan:

	Tuonti	Vienti
<u>1929.</u>		
Tammik.-jouluk.	13.986.153	14.456.010
Tammik.-helmik.	2.351.583	2.079.569
<u>1930.</u>		
Tammik.-jouluk.	10.393.149	12.035.593
Tammik.-helmik.	2.474.097	2.125.132
<u>1931.</u>		
Tammik.-jouluk.	7.143.431	11.021.758
Tammik.-helmik.	1.443.764	1.557.719
<u>1932.</u>		
Tammik.-helmik.	909.692	1.116.244.

Kauppabilanssin, jonka loppusummat ovat säännöllisesti niinkin aktiiviset kuin edelläolevassa asetelmassa näkyy, ei pitäisi antaa normaaliolojen vallitessa mitään aihetta huoleen. Tosinhan kauppavaihto on pienentynyt, mutta vientienemmyys on säilynyt. Elintarpeiden tuontia ja vientiä tarkastellessa tosin joutuu tulokseen, että kauppatase on suuresti passiivinen, mutta sen pitäisi tulla riittävästi korvatuksi tehdastuotteiden kovasti aktiivisella vaihdolla.

Esitetyt tilastonumerot voisivat herättää monenlaisia kysymyksiä, joiden vastaaminen, sikäli kuin se olisi mahdollista, varmaan selventäisi deviisien kokoonsulamisen syitä. Voisi epäillä, että Saksa on vallitsevan maailmanpulan vuoksi joutunut vastoin tahtoaan suorittamaan tavaraleveransseja, joista ei ole saatu maksua. Voisi myöskin olettaa, että vientiliikkeet ovat ahtaiden valuutan saantimahdollisuuksien pelosta tai luottamuksen puuttuessa tilanteen kestävyys kotimaassa tahallisesti jättäneet saataviaan ulkomaisiin pankkeihin talletettavaksi. Tällaiset spekulatiot ovat kuitenkin turhanpäiväisiä, niin kauan kuin niihin ei voi saada tyydyttävää ratkaisua. Reparationsuoritukset, jotka viime vuoden puolelta ovat olleet keskeytetyt, eivät missään tapauksessa ole tilannetta mainitusta ajasta alkaen huonontaneet.

Deviisien riittämättömyys tyydyttämään ulkomaankaupan rahoittamista onkin herättänyt ja vireilläpitänyt suunnitelmia tiukentaa vielä entisestään ulkomaisen valuutan saantia. On hyvin mahdollista, että alkaneessa huhtikuussa valuutan ostolupia supistetaan runsaasti, julkisuudessa on mainittu, että supistus tulisi olemaan noin 55 % alkujaan myönnettyistä määristä.

Syntynyt tilanne on virittänyt ajatustenvaihdon parannuskeinoista ja tiestä, jota olisi eteenpäin käytävä, harvinaisen vilkkaaksi. Ollaan yleisesti vakuutettuja, ettei näin päästä enää pitkälle. Kun säännöstely on jo ulotettu niinkin syvälle taloudellisen elämän eri aloilla kuin on tapahtunut, on lähin mahdollisuus sittenkin kiristää ohjaket yhä tiukemmalle. Onpa puhuttu ulkomaankaupan monopolisoimisestakin, mutta se tuskin kuulune lähimmän ajan todennäköisyyksiin.

Myöskin valtion ja kunnallishallitusten budjetti-politiikka on kriisin aina vain syventyessä joutunut pois tavallisilta raiteiltaan. Valtakunnanpresidentin viime kuun 29 päivältä olevalla hätäasetuksella pysytetään huhtikuun 1 päivään voimassaoleva budjetti ensi kesäkuun loppuun saakka voimassa, siten että kuluvan vuoden toisen vuosineljänneksen aikana saadaan budjetin kokonaissummista käyttää viidennes juokseviin valtion menoihin. Samalla asetuksella on myönnetty kunnallishallituksille huoltotehtävistä johtuvain menojen kattamiseen 75 miljoonaa markkaa.

Reichstag kokoontunee kohta Preussin maapäiväin vaalien jälkeen käsittelemään valtakunnan hallituksen budjettiehdotusta. Kuluneen talouskauden budjetti päättyi pyörein luvuin 9,5 miljardiin markkaan. Rahaministeriön valmistama ensimmäinen luonnos alkaneen talousvuoden budjetiksi on yksityistietojen mukaan jäänyt noin yhtä miljardia pienemmäksi. Sikäli kuin hallitus ja Reichstag katsovat mahdolliseksi maata rasittavan verokuorman pienentämisen, joutunee budjetti lopullisessa käsittelyssä puristettavaksi koko joukon mainittua ensiluonnosta suppeampiin puitteisiin.

Kunnallishallitusten budjettitalous on yleensä samalla tavalla raiteiltaan luiskahtanut. Esimerkiksi Berlinin alkaneen talousvuoden budjetti on vielä luonnosasteella. Erikoista päänvaivaa synnyttää veronkannon huono onnistuminen ja suuret huoltokulut, joiden uudesta järjestelystä valtakunnan viranomaisten kanssa käydään laajoja neuvotteluita. Berlinin kameraaliviraston ensiluonnos uudeksi budjetiksi päättyy 1.184 miljoonaan markkaan. Verotulot ovat siinä arvioidut noin 80 miljoonaa markkaa pienemmiksi kuin edellisessä budjetissa. Supistukset ilman työttömäin huollosta johtuvia menoja tekevät liki 300 miljoonaa. Jos se pienonen hintatason aleneminen, jota on miltei koko pahimman kriisiajan läpi jatkunut, nyt pysähtyy, niinkuin tilastollisen keskustuimiston maaliskuulle laskema indeksi 122,4, helmikuun indeksin ollessa 122,3, saattaisi olettaamaan, tulee kuntien ja valtakunnan hallinnossa toteutettava ankara säästäväisyyspolitiikka tuntumaan melko raskaalta kansalaisista ja varsinkin virkamiehistöstä kantaa.

Matti Wronkainen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5

ASIA: _____

Berlinissä olevan lähetystön rap. no 8.

Ministeri Wrobeljoki.

11/4 1932.

Berlinissä, huhtikuun 11 p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

no. 937/193/32

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
11 82 Sal. 11 13 32		
14/4-32	2	LEL
REKLA	REKLA	REKLA
5	C5	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 8 aiheesta:

Tonavan liitto.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

Mäimö Huotijoki

Herra Ulkoasiainministeri

Vapaaherra A. Y r j ö - K o s k i n e n ,

Helsinki.

SUOMEN BERLINISSÄ ~~SSA~~ OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 8.

Berlini - ssä 11 p:nä huhti-kuuta 1932.

VIRKASTA AINASTA	
11 82 Ae.	82
14/4.32	
5	05

Asia:

Tonavan liitto.

Ententea on jo pitkän aikaa huolestuttanut olojen kehitys Tonavan maissa, joka ilmeisesti kulkee katastroofia kohti. Sodanjälkeisen rauhanteon suurimpia erehdyksiä oli, että Tonavan ja Balkanin maiden oloja järjestettäessä kiinnitettiin yksinomaan huomiota valtiollisiin seikkoihin ja jätettiin taloudelliset olot kokonaan huomioonottamatta. Nyt perästäpäin on asioita hyvin vaikea korjata. Sen näyttää myöskin ehdotetun Tonavan liitto suunnitelman käsittely Lontoon konferenssissa.

Suunnitelmahan sisältää sen, että Itävalta, Unkari, Tšekkoslovakia, Rumania, Bulgaria ja Jugoslavia muodostaisivat tulliliiton. Ei tarvitse olla kovinkaan teräväkatseinen huomatakseen, että tällainen tulliliitto on ensinnäkin mahdoton saada aikaan ja mikä on vielä tärkeämpi, vaikka sellainen syntyisikin, se ei voisi näitä maita taloudellisesti auttaa. Unkari, Rumania ja

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

Tavallinen.

- 1) Tavallinen. .... lle.
 2) Tavallinen ja lisäksi ..... lle.
 3) Ei tiedoituksiin. ....
 4) Ei tiedoituksiin, mutta ..... lle.

Jugoslavia ovat niin voimakkaita agraarimaita, että muut liittoon kuuluvat maat eivät mitenkään jaksaisi kuluttaa näiden maataloustuotteiden ylijäämää. On laskettu, että esimerkiksi viljasta, joka Tonavan maissa on ulosvietäväksi, vain noin 40 % voidaan näissä maissa käyttää. Ylijäämä 60 % myydään muualle, jolloin Saksa on suurin ostaja. Saksa on myöskin myöntänyt näille maille preferenssitullit. Saksa samoin kuin Italia, joka myös on myöntänyt erikoisia etuja tuonnille Tonavan maista, lopettaisivat nämä edut, jos Tonavan tulliliitto syntyisi. Saksa sanoikin suoraan Lontoon konferenssissa, että jos Tonavan maita tahdotaan auttaa keskinäisellä tulliliitolla, niin on se tapahtuva ilman Saksaa. Saksa kuitenkin luulee näitä maita voitavan auttaa ainoastaan suurien maiden myöntämällä preferenssitulleilla ja suosittaa siis sitä menetelmää.

Ranskaa erikoisesti hermostuttaa pelko rahojen menetyksestä, joita se on verrattain suuressa määrässä antanut Tonavan maille. Tämän myönsikin tšekäläinen Ranskan suurlähettiläs, kun erään kerran tämän vuoden alussa otin hänen kanssaan puheeksi Ranskan lainauspolitiikan. Kysyin miksi ei Ranska myöntänyt viime syksynä lainaa Ruotsille ennen Ruotsin kultakannasta luopumista, sillä se olisi luultavasti saanut Ruotsin pysymään kultakannalla ja sehän olisi ollut Ranskalle tärkeätä. François-Poncet vastasi, että Ranskan parlamentti ei olisi suostunut lainan myöntämiseen, sillä on saatu huonoja kokemuksia lainauspolitiikasta. Ranska on lainannut suuria määriä Itävallalle, Rumanialle ja Jugoslavialle (juuri nämä maat hän mainitsi) ja nämä rahat

voidaan katsoa menetetyiksi. Vastasin, että Ruotsia ei voida taloudellisesti verrata näihin maihin, sillä se on taloudellisesti terve ja varakas maa, joten ei ollut mitään pelkoa rahojen menetyksestä. "Valitettavasti on näiden Balkanin maiden lainojen myöntämiseen vaikuttanut politilliset seikat", sanoi François-Poncet.

Matti Nuorteva

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

Berlinissä olevan lähetystön rap. no 9.

Ministeri Wuolijoki.

11/4 1932.

Berlinissä, huhtikuun 11 p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

nr 938/194/32.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 12/82 <i>ae.</i> D. 10 32		
14/4.32	to	Litt.
RYHMÄ	LUOKA	ALUE
5	C5	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 9 aiheesta:

Presidentinvaalien tulos.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Matti Wuolijoki

Herra Ulkoasiainministeri

Vapaaherra A. Y r j ö - K o s k i n e n ,

Helsinki.

Salainen.

B E R L I N I - S S A O L E V A L A H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 9 .

Berlini - ssa 11 p:nä huhti-kuuta 19 32.

12/82 Rae. 12. 12. 32		
14/4. 32	to	LITL
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	CS	

Asia: .....

Presidentinvaalien tulos.

Presidentinvaalien tulos on tähän mennessä laskettujen äänimäärien mukaan selvä. Lisä-äännet ja tulosten lopullinen tarkastaminen eivät sitä enää oleellisesti muuta. Tulos on seuraava:

	10. IV.	13. III.
Hindenburg	19.359.642 = 53 %	18.650.730 = 49,6 %
Hitler	13.417.460 = 36,8 %	11.339.285 = 30,1 %
Thälmann	3.706.388 = 10,2 "	4.983.197 = 13,2 "
Osanotto vaaleihin	36.491.694 = 82,9 "	37.889.626 = 86,2 "

Tällä hetkellä käsilläolevia vaalinumeroita tarkastellessa on erikoisen mielenkiintoista, mistä Hindenburgin äänimäärän lisä tuli ja miksi Hitleriä ei valittu presidentiksi, mikä nyt on tosiasia. Numerot ovat opettavat siinäkin suhteessa, ettei Hitler koskaan päämääräänsä saavuta, nimittäin sellaista äänimäärää, josta hän on uneksinut.

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

Tavallinen.

- 1) Tavallinen. .... lle.
2) Tavallinen ja lisäksi ..... lle.
3) Ei tiedoituksiin. ....
4) Ei tiedoituksiin, mutta ..... lle.

Niin, miksi ja mistä tulivat lisä-äänet kumpaankin leiriin? Hindenburg voitti noin 700.000 ääntä ja Hitler liki 2,1 miljoonaa, Thälmannin menettäessä 1,2 miljoonaa ääntä. On muistettava, että Duesterberg sai ensimmäisessä vaalissa 2.557.590 ääntä. Vielä on muistettava Winterin pyörein luvuin 111.000 ääntä. Luonnollisesti juuri näistä äänestäjäpiireistä tulee Hitlerin äänimäärän kasvu. Hän tarvitsi voittaakseen, niinkuin sanottu, myöskin Hindenburgin oman leirin ääniä. Toiveet osoittautuivat kuitenkin turhiksi.

Tätä toteamista ei heikennä se tosiasia, että Hindenburgin toisessa äänestyksessä saama äänimäärä osoittautui neljässä äänestysalueessa jonkun verran pienemmäksi kuin ensimmäisissä vaaleissa. 31 äänestysalueessa 35:stä on äänimäärä kuitenkin kasvanut. Todennäköisintä on, että Hindenburgin äänimäärän kasvu tapahtui Hugenbergin leirin kustannuksella, mikä olisikin täysin ymmärrettävissä, kun ottaa huomioon, että tämä leiri oli Hindenburgia ensimmäisen kerran presidentiksi valitessa hänen innokkain kannattajansa.

Pintapuolinen silmäys Hitlerin äänimääriin voisi johtaa siihen käsitykseen, että hänen voittonsa ovat tulleet Duesterbergin ja Winterin ensimmäisissä vaaleissa saamista äänistä. Tulosten yksityiskohtainen tarkasteleminen vie kuitenkin yllättävään olettamukseen, nimittäin että Hitlerin äänistä ainakin 1/2 miljoonaa on ilmeisesti kommunistien leiristä. Kommunistit ovat näissä vaaleissa menettäneet noin 25 % edellisissä saamistaan äänistä. Suurin osa menetyksestä on luonnollisesti laskettava Thälmannin toivottoman kandidatuurin kontolle. Mutta on useita vaali-piirejä, joissa Hitlerin tällä kertaa saama äänimäärä on koko joukon suurempi kuin hänen ja Duesterbergin ensimäi-

sessä äänestyksessä saamat yhteenlasketut äänimäärät. Kun samalla myöskin Hindenburgin äänimäärä on samoissa vaali-piireissä kasvanut, mutta kommunistien suuresti pienentynyt, on vaikea tulla muuhun tulokseen kuin siihen, että Hitler on saanut apua kommunisteilta. Eikä tämä olekaan millään tavalla ristiriidassa kommunistien havittelujen kanssa, että he olojen mentyä oikein sekaisin Saksassa, vielä pääsevät ihannevaltionsa pystyttämään. Hitlerin hallituksen uskotaan kaikissa muissa piireissä kuin hänen omissaan tuovan mukanaan suuren sekasorron varsinkin taloudelliseen elämään ja suhteisiin toisten valtojen kanssa.

Hugenberg antoi ennen vaaleja julistuksen, jossa hän kehoitti kannattajiaan jäämään pois vaaleista. Jos hänen leiristään 1/2 on pidättynyt äänestämästä ja toisten 1/2 miljoonaa ääntä annettu Hindenburgille, niinkuin hyvin todennäköistä on, on noin 1,5 miljoonaa hugenbergiläistä kommunistien apujoukkojen kanssa yhdessä äänestänyt Hitleriä. - Ja lopuksi noin 8 miljoonaa kansalaista on jättänyt äänioikeutensa käyttämättä.

Wäinö Wastijärvi

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C₅.

ASIA:

Berlinistä olevan Lähetystön rap. no 10.

Ministeri Wuolijoki.

11/4 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

nr 939/195/32.

Berlinissä, huhtikuun 11 p:nä 1932.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
13/82 he		D. 10 82
14/4. 32	to	LIT.
RHSA	U. S. T. O.	ASIA
5	05	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin lähetän täten Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 10 aiheesta:

Attentaatti valtiopankin pääjohtajaa vastaan.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

Mannerheim

Herra Ulkoasiaiministeri
Vapaaherra A. Y r j ö - K o s k i n e n ,
Helsinki.

TERWAKOSKI

1932

Salainen.

B E R L I N I - S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 10 .

Berlini - ssa 11 p:nä huhti-kuuta 19 32.

MINISTERIÖ		
13	82	he. 32
14/4.32	10	LIT.
5	CS	

Asia:

Attentaatti valtiopankin
pääjohtajaa vastaan.

Lehdet ovat varmaan jo kertoneet Reichsbankin pääjohtajaa, tri Lutheria vastaan tehdystä attentaatista. Lienee myöskin mainittu, että ampuja, turingiläinen kansantaloustieteilijä Werner Kertscher, samoin kuin hänen seuralaisensaakin, tri Roosen, ovat tekoon omien selitystensä mukaan ryhtyneet mielenosoituksena Reichsbankin noudattamaa rahoituspolitiikkaa vastaan.

Johtavana sieluna tässä pienessä salaliittokunnassa näyttää olleen juuri tri Roosen. Hän on oman kertomansa mukaan pitkät ajat jo tutkinut Saksan rahoituspolitiikkaa ja laatinut oman suunnitelmansa niiden parantamiseksi. Onnistuttuaan kokoamaan ympärilleen joukon aseveljiä, harmitti Roosenia tavattomasti, ettei tri Luther kalliistanut korvaansa hänen suunnitelmilleen. Senvuoksi valitsi ystävänsä avustamana attentaatin radikaalisen muodon, kiinnittääkseen suuren yleisön ja ennen kaikkea Reichsbankin johtajan huomion itseensä ja suunnitelmiinsa.

- Kuvaavaa olojen tavattomalle hermostuneisuudelle Saksassa.

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

W. W. W. W. W.

Tavallinen.

- 1) Tavallinen. .... lle.
- 2) Tavallinen ja lisäksi ..... lle.
- 3) Ei tiedoituksiin. ....
- 4) Ei tiedoituksiin, mutta ..... lle.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA: _____

Berlinissä olevan lähelyksen rap. no 11.

Ministeri Wuolijoki

14/4 1932.

Berlinissä, huhtikuun 14 p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

nr. 1018/202/32.

MINISTERIÖ		
1482, h.c. 10 32		
18/4.32	9	LINE
RYHMÄ	LUKUNUMERO	ASIA
5	05	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 11 aiheesta:

Natsijärjestöjen hajottaminen.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

Matti Mäkelä

Herra Ulkoasiainministeri
Vapaaherra A. Y r j ö - K o s k i n e n ,
Helsinki.

TERWAKOSKI

1028

Salainen.

B E R L I N - SSÄ OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 11 .

Berlin - ssa 14 p:nä huhti-kuuta 1932.

L. O. ASIAKASMINISTERI		
14/82 P. 11. 10. 32		
18/4. 32	50	L. O.
RYKÄ		ASIA
5	105	

Asia: .....

Natsijärjestöjen

hajoittaminen.

Niinkuin sanomalehdet jo ovat kertoneet, ovat valtakunnanpresidentin antamalla hätäajanasetuksella kaikki kansallissosialistisen työväenpuolueen asestettuihin ja puoliasestettuihin järjestöihin kuuluvat yhtymät, hyökkäysosastot ja suojelusryhmät (Sturmabteilungen und Schutzstaffeln) esikuntineen ja alajärjestöineen kielletyt. Henkilöitä, jotka edelleen kuuluvat hajoitettuihin järjestöihin, niitä avustavat tahi ovat niiden kanssa yhteydessä, rangaistaan vähintään kuukauden vankeudella tai rahasakolla.

Asetus tuli jo muutoin eilispäivänä voimaan, paitsi rangaistuksia koskeva osa vasta kaksi päivää asetuksen julkaisemisen jälkeen.

Natsien sotilaallisten järjestöjen hajoittamis-kieltoa hallitus perustelee tunnettuihin ja sanomalehdissäkin laajasti kerrottuihin tapahtumiin ja ilmitulleisiin seikkoihin ja vehkeilyihin viitat^{siin}en sillä, että näiden järjestöjen jatkuva toiminta ei ole enää suota-

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

Tavallinen.

- 1) Tavallinen. .... lle.
- 2) Tavallinen ja lisäksi ..... lle.
- 3) Ei tiedoituksiin. ....
- 4) Ei tiedoituksiin, mutta ..... lle.

vaa, koska se vaarantaa yleistä turvallisuutta, vaikeuttaa järjestyksen ylläpitoa sekä jatkuvasti alentaa ja vahingoittaa valtiovallan auktoriteettia.

Asetusta koskevia neuvotteluita käytiin koko eilinen päivä valtakunnan sisäasiainministeriössä. Niihin ottivat osaa myöskin Saksan valtakunnan kaikkien osavaltioiden sisäministerit.

Kysymyksessäolevain natsijärjestöjen sulkeminen toimitettiin jo eilen iltapäivällä kautta koko valtakunnan, eikä tällöin sattunut mitään vakavampia yhteenottoja järjestysvallan ja natsien välillä.

!! Oikeiston taholta on hallitusta kovasti varoitettu ottamasta tätä jyrkkää askelta. On väitetty, että natsien toiminta tulee sen jälkeen muodostumaan maanalaiseksi, joka on valtakunnan turvallisuudelle vieläkin vaarallisempi kuin avoin toiminta. Onhan mahdollista, että vakaviakin yhteenottoja vielä sattuisi. Mutta kun ottaa huomioon, että valtakunnan poliisi on erittäin hyvin järjestetty ja että sen joukot ovat hallitukselle ehdottomasti uskollisia miehiä, on tuskin syytä olettaa yleisön turvallisuuden joutuvan vakavaan vaaraan.

Päinvastoin on todennäköistä, että natsijärjestöjen sulkeminen tulee heidän kauan jatkuneelle joukkomenestykselleen käännteentekeväksi. Heidän menestyksensä on koko nämä vuodet suuresti johtunut juuri avoimesta ja joukkoja häikäisevästä julkisesta liikehtimisestä ja sen aiheuttamasta suggestiosta. Eiköhän ole pikemminkin luultavaa, että tämän tekijän hävittyä näköpiiristä kannattajapiirit alkavat hiljalleen kuivaa kokoon. Myöskin paljon sellaisia epävarmoja

yhteiskunnan asiain harrastelijoita, jotka ovat tähän saakka olleet natsien taitavilla agitatiomenettelyta-voilla vedettävissä natsien äänestäjäjoukkoihin, säikähtävät asetukseen sisältyviä rangaistusmääräyksiä ja pysyttelevät näistä vaaroista loitommalla.

Presidentin vaalien tulokset Preussista ovat myöskin omansa tukemaan käsitystä natsien nousun keskeytymisestä. Yleisesti laskettiin, myöskin hallitusmielissä piireissä, että natsit voivat saada Preussissa noin 40 % ametuista äänistä. Tulokset ovat kuitenkin seuraavat:

Hindenburg	11.452.468	ääntä	=	51,8 %
Hitler	8.204.274	"	=	37,1 "
Thälmann	2.441.565	"	=	11,1 "

Vaikka äänestyksen tulokset ovat tällaisetkin, voi Preussin hallituksen järjestäminen toukokuun 24 päivän Landtagin vaalien jälkeen tuottaa omat vaikeutensa. Niistä myöhemmin.

Wäino Wuolijoki

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 85.

ASIA:

Berlinissä olevan lähetystön rap. no 12.

Ministeri Wuolijoki.

15/4-32.

Berlinissä, huhtikuun 15 p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

m. 1033/208/32.

15 / 82 Pal D. 10 32		
19/4-32	10 -	LII. -
5.	85.	ASIA

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 12 aiheesta:

Preussin pääministerin vaalitapa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

Mämi Wushjani

Herra Ulkoasiaiministeri

Vapaaherra A. Y r j ö - K o s k i n e n ,

Helsinki.

KASIAMINISTERIÖ		
15 / 82 Pal D. 1932		
19/4-32	Satamen.	
5.	63.	

BERLINI - SSÄ OLEVA LAHETYSTÖ

RAPORTTI n:o 12.

Berlini - ssä 15 p:nä huhti-kuuta 1932.

Asia: .....

Preussin pääministerin
vaalitapa.

Kuvaavana sille puolueiden väliselle korkeajännitykselle, mikä nykyisin Saksassa vallitsee, on pidettävä Preussin maapäiväin työjärjestyksen 20 pykälään tehtyä muutosta.

Mainitun pykälän mukaan, sen alkuperäisessä muodossa, valittiin aina maapäivien vaalien jälkeen Preussille uusi ministeripresidentti, jonka asiana siten on hallituksen muodostaminen oman harkintansa mukaan. Vaali toimitettiin maapäiväin ensimmäisessä istunnossa ja valituksi silloin tuli se ehdokas, joka ensimmäisessä äänestyksessä sai ääntenemmistön. Jos ensimmäisessä äänestyksessä kukaan ehdokkaista ei saanut ehdotonta enemmistöä, toimitettiin toinen äänestys, missä eniten ääniä saanut ehdokas tuli ministeripresidentiksi. Jos taas hänen muodostamansa hallitus sai maapäiväin epäluottamuslauseen, oli valtakunnanhallituksen asia asettaa Preussille valtiokomissaari hallitustehtäviä hoitamaan.

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

Tavallinen.

- 1) Tavallinen.
- 2) Tavallinen ja lisäksi ..... lle.
- 3) Ei tiedoituksiin.
- 4) Ei tiedoituksiin, mutta ..... lle.

Puoluesuhteiden nykyisellään ollessa on hyvin vähän todennäköistä, että kukaan asetetuista ehdokkaista ~~ei~~ saisi ensimmäisessä äänestyksessä ehdotonta enemmistöä. Tämä tosiasia merkitsisi, että nykyisen hallitus suunnan pitäisi luopua Preussin hallitusohjaksista, sillä natsien ja aina kaikille ministeripresidenttiehdokkaille epäluottamusta äänestävään kommunistien yhteinen äänimäärä uusilla maapäivillä tulee epäilemättä olemaan yli 50 prosenttia.

Pelko natsien aiheuttamasta sekaannuksesta sekä Preussin että myöskin valtakunnan hallinnossa, siihen liittyvine vaikeuksineen ulkopolitiikassa, on oikeute tuista syistä hallituspuolueiden keskuudessa niin suuri, että vakavien neuvotteluiden jälkeen valtakunnan keskushallinnon kanssa Preussin maapäiväin puhemiehistö kutsui maapäivät vielä vajaan kaksi viikkoa ennen uusia vaaleja lyhyeen istuntoon käsittelemään hallituksen ehdotusta mainitun pykälän muuttamiseksi.

Preussin maapäiväin jäsenmäärä on 450. Asiaa käsiteltäessä t.k. 12 päivänä 227 maapäiväin jäsentä äänesti muutosehdotuksen puolesta, oikeiston ja vasemmiston pidättyessä ottamasta osaa äänestykseen. Työjärjestyksen 20 pykälästä poistettiin sen loppuosa, joten nyt, jollei ensimmäisessä äänestyksessä joku ehdokas saa ääntenenemmistöä, entinen ministeripresidentti jää valtion asiain johtoon.

Nykyisen hallitussuunnan jatkuminen Preussissa ei ole ~~tämäkään~~ muutoksen kautta ehdottomasti taattu, sillä uudet maapäivät voivat yksinkertaisella ääntenemmistöllä muuttaa työjärjestystä taas oman mielensä mukaan. Ratkaisevaksi jää silloin kommunistien asenne syntyneeseen tilanteeseen, sillä yhtä vähän hallitus-

kuin oikeistopuolueetkaan pystyvät ilman heidän ääniään saamaan työjärjestykseen uusia muutoksia, jos kullakin suunnalla tulee maapäivillä olemaan suunnilleen sellainen edustus, mistä valtakunnanpresidentin vaaleissa saadut äänet antavat ennakkoviitteitä.

Halusin nähdä kerrotun työjärjestyksen muutoksen julkista kritiikkiä, ennenkuin asiasta kirjoittaisin Ulkoasiainministeriölle. Hämmästykseni oli kuitenkin tämä arvostelu niin vähän sisältävää, ettei siihen paljon maksa kajota. Oikeisto on tehty muutosta luonnollisesti moittinut, pitäen sitä epäparlamentaarisena vallanjanon ilmauksena, johon on reagoitava ratkaisevalla vaalivoitolla t.k. 24 päivänä. Keskustapuolueet ovat puolustaneet muutosta nykyisessä tilanteessa maan todellisten intressien vaatimana.

W. A. W. W. W.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

Berlinissä olevan lähetystön rap. no 13.

Ministeri Wuolijoki.

18/11 1932.

Berlinissä, huhtikuun 18 p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESICKNING

no 1044/212/32.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 16/83 s. 10 32		
22/4-32	10	LML
RYHMÄ	OSAOTO	ACIA
5	C5	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 13 aiheesta:

Natsijärjestöjen hajoittaminen. II.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kun-
nioitukseni vakuutus.

Mannerheim

Herra Ulkoasiainministeri
Vapaaherra A. Y r j ö - K o s k i n e n ,
Helsinki.

Salainen.

B E R L I N I - S S Ä O L E V A L A H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 13.

Berlini - ssä 18 p:nä huhti kuuta 19 32.

KOKOON KÄSITTELY		
16/83 he. 1932		
22/4-32	Co	LML
RYHMÄ	CLAUSTI	ASIA
5	Co	

Asia: .....

Natsijärjestöjen

hajoittaminen. II.

Oikeistotaholla on tapana miehestä mieheen kuiskutella, että Brüning on onnistunut kietomaan Hindenburgin niin kovasti omiin pauloihinsa, että tämä sokeasti seuraa, mihinkä häntä vain viedään. Täysin luotettavalta taholta saamani tiedot Hindenburgin suhtautumisesta taas Hitlerin armeijan hajoittamiseen todistavat asianlaidan olevan toista.

Hindenburg on jo kauan ollut henkilökohtaisesti vakuutettu jyrkkien toimenpiteiden välttämättömyydestä uhkaavan poliittisen terrorin voimistuvia ilmauksia vastaan. Kun presidentinvaalit olivat osottaneet, että Hitlerin takana oli vain runsas 1/3 äänestäneistä, juonittelevain kommunistien ääniä ei tietysti voida ottaa huomioon, katsoi Hindenburgkin ajan tulleen ratkaiseviin toimenpiteisiin ryhtymiseksi.

Hindenburg on koko presidenttikautensa koettanut mitä suurimmalla tunnontarkkuudella karttaa kaikkea,

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

Tavallinen.

- 1) Tavallinen. .... lle.
- 2) Tavallinen ja lisäksi ..... lle.
- 3) Ei tiedoituksiin. ....
- 4) Ei tiedoituksiin, mutta ..... lle.

minkä voitaisiin jossain määrin selittää loukkaavan maan hallitusmuotoa. Ainoaakaan viimeisen ajan hätäasetusta hän ei ole allekirjoittanut, saamatta ensin oikeusministeriöltä selitystä, että asetus voidaan hallitusmuodon 48 pykälän puitteissa antaa. Tällä kertaa ei Hindenburg pannut painoa ainoastaan tähän muodolliseen puoleen, vaan yhtä paljon myös asetuksen käytännölliseen välttämättömyyteen. Kun asetus oli jo valmis allekirjoitettavaksi, otti Hindenburg vielä yhden päivän harkinta-aikaa punnitakseen asian yhteydessä olevia seikkoja puoleen ja vastaan.

Asetuksen tarmokkaimpana ajajana hallituksessa esiintyi puolustusministeri Groener. Mielenkiintoista on panna merkille, että hänen alaisena kenraali von Schleicher tahtoi ensin annettavaksi ultimaattumin kansallissosialistiselle puolueelle. Ministeri Treviranus kuuluu olleen taipuvainen ulottamaan hajoituskäskyn myöskin Reichsbanneriin ja Stahlhelmiin. Sekä Hindenburgin että hallituksen lopulliseen kannanottoon vaikutti suuresti eteläisten valtioiden pääministerien jyrkkä kanta. He selittivät nimittäin, että heidän hallituksensa tulisivat toimenpiteeseen joka tapauksessa ryhtymään, vaikka valtakunnanhallitus siitä pidättyisikin. Tähän ilmoitti sitten myös Preussin pääministeri yhtyvänsä.

Kansallissosialistit ovat viime aikoina entistä selvemmin paljastaneet armeijansa todellisen luonteen. Äskeisessä vaalitaistelussa puhuttiin ärsyttävän uhmailvasti Hitlerin ruskeista sotilaista ja miten heidän tehtävänsä vaalivoiton jälkeen oli tukea natsien ohjelman toteuttamista.

Oikeisto on ankarasti moittinut hallitusta siitä, ettei Reichsbanneria samanaikaisesti hajoitettu. Nämä moitteet eivät osu oikeaan. Hitlerin armeija hajoitettiin maanpetoksellisten juonittelujen ja voimassa olevaan hallitusmuotoon kohdistuvien kumoussuunnitelmain vuoksi. Reichsbanner taas on perustettu juuri Weimarin hallitusmuodon tueksi oikeistofascistisia ja kommunistisia yllätyksiä silmälläpitäen. Mitä Stahlhelmiin tulee, niin se ei ole osoittanut tasavaltaa vastaan kohdistettuja hyökkäystendenssejä, jollei ota huomioon siihen kuuluvain nuorukaisten silloin tällöin esillepurtanutta sanakomeilua. Ero Hitlerin armeijan ja näiden molempien järjestöjen välillä on oleellinen. Sitä paitsi ovat Hitlerin joukot suurelta osaltaan palkkaantuvia sotilaita, joukossa sievonen prosentti työttömiä, joita on erikoisen helppo kiihottaa hallitusta vastaan.

Oikeistolehdistö on näinä päivinä julaissut joukottain Reichsbannerin ja Eiserne Frontin johtajain ja yksityisten jäsenten lausuntoja, tehostaakseen näihin järjestöihin kohdistettua hajoitamisvaatimusta. Miten korkealentoisia nämä lausunnot lienevätkin joskus olleet aatteellisessa kuohussaan, tosiasia on kuitenkin, että tasavalta voi niihin luottaa. Eikä realipolitiikka ajava valtakunnanhallitus voi mennä hajoitamaan omia suojamuurejaan.

Hitlerin armeijan joukot olivat esikunnaltaan saamiensa ohjeiden mukaisesti aina valmiit ryhtymään aktiiviseen toimintaan. Tämän hyökkäysvalmiuden vuoksi olivat myöskin Reichsbannerin joukot valmistuneet milloin tahansa vastaanottamaan hyökkäyksen. Hitlerin ar-

meijan hajoituksen tapahduttua on nyt Reichsbannerin johto peruuttanut vastahälytyksensä. Joukkoja käsketään yhä edelleenkin, niinkuin Hitlerin antautumisjulistuksessa, pysymään propagandatyön palveluksessa sekä esiintymisellään vakiinnuttamaan vastustajissakin käsitystä, ettei Reichsbanner ole koskaan tahtonut muodostua valtioksi valtiossa eikä ajaa päämääriään valtiomuodon- ja oikeudenvastaisin ase-in.

Hitlerin armeijan hajoittamiseen lienevät osittain vaikuttaneet ulkopoliittisetkin näkökohdat. Oli olemassa mahdollisuus, että Tardieu tulisi aseistariisumiskonferenssissa puhumaan Hitlerin armeijasta. Hän oli Pariisissa olevalle Saksan lähettiläälle maininnut tarkalleen tuntevansa tämän järjestön. Lausannen konferenssin vuoksi hallitus ilmeisesti kiirehti tämän avoimen maalitaulun poistamista vastapuolen tähtäyslinjalta. Tuleeko natsiarmeijan hajoittaminen todellisuudessa lisäämään ranskalaisten luottamusta ja turvallisuuden tunnetta, saataneen piakkoin nähdä. Ranskan lehdistön lausunnoista päätellen se on joka tapauksessa tehnyt sillä taholla hyvän vaikutuksen.

Niinkuin muistettanee, selitti Hitler likimpine hengenheimolaisineen jokunen aika sitten valtakunnan sisäministerille osoittamassaan kirjelmässä heidän olevan lojaalisia kansalaisia maassa vallitsevalle lailliselle järjestykselle. Sisäministeri vastasi näihin lojaalisuusvakuutuksiin kansallissosialistien Reichstag-ryhmälle osoittamassaan kirjelmässä ilmitulleitten tosiasian vuoksi luottavansa vähän näihin vakuutuksiin. Sanomalehtien kommenteraus on nyt sisäministerin saattanut julkaisemaan vastauskirjelmänsä kokonaisuudessaan. Sisäministeri lausuu voivansa

vähän luottaa puolueen vakuutuksiin, niin kauan kuin se ei ole vapautunut järjestöistä, jotka olemukseltaan ovat illegaaleja.

Wäinö Wuolijoki

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

Berlinistä olevan lähetysten rap. no 14.

Ministeri kuolijaksi.

28/4 1982.

Berlinissä, huhtikuun 27 p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

no. 1134/233/32.

ULKOAS...		
17/83 k... 32		
30/4.32		Litt.
5	C5	

H e r r a   M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 14 aiheesta:

Preussin vaalit.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

Mämi Wuolijoki

Herra Ulkoasiainministeri

Vapaaherra A. Y r j ö - K o s k i n e n ,

Helsinki.

Salainen.

B E R L I N I - S S Ä O L E V A L A H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 14.

Berlini - ssä 27 p:nä huhti-kuuta 1932.

VIKON... (illegible)		
13/83 (illegible)		
30/4.32 (illegible)		
OSASTO	ASIA	
5	C5	

Asia: .....

Preussin vaalit.

Kuluvan kuun 24 päivänä toimitettuihin Preussin maapäiväin vaaleihin otti osaa noin 82 prosenttia äänioikeutetuista eli 22.069.849 äänestäjää. Kun perustana yhden edustajan saamiseksi maapäiville näissä vaaleissa käytettiin 50.000 annettua ääntä entisen 40.000 asemesta, väheni maapäiväin jäsenmäärä 450:stä 422:een.

Puolueet saivat edustajia seuraavasti:

	uusilla	vanhoilla
	maapäivillä	maapäivillä

Weimarin koalitio:

socialidemokraatit	93	137
sentrum	67	71
Staatspartei	2	22
yhteensä	162	230

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

Tavallinen.

- 1) Tavallinen. .... lle.
- 2) Tavallinen ja lisäksi ..... lle.
- 3) Ei tiedoituksiin. .... lle.
- 4) Ei tiedoituksiin, mutta ..... lle.

	uusilla maapäivillä	vanhoilla maapäivillä
<u>Oppositio:</u>		
natsit (Hitler)	162	9
saksalaiskansalliset (Hugenberg)	31	71
kansanpuolue	7	40
kristill.sosialistit	2	4
Deutsch-Hannov.Partei	1	1
	yhteensä 203	125
<u>Kommunistit:</u>	57	48

Hajaantuvilla maapäivillä oli muutamilla keskustaan kuuluvilla pikkupuolueilla ja villeillä vielä yhteensä 47 edustajaa. Tapahtuneissa vaaleissa hajaantuivat näiden muutoinkin vähän merkitsevien ryhmien äänimäärät sillä tavalla, etteivät ne saaneet ainoatakaan paikkaa uusilla maapäivillä.

Kevään kuluessa toimitettujen vaalien tuloksista voisi yleisesti sanoa, että Saksan kansa, tahtoen kyllä pysyttää ukko Hindenburgin valtakunnan peräsimesä, on väsynyt odottamaan parannusta maan taloudellisiin ja muihin vaikeuksiin seurattua suunnasta ja sen käyttämistä keinoista sekä muokattu taitavasti johdetun demagogian avulla hämmästyttävän suuressa määrin luottautumaan nopeaa parannusta ja voimakasta kansallista nousua julistavain uusien profeettain ohjattavaksi.

Kansallissosialistien äskeisistä presidentin vaaleistakin jonkun verran kasvanut äänimäärä ei kuitenkaan vastaa heidän odotuksiaan eikä keinoista piittaamatonta vaalikiihotustaan. Häikäilemättömästi julistettu valtakausi jäi saavuttamatta. Se ei ole saavutettavissa edes saksalaiskansallisten avustamana, näiden kärsittyä musertavan vaalitappion. Vaalien silmiinpistävimpiä ilmiöitä on keskustapuolueiden tavaton menetys.

Keskustapuolueiden äänestäjäjoukot, katolilaisuutensa yhdistäminä asemissaan pysyvää sentrumia lukuunottamatta, ovat suurimmalta osaltaan juosseet natsien leiriin. Todennäköisesti on myös osa maaseutusosialidemokraatteja äänestänyt heidän ehdokkaitaan.

Vaalien tulos tekee nykyisen hallituskokoomuksen voimattomaksi jatkamaan parlamentin enemmistöön nojautuvaa hallitusvallan käyttelyä. Mutta ei myöskään oikeisto-oppositiolla ole siihen tarpeellista edustajataukea. Avain on jäänyt edelleenkin sentrumin käsiin.

Kansallissosialistien vaalimenestys tekee kuitenkin välttämättömäksi ottaa heidät jollakin tavoin huomioon hallitusvastuuta järjestettäessä. Natsit ovat vaalien jälkeen antamassaan julistuksessa ilmoittaneet olevansa valmiit yhteistoimintaan jokaisen kanssa, "joka tahtoo kansallisen ja sosialistisen oikeudentunnon täyttämää ja voimakkaan hengen jalostamaa Preussia".

Myöskin sentrum on antanut julistuksensa. Siinä luvataan, kiinnipitäen puolueen vanhoista traditioista ja kansanvallan terveistä perusteista, yhteistyötä kaikkien puolueiden kanssa, jotka perustuslain viitoittamaa tietä tahtovat ajaa koko kansan yhteistä hyvää, sekä voimakasta oppositiota virtauksille, jotka tavoittelevat yksipuolista puoluediktaturia, siten vaarantaen yhteiskunnan rauhan ja järjestyksen ja riistäen pohjan menestykselliseltä valtakunnanpolitiikalta.

Kansallissosialistien taholta on jo tarjottu neuvotteluita sentrumille. Se mitä puolelta ja toiselta on sanottu mahdollisesta hallitustoverista, ei neuvottelulle ennusta pikaista ja helppoa ratkaisua. Toista tietä parlamenttienemmistöön nojautuvan hallituksen muodostamiseksi tuskin kuitenkaan on löydettävissä. Sentrum

odottanee natseilta täsmällistä hallitusohjelmaluonnosta, jota taas nämä eivät joukoilleen kylvämiensä mahdottomien vaalilupauksen vuoksi ensi hätään rohjenne antaa.

Vanhain maapäiväin valtakausi päättyy ensi kuun 20 päivänä. Preussin hallitus on, torjuen saksalaiskansallisten vaatimuksen heti hajoittaa maapäivät ja kutsua uudet koolle, ilmoittanut perustuslain mukaista menettelyä seuraten uusien maapäiväin alkavan istuntonsa ensi kuun 24 päivänä. Kysymys Preussin hallituksen muodostamisesta joutuu silloin välittömästi ratkaistavaksi. Jos natsit ja sentrum ovat tällä välin saaneet sovituksi yhteisestä hallitusohjelmasta, on pääministerin vaali heidän muodostamansa ehdottoman enemmistön nojassa helppo tehtävä. Jollei niin ole tapahtunut, jää hallituskysymyksen kohtalo oleellisesti riippumaan kommunistien kannanotosta. Kun kommunistit ovat julistaneet pidättyvänsä kaikesta välillisestä ja välittömästä natsien valtapyrkimysten tukemisesta, ei maapäiväin työjärjestyksen 20 pykälän muutosta, josta kerroin raportissani kuluvan kuukauden 15 päivästä, saada puretuksi. Entinen hallitus jää tällöin paikalleen maan asioita hoitamaan. Preussin maapäiväin kokoontumiseen on kuitenkin vielä kuukauden päivät aikaa. Sen kuluessa voi tapahtua paljon sellaista, mikä tilannetta tuntuvasti muuttaa.

+ +
+

Samanaikaisesti toimitettiin kansanedustuston paikallisvaalit myöskin Bayerissa, Würtembergissä, Hampurissa ja Anhaltissa. Vain viimeksimainitussa paikassa saavutti oikeisto pienen yhteisenemmistön. Muualla on vaalin tulosten antama kuva äänestäjäpiireissä liikkuvista virtauksista samantapainen kuin Preussissakin, missä tuloksella on valtakunnan asiainhoidon kannalta verrattomasti kauemmas kantava merkitys kuin muissa osavaltioissa.

Wäino Wuotijoki

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA: _____

Berlinissä olevan lähetystön rap. no 15.

V.a. Asiantuntij Yrjölä.

25/5 1932.

Berlinissä, toukokuun 25 p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

no. 1476/285/32.

20183/ae		
27/5.32	10	32
RYHMÄ	CLASSO	ACIA
5	Co	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 15 aiheesta:

Vaikeudet kaupankäynnissä Saksan kanssa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Alföntila

Herra Ulkoasiainministeri

Vapaaherra A. Y r j ö - K o s k i n e n ,

Helsinki.

Salainen.

B E R L I N I - S S Ä O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 15.

Berlinissä, ~~osa~~ 25 p:nä touko-kuuta 1932.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
20/83 he. 1:32		
28/5.32	19	1932
RYHMÄ	OLASTO	ACIA
5	65	

Asia: Vaikeudet kaupankäynnissä
Saksan kanssa.

Selluloosa.

Saksassa 3/5.32 toimeenpannun selluloosan tuonnin uuden järjestelyn johdosta, jonka mukaan koko selluloosan tuonti ja valuuttojen myöntäminen on keskitetty Berlinissä olevalle valuuttakeskuselimelle, kävi allekirjoittanut t.k. 23 päivänä Auswärtiges Amtissa Suomen asiain esittelijän luona tekemässä vakavia huomautuksia. Kuten lähetystön kirjelmässä N:o 1439 samalta päivältä Ulkoasiainministeriölle tiedoitin, neuvoi tämä esittämään huomautukseni myöskin salaneuvos Wiehlille.

Ottaessaan minut tänään vastaan Wiehl teki selkoa, toistaen niitä näkökohtia, joita Duckwitzkin oli esittänyt, niistä syistä, jotka olivat saattaneet Saksan hallituksen ryhtymään selluloosan tuonnin kontrolloimiseen. Oli pidetty välttämättömänä tehdä jotain Saksan selluloosateollisuuden suojelemiseksi ja sen johdosta ensin ase-

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

Tavallinen.

- 1) Tavallinen. .... lle.
- 2) Tavallinen ja lisäksi ..... lle.
- 3) Ei tiedoituksiin. ....
- 4) Ei tiedoituksiin, mutta ..... lle.

tuttu lojaalisesti yhteyteen Suomen ja Ruotsin hallitusten kanssa. Kun selluloosan tuontia ei katsottu voitavan järjestää Suomen ja Ruotsin ehdottaman kontingenttijärjestelmän mukaisesti ja näiden maiden selluloosan tuonti niiden alhaisen valuutan vuoksi uhkasi suuresti etenkin Saksan sulfaatiteollisuutta, ryhdyttiin Saksan taholta puheenaolevaan toimenpiteeseen. Tämän toimenpiteen tarkoituksena on voida tarkoin seurata, milloin Saksaan aletaan tuoda siinä määrin ulkolaista selluloosaa, että on mahdollisesti syytä ruveta varsinaisiin restriktiotoimenpiteisiin.

Wiehl huomautti, että Suomen selluloosan tuontia ei tule kohtaamaan minkäänlaisia vaikeuksia ja että tähänastiset määräykset selluloosan tuonnista, s.o. että myönnetään valuuttoa 55 % viimevuotisesta tuonnista, jäävät muuten edelleen voimaan.

Allaolevasta asetelmasta ilmenee selluloosan tuonti Saksaan tärkeimmistä maista.

Mekaanisesti valmistetun puumassan tuonti Saksaan kaksoissentnsst

	1928	1929	1930	1931	1932 tammik- huhtik.
Suomesta	-	-	-	-	-
Norjasta	55,455	12,267	-	-	-
Ruotsista	32,580	4,669	-	-	-
Itävallasta	-	-	-	-	-
Kokonaistuonti	99,425	24,540	1,780	992	478

Kemiallisesti valmistetun puumassan tuonti Saksaan kaksoissentnsst

	1928	1929	1930	1931	1932 tammik- huhtik.
Suomesta	472,125	399,317	269,763	292,298	99,901
Norjasta	113,464	111,613	70,258	1,406	8,396
Ruotsista	352,237	503,656	454,874	492,934	170,329
Itävallasta	62,287	65,207	109,444	137,338	26,719
Kokonaistuonti	1,511,440	1595020	1438264	1535300	422,499

Kuluvan vuoden ensimmäisen neljänneksen aikana on selluloosan tuonti Saksaan edelliseen vuoteen verraten vähentynyt 31 %:lla ja tuontiarvo taasen vähentynyt n. 50 %:lla, s.o. 9,3 miljoonasta 4,9 miljoonaan Rmk:aan. Saksan kotimainen tuotanto on samana aikana määrältään myöskin supistunut 50 %:lla.

"Der Deutsche Volkswirt" arvelee, että tuontia oli ensin aiottu torjua tasoitustulleilla, mutta sitten syystäkin pelätty niiden kauppapoliittisia vaikutuksia, sillä esim. voihin nähden voimassaolevat viisi eri tullia ovat Pohjoismaiden talouspiireissä synnyttäneet Saksan vientiä kohtaan mitä epäedullisemmän mielialan. Lehden mielestä on puheenaoleva selluloosajärjestely periaatteellisesti ratkaisevampi askel autarkiapolitiikkaan kuin minkäänlaiset valuuttatasoitustullit.

Voitullineuvottelut.

Wiehl otti samalla omasta alotteestaan puheeksi kysymyksen suunnitelluista voitullineuvotteluista Suomen, Saksan, Hollannin ja Tanskan välillä, ilmoittaen että eilen illalla jätettiin valtakunnan hallitukselle esitys, jossa pyydetään valtuuksia saada ryhtyä puheenaoleviin neuvotteluihin voitullikysymyksen ratkaisemiseksi sovinnollista tietä asianomaisten maiden kesken. Tällaiset valtuudet annettaueen tänään tai huomenna. Wiehl mainitsi myöskin niistä ohjeista, jotka Saksan Helsingissä olevalle lähetystölle oli annettu Suomen hallituksen tietoon saatettavaksi. Omasta puolestaan hän arveli, että nämä neuvottelut eivät vaikeuksitta tulisi sujumaan, koska m.m. Hollannin ja Tanskan ehdotukset huomattavasti eroavat toisistaan. Neuvottelujen pohjana saattaa olla kysymys kontingenttitullin poistamisesta tai kysymys suhteellisesta kontingentista. Tiedusteluuni jälkimäisen vaihtoehdon suhteen arveli Wiehl, että Tanska ja Hollanti hyvittäisivät Suomea, vähentäen suhteellisesti omaa kontingenttiaan, jos lähtökohdaksi otetaan viime vuoden tuontimäärät. Asian valaisemiseksi esitetäköön viime vuoden vointuonti Saksaan.

Voita tuotiin Saksaan 1931 seuraavasti:

Tanskasta	30,635	tonnia
Hollannista	16,348	"
Latviasta	12,075	"
Venäjältä	7,638	"
Ruotsista	6,766	"
Virosta	6,224	"
Liettuasta	4,273	"
Suomesta	4,065	"
Yhteensä	100,220	"

Lihantuonti Saksaan.

Mainitsin Wiehlille Suomen vientipiireissä valitsevasta tyytymättömyydestä Saksaa kohtaan ja tiedustelin samalla, millä kannalla lihakysymyksemme on. Sain vastaukseksi, että sitä edelleenkin vastustavat eläinlääkäripiirit ja Preussin sisäministeriö. Kun valtakunnan hallitus ei voi hallinnollisesti vaikuttaa Preussin hallitukseen, on Auswärtiges Amt aikonut hoitaa asian seuraavalla tavalla.

Järjestetään Suomen ja Saksan välillä noottienvaihto, jota Wiehl henkilökohtaisesti paraikaa valmistelee, jätettäväksi vielä tässä kuussa lähetystön välityksellä Suomen hallituksen hyväksyttäväksi. Siinä sovittaisiin naudan- ja vasikanlihan tuonnista Suomesta Saksaan seuraavalla ^{alustoille} tavalla:

- 1) elävien eläinten tuonti Virosta kielletään;
- 2) lihantuonti Virosta Suomeen on sallittu siinä tapauksessa, että liha on sellaisista eläimistä, jotka ovat olleet vähintään kuusi kuukautta Virossa ja että liha on eläinlääkäriin tarkastama;
- 3) liha on oleva peräisin määrätystä Suomen läntisistä lääneistä, eläinlääkäriin antaman todistuksen seuraamana;
- 4) Suomi on valmis luopumaan lihantuonnista, jos Saksan täytyisi suosituimmuuden perusteella myöntää muille maille (s.o. reuna- ja muille itävaltioille) sama etu.

Noottia ei Wiehl ollut vielä saanut lopulliseen muotoon stiliseeratuksi. Suomen hallituksen hyväksyttyä noottiluonnoksen, esitettäisiin se valtakunnan hallitukselle, jolloin sisäministeri sitä vastustaa, mutta

se hyväksyttäisiin hallituksen muitten jäsenten äänillä. Nootissa tulisi olemaan määräys, että se on ratifioitava, mutta että kumpikin hallitus pidättää itsellään oikeuden saattaa sen voimaan ennen ratifiointia. Kun täten on saatu aikaan valtakunnan laki lihantuonnista, on myöskin Preussin taiputtava.

W. J. Anttila

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5

ASIA:

Berlinissä olevan lähetystön rap. no 16.

Ministeri Wuolijoki.

31/5 1982.

Berlinissä, toukokuun 31 p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESICKNING

no. 1529/292/32.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
22/84 lae. E. I. 32		
4/6-32	2	LEI
		ASIA
5	C5	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 16 aiheesta:

Jugoslaviasta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

Mämi Mäkelä

Herra Ulkoasiainministeri

Vapaaherra A. Y r j ö - K o s k i n e n ,

Helsinki.

Salainen.

Berlini - SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 16.

Berlinissä, ssa 31 p:nä touko-kuuta 19 32.

22/84/ae		
4/6-82	HO	LI
	FOTO	ASIA
5	C5	

Asia: .....

Jugoslaviasta.

Mitä Wienissä kerrotaan Jugoslavian poliittisista ja taloudellisista oloista, ei ole ilahuttavaa. Ruotsin lähettiläs Wienissä, joka on akkreditoitu myöskin Jugoslaviassa, kertoi pääasiassa seuraavaa, jota samaan suuntaan käyvää kuulin muiltakin Jugoslavian olojen tuntijoilta.

Politiillisesti on Jugoslavia lähellä hajaantumistaan. Ristiriita serbien ja kroaattien välillä on kehittynyt niin huippuunsa, että kroaattien johtajan Petrowicin kerrotaan kuninkaalle sanoneen: "Minä olen nykyisen Jugoslavian koonnut ja minä voin myöskin sen hajottaa." Suurimpana syynä poliittisten olosuhteiden äärimmäiseen kärjistymiseen on, kuten melkein aina, suunnaton taloudellinen kurjuus. Hallitus järjesti maahan viljamonopoolin, siinä mielessä, että voisi saada talonpojat tyydytetyksi maksamalla heille korkeampia hintoja. Toimenpide oli jo sen vuoksi suuresti epäonnistunut, että Jugoslavia on viljaa ulos vievä maa. Mutta varsin epä-

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

Tavallinen.

- 1) Tavallinen. ....
2) Tavallinen ja lisäksi ..... lle.
3) Ei tiedoituksiin. ....
4) Ei tiedoituksiin, mutta ..... lle.

toivoiseksi muodostui asema, kun hallitus ei voinutkaan maksaa viljaa rahassa, vaan antoi talonpojille velkakirjoja (bonds), jotka oli tarkoitus lunastaa pian saatavalla ulkomaisella lainalla. Kun lainaa ei sitten ole saatu, eikä ole edes toivoakaan saada, ovat talonpojat olleet pakotetut myymään nämä hallituksen velkakirjat polkuhinnasta juutalaisille. Asema on siis sellainen, että vaikka hallitus saisikin lainan näiden velkakirjojen lunastamiseen, niin siitä eivät enää hyödy maanviljelijät, vaan välikädet, pääasiassa juutalaiset keinottelijat. Kun kroaatit ovat kehittyneempi osa Jugoslavian asukkaista ja heillä siis on ollut enemmän viljaa luovutettavaksi, ovat he joutuneet hallituksen epäonnistuneesta toimenpiteestä enemmän kärsimään.

Mutta paitsi maanviljelijöitä on hallitus ollut rahanpuutteen vuoksi pakotettu antamaan näitä "bonds" myöskin virkamiehille ja upseereille, joten tyytymättömyys on yleinen keutta maan.

Kun olosuhteet muualla Balkanilla tuskin ovat paremmat ja varsinkin Rumaaniassa voidaan odottaa levottomuuksia milloin tahansa, arveltiin Wienissä, että Pikku-Ententen päivät olisivat luetut.

Matti Mäkelä

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA: .....

Berlinissä olevan lähetystön rap. no 17.

Ministeri Wuolijoki.

31/5 1982

Berlinissä, toukokuun 31 p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

nr. 1530/293/32.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
23 84	1. 92
4/6. 32	
5	CS

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 17 aiheesta:

Maatalouspoliittiset toimenpiteet Itävallassa
maanviljelijäin olojen parantamiseksi.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

Wäinö Ruolijoki

Herra Ulkoasiainministeri

Vapaaherra A. Y r j ö - K o s k i n e n ,

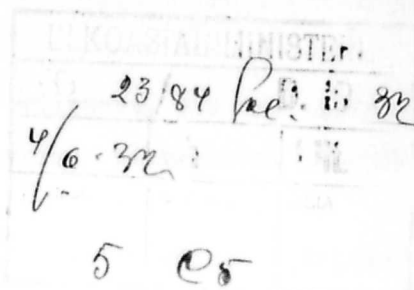
Helsinki.

Berlinissä SSÄ OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 17.

Berlinissä, ssa 31 p:nä touko-kuuta 19 32.

Asia: Maatalouspoliittiset toimenpiteet
Itävallassa maanviljelijäin olo-
jen parantamiseksi.

Professori Gebhardin saatua Hallitukselta tehtäväksi ottaa selvää toimenpiteistä maanviljelijäin luotto-olojen parantamiseksi, pyysi hän minua ottamaan selkoa vastaavista toimenpiteistä Itävallassa, jotta hänen ei tarvitsisi matkustaa sinne. Alempana lyhyt se-
lostus havainnoistani tässä suhteessa.

Itävallan maataloudessa on karjataloudella ensi sija. Sen parantamiseksi ovat useimmat valtion toimenpiteet tarkoitetut. Vuonna 1931 perustettiin lailla n.s. Viehverkehrsstelle, jonka tarkoituksena on sulkea ulkomainen liha ja karjatuotteet Itävallan markkinoilta, s.o. kotimaiset markkinat kotimaiselle karjalle. Tulokset ovat hyvät. Itävallassa^{ovat} tällä hetkellä karjatuotteiden hinnat n. 50 % korkeammat kuin sen naapurimaissa. Sianliha maksaa Wienissä nyt 1:80 - 2,00 S. kg. ja reavaanliha 1,60 - 1,75 S. kg. Sen sijaan, että ennen maailmansotaa Wien ja Itävalta kokonaisuudessaan oli koko-

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

Tavallinen.

- 1) Tavallinen. _____ lle.
2) Tavallinen ja lisäksi _____ lle.
3) Ei tiedoituksiin. _____
4) Ei tiedoituksiin, mutta _____ lle.

naan karjantuotteiden tuonnista riippuva, vie se nykyisin huomattavia määriä tätä tavaraa ulkomaille. V.1930 esim. 8 milj. S. arvosta.

Tämän lisäksi tulevat monet sisäiset järjestykset. Maidon tulo Wieniin on m.m. rationalisoitu. Ainoastaan määrätty määrä saadaan tuoda tuoreena maitona, muu osa on jalostettava. Samoin on lailla perustettu (1931) n.s. maidon tasoitusrahoitus, jonka tarkoituksena on korvata tappio niille, jotka joutuvat myymään maitonsa jalostettuna. Jokainen, joka vie maitoa paikkakunnalle, jossa on yli 5000 asukasta, on velvollinen maksamaan maidon tasoitusrahoitukseen 2 g. litralta. Rahoitus jaetaan niille, jotka joutuvat tuomaan voita. Tämän lisäksi ovat maidontuottajat perustaneet n.s. maidonhintakomissionin, jonka tarkoituksena on yksityisen vapaaehtoisen sopimuksen tietä järjestää maidolle tuottajainhintaa, siis hintaa, joka maksetaan maidon tuottajalle. Kun Wieniin tulevasta maidosta n. 60-70 % on peräisin osuustoiminnallisilta järjestöiltä, ei ole mitään pelkoa siitä, että alitarjoajat voisivat kauan markkinoita tarvella.

Viljantuotannon turvaaminen.

Vuonna 1931, 15/7, annetulla lailla on hallitus oikeutettu asettamaan vehnälle, rukiille y.m. viljalle lisätullia tai poistamaan tämän lisätullin ainsaan mukaan kuin katsoo kotimaisen viljantuotannon tällaista toimenpidettä vaativan. Järjestelmä on siis liukuvat tullit ja se toimii hyvin. Hintoja on korotettu ja alennettu jo useampia kertoja. Itävallan maatalous on mitä hintoihin tulee melkein päliian hyvässä asemassa muihin maihin verrattuna.

Viimeksi, tänä vuonna, on saatettu voimaan tuontikieltolista, joka käsittää tärkeimmät maataloustuotteet, kuten: juuston, voin, lihan, makkarat, lihatavarat, siipikarjen, viinin, kondensoidun maidon ja aivan näinä päivinä lisätään tähän luetteloön myöskin hedelmät.

Valuuttasäännöstely on jo aikaisemmin välillisesti vaikuttanut samalla tavalla kuin tuontikielto, koska Setelipankille annettiin oikeus harkita, mille tuontitavaralle annetaan valuuttaa ja mille ei.

Sokeria ei lasketa maahan myöskään. Maanviljelijät saavat suunnattomia hintoja sokerijuurikkaistaan. Nykyisin 100 kiloa juurikkaita maksaa Itävallassa 5 S., joka on kolme kertaa enemmän kuin hinta Tshekkoslovakiassa.

Ainoastaan ne maanviljelijät, jotka elävät metsätalouden varassa, ovat huonossa asemassa. Puukauppaa ei kykene hallitus parantamaan. Se on riippuvainen viennistä ulkomaille ja ulkomaisten markkinain muodostumisesta.

Itävallan maatalous voi kiittää nykyistä hyvää tilaansa hyvästä organisoinnista. Melkein kaikki alat ovat osuustoiminnallisesti järjestäytyneet. Sen lisäksi on olemassa Maatalouskamari, joka maakunnassa, joka huolehtii talouspoliittisista eduista ja Bauernbund, joka huolehtii muista poliittisista eduista. Itävallan maanviljelijät ovat sitä paitsi ehyt poliittinen puolue. 95 % maanviljelijöistä kuuluu kristillissosiaaliseen puolueeseen, parlamentin suurimpaan puolueeseen. Esim. Ala-Itävallan Maatalouskamarin 40 johtajasta on 35 kristillissosialia.

Itävallan Osuuskassojen Keskuskassa
maanviljelijäin luottopulan lieven-
täjänä.

Itävallan Osuuskassojen Keskuskassa (Girozentrale der österreichischen Genossenschaften A.G.) on osakeyhtiön muotoinen yritys, jonka suurimpana osakkeenomistajana on virallinen pankki "Postsparkasse". Se toimii kokonaan yksityisyrittäjänä, saamatta apua missään muodossa julkisista varoista. Varat saa se diskonttaamalla vekseleitä Setelipankissa, joka huomioonottaen yleishyödyllisen tarkoituksen ja sijoituksen vakavaraisuuden, antaa rahat jonkun verran halvemmalla korolla kuin mikä on yleensä käytännössä. Edelleenlainauskorko, siis lainattaessa maanviljelijöille, on noin puolitoista prosenttia korkeampi kuin virallinen diskonttokorko. Esim. tällä hetkellä, jolloin virallinen diskonttokorko on 7 %, on Girozentralen lainauskorko 8 1/2 %.

Yleistä korkokannan järjestelysopimusta ei Itävallan pankkien kesken ole tehty. Ainoastaan viralliset, siis kuntien takaamat säästökassat ja Reiffeisenin osuuskassat ovat tehneet sopimuksen, koska huomattiin, että näiden rahalaitosten konttorit olisivat muuten joutuneet harjoittamaan epäedullista kilpailua maanviljelijäin keskuudessa. Sopimuksella ei ole kuitenkaan ollut minkäänlaista vaikutusta yleisen lainauskoron suuruuteen. Osuuskassat ja säästökassat seuraavat yleisen korkokannan vaihtelua lainaustoimessaan.

Kuten jo mainittu, ei Osuuskassojen Keskuskassa saa minkäänlaista avustusta valtiolta eikä myöskään kunnilta. Ainoastaan kerran v. 1930 nykyisen maatalouspulan vallitessa parlamentti myönsi 85 milj. shillinkiä

lahjaksi maanviljelijöille (Notopfer), vaatimatta minkäänlaista selvitystä siitä, mihin tarkoituksiin lahjarahat käytetään. Tähän hätäapuun käytettävät varat päätettiin antaa maanviljelijöille vähittäin sikäli kuin siihen määrättyt varat, joita päätettiin hankkia koroittamalla kahden vuoden ajaksi olut- ja sokeriveroa, saadaan kertymään. Kun Osuuskassojen Keskuskassa kuitenkin katsoi, että vähittäin saadut varat olisivat tulleet ei-
produktiivisesti käytetyiksi, pyysi se luvan saada diskontata tämän maanviljelijäin saatavan valtiolta ja maksoi sen maanviljelijöille yhdessä erässä, mutta vaati samalla, että kutakin hakua varten oli rahojen käyttö tarkoin selvitettävä.

Matti Mäkelä

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

Berlinissä olevan Lähetystön rap. no 18.

Ministeri Huuhtala.

31/5/982.

Berlinissä, toukokuun 31 p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

m. 1532/294/32.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
24/84 Se	4/6:32
5	CS

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 18 aiheesta:

Itävallan politillisista oloista.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Mämi Vuolijoki

Herra Ulkoasiainministeri

Vapaaherra A. Y r j ö - K o s k i n e n ,

Helsinki.

Salainen.

Berlinissä ~~80~~ OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 18.

Berlinissä, p:nä 31 touko-kuuta 1932.

SISÄINMINISTERIÖ	
24/84	Pal. L. i. 39
4/6.32	
5	es

Asia: .....

Itävallen politillisista
oloista.

Erittäin vaikeiden 14 päivää kestäneiden neuvottelujen jälkeen onnistui entisen maatalousministeri Dollfussin muodostaa porvarillinen kokoomushallitus, jossa ovat kaikki muut porvarilliset puolueet edustettuina paitsi suursaksalaiset. Ministeristön kokoonpano on seuraava:

Dollfuss, liittokansleri ja maatalousministeri
Winkler, varakansleri, ulkoministeri
Vaugoin, puolustusministeri
Weidenhofer, rahaministeri
Schuschnigg, oikeusministeri
Resch, sosialiministeri
Rintelen, opetusministeri
Bachinger, sisäministeri ja ulkoasiain kaupallisen osaston päällikkö
Ach, sisäministerin apulainen
Jaconcig, kauppaministeri.

Näistä kuuluvat kristillissosialiseen puolueeseen

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

.....
Tavallinen.
.....
.....

- 1) Tavallinen.
- 2) Tavallinen ja lisäksi ..... lle.
- 3) Ei tiedoituksiin.
- 4) Ei tiedoituksiin, mutta ..... lle.

Dollfuss, Vaugoin, Schuschnigg, Weidenhofer, Resch ja Rintelen Winkler on maalaisliittolainen ja samoin Bachinger. Jaconcig kuuluu kodinturvaan ja Ach on ammattiministeri, entinen sisäasiain santarmiosaston päällikkö.

Miten vaikea hallituksen muodostaminen on ollut, näkee jo siitä, että eri ministeriöiden tehtäviä on täytynyt sängen mielivaltaisesti jakaa. Hallituksella on parlamentissa ainoastaan yhden äänen enemmistö, koska Dollfussin ei ole onnistunut saada suursaksalaisia mukaan. Dollfuss sanoi kuitenkin allekirjoittaneelle, että hänellä on vielä toiveita saada suursaksalaiset mukaan ja tri Benedikt, Neue Freie Pressen päätoimittaja, ei pitänyt sitä mahdottomana.

Hallitus on saanut sekä sanomalehdistössä että parlamentissa huonon vastaanoton. Varsinkin kauppaministeri Jaconcigiä vastaan on noussut koko liikemaailma. Väitetään, että hänellä ei ole mitään edellytyksiä kauppaministerin postiin, sillä hän on tavallinen pikkukaupungin asianajaja.

Sosialidemokraatit kävivät parlamentissa kovin juuri Jaconcigin kimppuun, pilkaten hänen saksalaiskansalliskiihkoisuuttaan, vaikka hänen isänsä oli sloveeni ja äitinsä italialainen ja että on vielä epäselvää, onko hän Itävallan vai Italian alamainen. Vielä väitettiin, että hän oli sekaantunut valtiopetokselliseen toimintaan viimeisen kodinturvakaappausyrityksen aikana. Sosialidemokraattinen pääpuhuja tri Otto Bauer vaati komissionin asettamista tutkimaan ministeri Jaconcigin kansalaisuutta ja kaappausyritykseen sekaantumista.

Dollfuss on noin 40-vuotias, vilkas ja energisen

näköinen pieni mies. Hänestä sanovat vastustajatkin, että hän on taitava politikko ja että hän on saanut paljon aikaan maatalousministerinä talonpoikain hyväksi. He epäilevät kuitenkin hänen kykyään pitää näinä vaikeina aikoina koossa kabinettiään, vaan ennustavat hallituksen pian kukistuvan, jolloin tulevat heidän jo kauvan vaatimansa uudet vaalit.

Itävallan parlamentissa ja Wienin maapäivillä käydessäni voin todeta kuinka ärtyisä mieliala kansalaisten keskuudessa tätä nykyä on. Melu sekä alhaalla salissa että lehtereillä oli aivan sietämätön. Varsinkin Wienin maapäivillä, joka ensi kerran kokoontui uusien vaalien jälkeen ja jossa istui 15 kansallissosialistia ruskeissa univormuissaan, oli huuto niin tavaton, että minunkaan hyväntuhermoni eivät sitä kestäneet, vaan olin pakotettu tunnin istuttuani poistumaan. Kun seuraavana päivänä olin sekä parlamentin että maapäivien puhemiesten kanssa päivällisillä sanoin, että jos te annatte yhä edelleen tällä tavoin parlamenttia prostituoida, niin sekä te että me olemme hyvin pian ilman parlamenttia. "Ensi kerralla täytyi vaikuttaa natseihin ja vastata heidän huutoihinsa voimakkaasti, saadakseen heidät peloitetuiksi", (eingeschüchtert), sanoivat he vain. Murheellista! Kyllä ei ole syytä moittia Suomen Eduskuntaa!

Kun eduskunnissa tapahtuu tällaista, niin ei ole ihme, että ulkopuolella eduskuntaa ollaan ilmi tappelussa. Päivittäin luettiin lehdistä tappeluista, joissa oli, kuten esim. Insbruckissa, 1 kuollut, 16 vaikeasti ja 80 lievästi haavoittunutta j.n.e.

Kun kysyin ulkovaltojen lähettiläiltä, mitä he arvelivat Itävallan tulevaisuudesta, niin sain hyvin katteria vastauksia. Eräsikin sanoi: kun tehdään sellainen teko, että joukko ihmisiä suljetaan tällaiseen helvetin kattilaan, jossa ei ole mitään taloudellisia toimintamahdollisuuksia, niin ei ole ihme, jos ihmiset kadottavat täydellisesti hermonsa. Erittäin vihaisia olivat he erikoisesti Ranskalle, joka on kaksi vuotta ilmeisesti Saksaan liittymisen pelosta lupailut lainaa ja nyt lopuksi kieltäytynyt antamasta. Jos olisi kaksi vuotta takaperin ilmoitettu Itävallalle, että minkäänlaista lainaa se ei tule saamaan, niin olisi olot voitu ainakin jonkun verran terveemmiksi saada. Vaikka itse puolestani en ymmärrä olisiko tästäkään suurta apua ollut, sillä kun verot ovat niin kohtuuttomat kuin ne esim. Wienissä ovat, niin on vaikea ajatella mitä keinoja enää olisi olojen tervehdyttämiseksi. Wienissä maksavat m.m. elävät-kuvat veroa 40 % bruttotuloista ja useissa muissa tapauksissa ovat verot yli 30 %. Wienin kuuluisa rahaministeri Breitner onkin ilmoittanut eroavansa, nähdessään edessäolevan kaaoksen. Wienissä on tällä kertaa yli 200,000 työtöntä, jotka saavat avustusta.

Sosiaaliset menot Itävallassa 1930 olivat seuraavat: sairaus-, tapaturma- ja työttömyysvakuutukseen käytettiin kaikkiaan 506,7 milj. Sh. Kun tähän tulee vielä hoitokustannukset y.m., olivat vakuutusmenot kaikkiaan 578 milj. Shillinkiä.

Wäinö Tuusijoki

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

Berlinissä olevan lähetyksen rap. no 19.

Ministeri Wuolijoki.

31/5 1932.

Berlinissä, toukokuun 31 p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESICKNING

n. 1533 / 295 / 32.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
25/84 Sal. 19 32		
4/6. 32	40	L.H.
KYHÄ	OSTO	ASIA
5	C5	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin lähetän täten Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 19 aiheesta:

Itävallan taloudellinen tila.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

Matti Koskinen

Herra Ulkoasiainministeri

Vapaaherra A. Y r j ö - K o s k i n e n ,

Helsinki.

TERWAKOSKI

1932

Berlinissä SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 19.

Berlinissä, ssa 31 p:nä touko-kuuta 1932.

25/84		D. I. 82	
4/6	32		
5	05		

Asia: Itävallan taloudellinen tila.

Itävallan taloudellisen tilan viimeaikainen kehitys pakoitti hallituksen esittämään kansainliiton komissionille vaihtoehtoisen pulaohjelman, moratorio tai uutta luottoa, ehdingon aiheuttamana loogillisena johtopäätöksenä. Pula on joutunut siihen asteeseen, missä kansallistalouden voimalähteiden kuivuminen vakavasti uhkaa itse valtion taloutta. Valuuttakupan radikaalinen säännöstely ja eräiden tavarain tuontikielto, joihin järjestelyihin käytiin rahan stabiliteetin ja valuuttavarastojen säilyttämiseksi, ei kuitenkaan kyennyt keskeyttämään kehityksen onnetonta kulkua. Valtion maksujenlakkautuksen uhka on muuttunut entistään suuremmaksi.

Yleinen taloudellinen tila on jatkuvasti heikentynyt. Soteliipankin asema on edelleen huonontunut. Viimeisten kuukausitiedonantojen mukaan oli vekselisalkku miljoonissa shillingeissä 15/4 845,7, 30/4 865,1 ja 15/5 875,1. Liikkeessä olevain setelien määrä oli pienimmillään 15/5 eli 951 miljoonassa. Katteena ole-

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

Tavallinen.

- 1) Tavallinen. .... lle.
 2) Tavallinen ja lisäksi ..... lle.
 3) Ei tiedoituksiin. ....
 4) Ei tiedoituksiin, mutta ..... lle.

van ulkomaisen valuutan vähentyminen ilmeni kateprosentin laskemisessa 15/5 alimpaan tähänastiseen määräänsä, nimittäin 18,8 prosenttiin.

Vapailla rahamarkkinoilla, jos sellaisista voidaan yleensä puhua, on korkokanta vähän alentunut. Yksityisdiskonton varsinaista noteerausta ei ole toimitettu viimeisen kahden kuukauden aikana. Virallinen diskonttokorko on maaliskuun 18 päivä ollut 8 ja sen jälkeen 7 prosenttia.

Talletuskonttojen kehitys on ollut epäedullinen. Tosin talletukset kasvoivat Wienissä huhtikuun puolivälistä toukokuun puoliväliin 3,036 miljoonalla shillingillä, mutta vähenivät maaseudulla samana aikana 5,597 miljoonalla.

Uusia toiminimiä merkittiin kaupparekisteriin maaliskuussa suhteellisesti runsaammin kuin aikaisemmin. Liikkeensä lakkauttaneiden toiminimien lukumäärä saavutti tammikuussa maksiminsa eli 175. Maaliskuussa se oli vain 119, mutta jo huhtikuussa 139. Ulosottojen huippusaavutus, 32,000 tapausta, mikä on 300 pienempi kuin viime vuoden kuukautinen maksimiluku, merkittiin huhtikuussa.

Raaka-ainetuotannossa ei ole tapahtunut sanottavista muutoksia. Kivihiilen tuotanto on vähän lisääntynyt, ollen helmikuussa 19,564 ja maaliskuussa 20,323 tonnia. Paperituotanto on kasvanut huomattavammin, ollen helmikuussa 1,609 ja maaliskuussa 1,894 vaunua. Raakaraudan tuotanto on vähentynyt mainittuina kuukausina 22,5 %:sta 20,9 %:iin vuoden 1923 määriin verrattuna. Toukokuun puolivälissä sulettiin Itävallassa viimeinen masuuni. Jalostusteollisuuden tuotanto on ulkomaankaupan lamaannuksen vuoksi suuresti vähentynyt.

Työttömyys on kesän lähetessä sesonkimaisesti

vähentynyt. Huhtikuun puolivälissä oli työttömiä 324,255 ja kuukautta myöhemmin 284,350.

Hintataso on jonkun verran laskenut. Teollisuuden raaka- ja puoliraaka-aineiden indeksit olivat helmi-, maalis-, huhti- ja toukokuussa vastaavasti 124, 123, 122 ja 121. Tukku- ja vähittäishintojen välinen ero, joka 1923 oli noin 10 %, vaihtelee nykyisin 30-40 prosenttiin, johtuen tämä suuri erotus vähittäiskaupan kiinteistä kustannuksista.

Ulkomaankaupan tilastolukuihin eivät tuontikiellot ole vielä ehtineet sanottavasti vaikuttaa. Tuonnin arvo tammi-, helmi-, maalis- ja huhtikuussa oli vastaavasti 133,1, 128,2, 133,5 ja 125,5 miljoonaa shillinkiä ja viennin 60,6, 66,3, 66,6 ja 67,6 miljoonaa. Bilanssisuhde on siis kehittynyt hyvään päin.

Huono maksubilanssi on antanut Itävallalle paljon huolta. Kun rahataloudessa tulot ja menot ovat niin sidotut, ettei siltä taholta varsinaista parannusta maksubilanssiin voida odottaa, ovat talouspoliittiset toimenpiteet senvuoksi suunnatut viennin lisäämiseen ja tuonnin supistamiseen. Tämäkin tie on vallan kaitainen polku sen jälkeen kuin Itävallan kaikki vientimaat ovat tarttuneet nykyhetken tavallisiin aseisiin, suojatulleihin, tuontikieltoihin ja valuuttarajoituksiin, joiden aseiden käyttäjänä Itävalta ei ole vähimmin syntiä tehnyt. Tuontikielloilla selitetään Itävallassa pyrittävän luomaan pohja vastaisille kontingenttisopimuksille, jotka sitten avaisivat välttämättömät väylät Itävallan viennille.

Kauppavaihdon pienenemisen kanssa rinnatusten on myöskin liikkeessä olevan setelistön määrä vähentynyt. Tammikuussa se oli 1,101,644, helmikuussa 1,033,841, maaliskuussa 986,814 tuhatta shillinkiä. Girositoumukset ovat

pysyneet jokseenkin muuttumattomina, ollen ne tammikuussa 176,133 ja huhtikuussa 178,365 tuhatta shillinkiä. Setelipankin käteisvarat ovat vähentyneet 292,034 tuhannesta shillingistä tammikuussa 237,374 tuhanteen huhtikuussa.

Valuuttamääräysten ja tuontirajoitusten varassa on shillingin arvoa pidetty keinotekoisesti yllä, ollen se kotimaassa noin 25 % korkeampi ulkomaalaisia noteerauksia. Äskeisten Geneven neuvottelujen laihat tulokset ovat herättäneet kysymyksen, mitä nykyisessä tilanteessa olisi tehtävä, olisivatko ulkomaiset maksut toistaiseksi lakkautettavat vaiko käytettävä käsilläolevat valuuttavarat velkain suoritukseen ja lopetettava elintarpeiden ja raaka-aineiden tuonti. Vastuu jommankumman menettelytavan valinnasta on kuitenkin siksi suuri, että ratkaisu siirtynee hetkeen, josta sitä ei enää voida mitenkään lykätä. Itävalta toivoo kuitenkin yhä vielä, että pulma ratkeaa onnellisemmalla tavalla ja etteivät velkojavallat enää laske shillinkiä sortumaan senjälkeen, kun se kansainliiton järjestämän lainan avulla saatiin jotenkuten vakiintumaan.

Matti Wuolijoki

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C5

ASIA:

Berlinissä olevan lähetystön rap. no 20.

V.a. Asiantuntija Yontila.

4/6 1932.

Berlinissä, kesäkuun 4 p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

nr. 1564/309/32.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
<i>26/84 ka. 1. 1. 33</i>		
<i>8/6. 24</i>	<i>2</i>	<i>111</i>
AFRIKA	EUROPA	ASIA
<i>5</i>	<i>05</i>	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 20 aiheesta:

Brüningin kaatuminen.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

A. Yrjö-Koskinen

Herra Ulkoasiainministeri

Vapaaherra A. Y r j ö - K o s k i n e n ,

Helsinki.

TERWAKOSKI

1928

BERLINISSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ.

Raportti N:o 20.

Berlinissä, kesäkuun 4 p:nä 1932.

26/84 ac. i. i. 87		
8/6-87	2	100
5	05	

Asia: Brüningin kaatuminen.

Vuoden 1930 valtiopäivävaalien perusteella, joissa ns. kansallinen oppositio alkoi selvästi nostaa päätään kansallissosialistien edustajamäärän kohotessa 9:stä 107:ään, saattoi jo päätellä, mihin suuntaan Saksan sisäpoliittinen kehitys oli kulkeva. Brüningin yli kaksi vuotta kestäneenä kanslerikautena on tyytymättömyys maassa, etenkin katolisen keskustan ja sosialidemokraattien vallanjakoon ja siihen tapaan, jolla ne ovat maata hallinneet joko yksin tai toistensa tukemina - Weimarin järjestelmän merkityksensä menettäneitä pikkupuolueita ei kannata mainita - yhä kasvanut, samalla kun kansallinen rintama on käynyt vaaleissa voitosta voittoon. Preussin maapäivävaalit, joissa Weimarin puolueet kärsivät musertavan tappion, järkyttivät kovasti Brüningin asemaa, varsinkin kun hänen mahtavin tukensa, sosialidemokraatit, olivat liiaksi heikentyneet. Kansantahdon ilmaukset muissakin osavaltioissa, kuten Oldenburgissa, jossa yksi ainoa kansallisen rintaman puolueista, hitleriläiset, saavutti ehdottoman enemmistön, ovat epäilemättä vaikuttaneet ratkaisevasti valtakunnan presidentin suhtautumiseen Brüningiin.

Jakelu:

Tavallinen.

Vaikka Brüningin hallituksen asema olikin jo kauvan ollut horjuva, oli täällä kuitenkin tahdottu välttää hallituksen vaihdosta ennen Lausannen konferenssia, koska Brüning itse oli toivehikas konferenssiin nähden ja arveltiin hänen saaneen Geneven matkallaan joitakin lupauksia, joihin hän hiljattain valtiopäivillä pitämässään puheessa viittasi. Valtiopäivien ulkoasiainvaliokunnassa kävi kuitenkin ilmi, että Englannin ja Amerikan lupaama tuki oli sangen rajoitettu ja että Brüning itsekin ei pitänyt mahdollisena saada Lausannessa sotakorvaukset pyyhityiksi. Kun tätä estettä ei enää ollut olemassa, olivat Hindenburgin takana olevat piirit päättäneet kaataa Brüningin hänen hallituksensa valmistamiin uusiin hätäasetuksiin.

Hindenburgin palattua toukokuun lopulla viikon kestäneeltä virkistysmatkaltaan, sai Brüning toukokuun 29 päivänä tilaisuuden tehdä hänelle selkoa poliittisen tilanteen aiheuttamien uusien hätäasetusten välttämättömydestä. Niissä oli mm. suunniteltu sotainvaliidien eläkkeiden vähentämistä ja maan pakkoluovuttamista asutustarkoitukseen Itä-Preussissä, kuten ohellisesta liitteestä ilmenee. (Saamieni tietojen mukaan oli Reichslandbundin taholta Hindenburgille jätetty promemoria, jossa koetettiin osoittaa, että suunniteltu hätäasetus ei olisi säästänyt edes Hindenburgin Neudeckissa olevaa omaa maatilaa.)

Kuultuaan Brüningin selonteon Hindenburg vastasi, ettei hän katsonut voivansa hyväksyä hallituksen suunnittelemaa hätäasetuksia sellaisinaan, koska ne poliittiselta sisällöltään olivat liiaksi vasemmistohenkisiä, jota vastoin nyt on oikeistosuunta käynyt siinä määrin välttämättömäksi, ettei hallituksen muuttamista, huomioonottaen oikeiston vaatimukset, enää voinut välttää. Presidentti oli vielä

lisännyt, että Brüning oli kansleriksi tullessaan halunnut oikeistosuuntaa, minkä johdosta hänelle ei voine olla vaikeata muodostaa puhdasta oikeistohallitusta ja sanoutua irti vasemmistosta. Brüning oli vastannut, ettei hän asiallisista syistä voi ottaa huomioon presidentin toivomia muutoksia hätäasetuksiin ja että häntösin alussa oli toivonut oikeisto-orienterausta, mutta oikeisto ei ollut hänen käytettävänä. Siksi hän oli hakenut tukea vasemmalta, jonka toivomuksia niin ollen oli myöskin otettava huomioon. Nyt olisi hänen mahdollonta ruveta yhtäkkiä hallitsemaan vasemmistoa vastaan, joka oli häntä kahden vuoden aikana tukenut ja etenkin yhtynyt kannattamaan Hindenburgin uudelleenvalitsemista presidentiksi. Hindenburg oli silloin sanonut olevansa pakoitettu turvautumaan uuteen kansleriin sekä tarjosi Brüningille ulkoasiain salkkua. Brüning kuitenkin kieltäytyi ottamasta sitä vastaan, vaikkakin hän piti tähänastisen ulkopolitiikan jatkamista edelleen välttämättömänä, koska ulkopolitiikka hänen mielestään nykyään on kiinteässä yhteydessä talouspolitiikkaan. Jos tämä muutetaan on myöskin ulkopoliittinen suunta muutettava. Tähänastisen ulkopolitiikan jatkamisen ehtona on, ettei tapahdu hallituksen vaihdosta, etenkin kun on vaara tarjolla, että uuden oikeistohallituksen täytyisi ja tulisi tehdä suurempia myönnytyksiä. Brüningin jyrkän kieltäytymisen johdosta oli Hindenburg, joka epäilemättä oli laskenut siihen, että Brüning jäisi ulkoministeriksi, selittänyt, että tämä asettaa hänet aivan odottamattomaan tilanteeseen, joka voi saada hänet luopumaan presidentin toimesta. Brüning oli kylmästi vastannut, ettei tämä viittaus ja mahdollisuus saisi hänen päätöstään muuttumaan.

Hallituspiirejä läheltä olevalta taholta saamiene tietojen mukaan ei ole kuitenkaan pelättävissä, että Hindenburgin

burg vapaaehtoisesti vetäytyisi pois vastuunalaiselta paikaltaan, vaikkakin hänen valitsijansa, sosialidemokraatit ym. ovat lehdistössään sangen kiivaasti käyneet hänen kimpuunsa, turvautumalla jopa niihin iskusanoihin, joita ne 1925 käyttivät Hindenburgia vastaan hänen ollessaan silloin oikeiston presidenttiehdokkaana.

Brüningin kanslerikautena annettiin yhteensä n. 60 hätäasetusta, joiden avulla koetettiin järjestää miltei kaikkia yhteiskunnan aloja, mutta sekasorto maassa oli vain käynyt yhä huutavammaksi.

Berlinissä, kesäkuun 4 päivänä 1932.

Alföntili

Ote Brüningin hallituksen hätäasetusedotuksesta maahankinnasta
asutustarkoitukseen.

1 §:ssä sanotaan:

Der Reichskommissar für die Osthilfe und die von ihm bestimmten Dienststellen werden ermächtigt, im Osthilfengebiet gelegene landwirtschaftliche, forstwirtschaftliche und gärtnerische Grundstücke, die nach den gesetzlichen Vorschriften über die landwirtschaftliche Entschuldung nicht mehr entschuldet werden können und für die andere, die Gewähr zweckmässiger Verwendung bietende Erwerber nicht vorhanden sind, für das Reich freihändig oder im Wege der Zwangsversteigerung zu erwerben. Der Reichskommissar für die Osthilfe kann auch juristische Personen des öffentlichen oder privaten Rechts bestimmen, die den Erwerb nach vorstehenden Vorschriften vornehmen.

Nach § 5 soll der Reichskommissar für die Osthilfe die demgemäss erworbenen Grundstücke spätestens binnen vierzehn Tagen nach dem Erwerb dem Reichsarbeitsminister, einer von ihm bestimmten Dienststelle oder einem von ihm bestimmten Siedlungsunternehmen für Zwecke der landwirtschaftlichen Siedlung zu einem Preise anbieten, der den Erwerbspreis nicht übersteigen darf. Der Reichsarbeitsminister, die von ihm bestimmte Dienststelle oder die von ihm bestimmten Siedlungsunternehmen erklären sich auf das Angebot binnen vierzehn Tagen

Falls der Erwerbspreis eines Grundstückes, das vom Reichsarbeitsminister erworben wird, insgesamt 50 v.H. des für den 1. Januar 1931 festgesetzten Einheitswertes übersteigt, kann - wie § 6 des Entwurfs bestimmt - der Reichsarbeitsminister, soweit er dies im Interesse einer erfolgreichen Durchführung der Siedlung für notwendig hält, in Höhe des Mehrbetrages die dinglich gesicherten Verpflichtungen durch Hingabe von 6 prozentigen Schuldverschreibungen des Reichs zum Nennbetrage mit befreiender Wirkung für Hauptschuldner, Bürgen und dinglich Verpflichtete tilgen. Hierbei ist mit denjenigen Verpflichtungen zu beginnen, die an ungünstiger Rangstelle stehen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA: _____

Berlinissä olevan lähetystön rap. no 21.

V.a. Asiantunt. Yöntilä.

8/6.1982.

Berlinissä, kesäkuun 8 p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

nr. 1587/321/32.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
27/84 ka	1. 1. 32	
11/6-32		
5	Co	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 21 aiheesta:

von Papenin hallitus.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

W. J. Anttila

Herra Ulkoasiainministeri

Vapaaherra A. Y r j ö - K o s k i n e n ,

Helsinki.

BERLINISSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ.

Raportti N:o 21.

Berlinissä, 8 p:nä kesäkuuta 1932.

27 84 Re. 11 32
" / 6. 32
5 Cs.

Asia: von Papenin hallitus.

Reichswehr, Saksan supistettu armeija, joka viime vuosina on kulissien takana yhä enemmän pyrkinyt vaikuttamaan valtakunnan asioihin, on Brüningin hallituksen kaatumisen yhteydessä kenraali von Schleicherin hahmossa astunut huomattavana tekijänä Saksan poliittiselle näyttämölle. Reichswehrin politikoitsijain ensimmäisiä saavutuksia oli Brüningin puolustusministerin Groenerin kukistuminen, tämä kun oli hajoittanut kansallissosialistien iskujoukot, koskematta lainkaan sosialidemokraattien kaartiin, Reichsbanneriin, jonka nimellisenä tehtävänä tosin on Weimarin ja vallankumouksen saavutusten puolustaminen. Että Reichswehrillä on jo kauvan ollut suhteita Hitleriin, kävi jo selvästi ilmi v. 1930 nostetun suuren oikeudenkäynnin yhteydessä kansallissosialistisen propagandan harjoittamisesta etenkin nuorten upseerien keskuudessa. Mutta Reichswehrin johto, varsinkin kenraali von Schleicher, ei ole kansallissosialistinen, vaan on yhtä kaukana Hitleristä kuin kansallissosialistit marxilaisista. Hänen suhteensa niihin on lähinnä se, että hän on mielellään nähnyt niiden voimistuvan vasemmiston ym. kustannuksella, mutta ei suinkaan toivo niiden yksinään valtaansa. Samalla kun Hitler

---

Jakelu: Tavallinen.

on kommunismin jyrkkä vastustaja joka muodossa, on Schleicher innokkaasti harrastanut yhteistoimintaa lähinnä sotilaallisesti Neuvostoliiton kanssa.

von Schleicher oli se mies, joka todellisuudessa kaatoi Brüningin, tullen samalla uuden hallituksen keskipisteeksi ja sieluksi. Vasemmistolehtien levittämien juttujen johdosta uuden hallituksen muodostamisen yhteydessä keisari Wilhelmin paluusta, sotilaskamarillasta ym., huomauttaa hallituksen äänenkannattaja, että Brüningin sosialisteihin nojautuvan hallituksen jatkuessa vielä parisen kuukautta olisi nazien enemmistö sekä Preussissä että valtakunnassa ollut taattu ja silloin olisi toisenlainen diktatuur*i* alkanut. "Odotetusta taloudellisesta nousukonjunktuurista ei tullut mitään eikä voinutkaan tulla, koska valtakunnan komento yhä lujemmin sotkeutui sosialidemokratian riippuvaisuuteen, jonka politiikka on oleellisesti myötävaikuttanut katastroofiin". Lehti arvelee, että Brüning oli lopulta itsekin huomannut tilanteen mahdottomuuden ja tietoisesti jouduttanut kaatumistaan.

Uuden hallituksen kansleriksi tuli von Papen lähinnä siitä syystä, että hän jo useita vuosia on sentrumin oikealla siivellä kannattanut ja ajanut taktillista yhtymistä oikeistorintamaan. Ei tunnu myöskään mahdottomalta arvelu, että kanslerin toimi uskottiin von Papenille siinä toivossa, että hän "Germanian" osakeenemmistön omistajana, kuten väitetään, ja katolilaisena voisi taivuttaa puolueensa ^{ainakin} passiivisesti kannattamaan uutta hallitusta. von Papen, jonka nimi ententen sota-propagandassa asetettiin yhteyteen amerikkalaisten ammus-tehtaiden ja siltojen räjähdyttämisten kanssa hänen toimiessaan sotilasattaseana Meksikossa ja Yhdysvalloissa, ei ole Saksassa milloinkaan näytellyt huomattavampaa poliit-

tista osaa.

Hitlerin lupaaman kannatuksen hintana presidenttihallitukselle oli vuonna 1930 valittujen valtiopäivien hajoittaminen ja hyökkäysjoukkojen lakkautuskiellon kumoaminen. Kaupanpäällisiksi hän on saanut luvan esitelmöidä radiossakin, joka oikeus tähän asti on kuulunut vain Weimarin suunnan politikaille.

Kun valtiopäivillä edustetut puolueet olivat uuden hallituksen nimityksen jälkeen määränneet siihen kantansa, osottautui jo selvästi, että sillä ei ollut eduskunnan enemmistöä takanaan, etenkin kun sentrumiin kiinnitetty toiveet olivat kokonaan pettäneet, minkä johdosta von Papen katsoi viisaimmaksi olla lainkaan esittämättä valtiopäivillä.

Hindenburgin käskykirjeessä perusteltiin valtiopäivien hajoittamista sillä, että niiden nykyinen kokoonpano ei enää vastaa kansantahtoa. Tämä on epäilemättä paikkansapitävää, kun ottaa huomioon voimasuhteiden muutokset osavaltioiden vaaleissa. Muutamia viikkoja sitten kansallissosialistit saivat esim. Oldenburgin maapäivillä ehdottoman enemmistön ja Mecklenburgissa vielä Brüningin kukistumisen jälkeen tasan 50 % maapäivien edustajamäärästä, samalla kun tähänastinen suurin puolue, sosialidemokraatit, ovat viimeaikoina kaikissa vaaleissa kärsineet suurta miehukkaa.

Uusi hallitus, joka on puolueista riippumaton, on epäilemättä kokoonpantu pätevistä ja kyvykkäistä miehistä ~~eri~~ talouselämän eri aloilta. Arvostelu, joka tietenkin vasemmiston taholla on ollut erittäin kiivas, on tähdätty uuden hallituksen suuntaa, sen muodostumistapaa ja von Papenin persoonaa vastaan.

Onko tämä paroonien ja junkkerien hallitus, jok-

si "Vorwärts" sitä nimittää, demokratian hengen mukaisesti muodostettu, jääköön tässä selvittämättä. En malta kuitenkaan olla huomauttamatta, että yksi Saksan tunnetuimmista poliittisista kirjailijoista prof. Koch-Weser, pari vuotta sitten hajonneen demokraattisen puolueen johtaja, julkaisi vähän ennen hallituspulaa huomattavan artikkelin presidentin tehtävistä kansanvallassa, koettaen siinä todistaa, että kansan valitsema presidentti on yhtä paljon kansantahdon edustaja kuin parlamentti.

Hallituksen ohjelmajulistuksessa, jota ei luettu valtiopäivillä, vaan radiossa julistettiin koko kansalle, todetaan aluksi, että Saksan kansa elää parhaillaan henkistä ja aineellista murroskautta, jonka laatuista ennen ei ole koettu. Tie sisäiseen ja ulkoiseen vapauteen vaatii suuria uhreja. Menestys on saavutettavissa vain kaikkien kansallisten voimien yhteistyöllä. Hallitusmuutoksen tapahtuessa on valtakunnan, Preussin, useimpain osavaltioiden sekä kuntien talouden pohja pahasti järkytetty. Tärkeät reformityöt eivät ole kehittyneet alkuastettaan pitemmälle. Sosialivakuutus on vararikon partaalla. Työttömyys lisääntyy kansan työhalusta huolimatta.

Sodan jälkeiset hallitukset ovat uskoneet voivansa valtiososialismilla vähentää työnantajain ja työläisten huolia. Ne ovat koettaneet tehdä valtiosta jonkinlaisen huoltolaitoksen, heikontaen siten ^{kansan} siveellisiä voimia. Ne ovat antaneet valtiolle tehtäviä, joita se ei voi milloinkaan täyttää. Siten on työttömyys vain lisääntynyt.

Kansaa on lisäksi jäytännyt yhteiskunnanvastainen luokkataistelu ja kulttuuribolshevismi, joiden myrkkä uhkaa tuhota kansakunnan parhaan siveellisen pohjan. Lisäksi syvälle on julkisen elämän kaikilla aloilla ateistis-marxilainen ajattelu päässyt tunkeutumaan kristillisten

piirien ollessa liian valmiita myönnytyksiin. Julkisen elämän puhtautta ei voida kompromisseilla säilyttää eikä jälleennostaa. On saatava täydellinen selvyys siitä, mitkä voimat ovat valmiit avustamaan uuden Saksan rakentamista kristillisen maailmankatsomuksen pohjalla.

Hallitus, joka tällä hetkellä raskaan vastuuntunnon täyttämänä Jumalan ja kansakunnan edessä on ottanut maan kohtaloiden johdon käsiinsä, on syvästi tietoinen velvollisuuksistaan. Se on arkailematta käyvä taisteluun kansan elinehtojen säilyttämiseksi.

Hallitus ei tee mitään lupauksia, se tulee toimimaan, jonka mukaan se toivoo itseään arvosteltavan.

Ulkopolitiikassa hallituksen päämääränä on rauhallisessa yhteistoiminnassa toisten kansojen kanssa vihdoin hankkia isänmaalle täydellinen tasa-arvoisuus, poliittinen vapaus ja taloudellisen tervehtymisen mahdollisuudet. Kansanintressien ^{muokattu} tehokkaan ulkopoliittisen edustuksen perustus ja ehto on selvyys sisäpoliittisessa tilanteessa.

Tämä ohjelmajulistus on sen oikeistohengen purkautuma, joka viime vuosina on ollut vallalla laajoissa kansankerroksissa. On oireellista, että hallitus vain sivumennen kajoaa Versaillesin rauhaan ja maailmanpulaan, mutta sen sijaan kohdistaa arvostelunsa sodanjälkeisten hallitusten huonoon asioinhoitoon. Ohjelmajulistus ei ole yksinomaan suunnattu vallankumouksellista sosialidemokratiaa, vaan koko Weimarin järjestelmää vastaan. Se on täydellisen suunnanmuutoksen ilmaus. Onko tätä poliittista suuntaa edustavalla hallituksella elämisen mahdollisuuksia, riippuu paljon heinäkuun 31 päivän vaaleista. von Schleicher kuuluu sanoneen aikovansa hallita neljä vuotta.

Jos vaalien tulos on samanlainen kuin Preussin

maapäivillä, ettei hallitusta voida saada aikaan, on mahdollista, että valtiopäivät uudelleen hajoitetaan ja von Papen - Schleicher jäävät edelleen hieman muutettuun hallitukseen. Jos taas Hitlerin puolue edelleenkin kasvaa yhtä valtavasti kuin tähän asti, ei ole mahdotonta, että silloin pidetään nykyistä hallitusta puhdasta kansallissosialistista hallitusta parempana. Hitlerin kannatuksen jatkuva kasvaminen ja hänen taloudelliset suunnitelmansa, kuten ajatellun sisäisen rahayksikön, Binnenwähringin, käytäntöönottaminen, jonka määrä olisi 13 miljardia, vastaten maanviljelijäin velkaantumista, ovat usealla taholla herättäneet huolestumista. Luotettavalta taholta saamieni tietojen mukaan on suuren Baijerin kansanpuolueen keskuudessa vakavasti suunniteltu Baijerin muuttamista jälleen kuningaskunnaksi ja kruunun tarjoamista kruununprinssi Ruprechtille, Hitlerin voitonmarssin estämiseksi.

"Deutsche Allgemeine Zeitung" on valittanut, ettei uutta hallitusta muodostettaessa ole onnistuttu saattamaan kansallissosialistista puoluetta osalliseksi hallitusvastuuta. Ensimmäinen askel tähän suuntaan on kuitenkin jo uuden hallituksen muodostamisella astuttu. Se on jo omiaan osittain vähentämään kansan elämässä ilmenevää tasapainohäiriötä. Lehti valittaa ulkomaisessa lehdistössä julkaistuja hyökkäyksiä hallitusta vastaan. Sikäli kuin saksalaiset itse ovat näihin hyökkäyksiin myötävaikuttaneet, ovat hyökkäykset olleet ilmauksena ennenkin esiintyneistä kansallisista huonoista taipumuksista käyttää ulkomaisia aseita kotoisten ristiriitojen selvittelyssä. Reichsbannerin edustajan esiintymistä Ranskan rintamasotilaiden kongressissa Dijonissa lehti pitää valitettavana kansallisena skandalina. Kansallissosialistaja halventamalla on vain annettu uusia aseita maan vihollisten käsiin.

"Der Tag" (saksalaiskansallinen) julkaisi 5/6 johtavalla paikalla von Freytag-Loringhovenin kirjoituksen, jossa tahdotaan tehdä uskottavaksi, että Brüningin ulkopoliitikka oli vain sarja epäonnistuneita yrityksiä, joilla ei mitään positiivista ole saavutettu.

Vasemmiston ja keskustan lehdistö on asettunut kannalle, että hallituksen muutos tulee muodostumaan väliasteeksi kansallissosialistien tiellä valtaan. Valitetaan, että valtakunnan presidentti on joutunut von Schleicherin ja hänen miestensä vaikutuksen alaiseksi, jonka uskotaan johtavan maan onnettomuuksiin.

Uuden hallituksen taival tulee epäilemättä olemaan hyvinkin ohdakkeinen, kun valtakunta on täynnä ristiriitoja, työttömyys suuri, maan raha-asiat rempallaan. Ei ole ihmeteltävää, että valtakunnan iäkäs presidentti osoittaa väsymyksen oireita ja huhut hänen erostaan hänen täyttäessään 85 vuotta käyvät yhä itsepintaisemmiksi.

Berlinissä, 8 päivänä kesäkuuta 1932.

A. J. Anttila

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *5.*

OSASTO: *C5.*

ASIA: _____

Berlinissä olevan lähetystön rap. no 22.

V.a. Asuinhoitaja Jönklas.

17/6 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Berlinissä, kesäkuun 17 p:nä 1932.

N:o 1666/395/32.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 28 185 Sal. 13 32		
20/6.32	22	Litt.
RVHMA	OLASIO	ACIA
5	105	

Herra Ministeri,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 22 aiheesta

Saksan uuden hallituksen ulkopolitikasta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

Alföntili

Herra Ulkoasiainministeri
Vapaaherra A. Y r j ö - K o s k i n e n,
H e l s i n k i.

Salainen.

BERLINISSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ.

Raportti N:o 22.

Berlinissä, 17 p:nä kesäkuuta 1932.

ULKOASIANMINISTERIÖ		
Kl. 28/85 he. U. 13 32		
20/6.32	9	LLL
EUROPA	AMERIKA	ASIA
5	Co	

Asia: Saksan uuden hallituksen ulkopolitiikasta.

Saksan valtakunnan johdossa ovat nyt jälleen ne piirit, jotka olivat vallassa Wilhelm II aikana. Jäsenissään ne tuntevat ehkä vielä varoittavana esimerkkinä Bismarokin kaatumisen jälkeen noudatetun ulkopolitiikan virheet ja erehdykset, jotka johtivat koko maailman yhtymiseen Saksaan vastaan. Kysyttämeen, mikä on nyt von Papenin ulkopoliittinen linja. Hallituksen ohjelmajulistukseen sisältyvä lyhyt maininta kiinni pitämisestä Brüningin ulkopoliittisesta suunnasta: "Rauhanomainen yhteistoiminta muiden kansojen kanssa täyden yhdenvertaisuuden perusteella", ei tietenkään voi antaa tyhjentävää vastausta, varsinkin kun on yleisesti tunnettua, että hallituksen "vahvan miehen" kenraali von Schleicherin ja von Papenin tähänastiset ulkopoliittiset harrastukset ovat vieneet vastakkaisiin suuntiin.

Von Schleicheriähän pidetään Rapallo-linjan innokkaimpana kannattajana kiinteän sotilaallisen yhteistoiminnan merkeissä, jotavastoin valtakunnankansleri on ajanut Saksan ja Ranskan lähentymistä ja Venäjän vastaista rintamaa. Von Papenin suhtautuminen ulkopoliitiikkaan ilmenee erään tšekkiläisen vasemmistolehden äskettäin julkaisemasta "Herrenklubin" pöytäkirjasta viime vuoden helmikuun 27 päivänä olleesta keskustelusta. V.P. oli kertonut vaikutelmiaan Ranskan mat-

Jakelu

Tavallinen.

kalta, jossa hän oli ollut keskustelemassa Comité des Forges ryhmään kuuluvien ranskalaisten poliitikkojen kanssa sotilasliitosta Saksan ja Ranskan välillä. Pöytäkirjan mukaan oli von Papenin pitänyt siinä tilaisuudessa luonnehtia ulkopoliittista ohjelmaansa.

Hän oli silloin lausunut käsityksensä Stresemannin ulkopoliitikasta, että se oli kyllä päämääriltään oikea, mutta tempoltaan ja keinoiltaan väärä. Elsas-Lothringista luopuminen saattoi kyllä olla saksalais-ranskalaisen yhteisymmärryksen peruskivi, mutta ei ollut oikein koettaa suurilla aseilla saavuttaa pieniä osavoittoja, niinkuin oli tapahtunut. Hitaasti ja etapista toiseen kulkemalla ei saavuteta menestystä.

Puhuessaan edelleen saksalaisen ja ranskalaisen pääoman yhteistyön mahdollisuuksista hän oli moittinut Saksan venäläisystävällistä politiikkaa ja asettanut lopulliseksi päämääräksi Saksan, Ranskan ja Puolan välisen liiton. Saksan olisi silloin luovuttava muutoin oikeutetuista vaatimuksistaan itäiseen rajaan nähden, sillä tämän kysymyksen sovinnollinen ratkaisu, puolalaisen luonteeltaan huomioonottaen, ei olisi mahdollinen. Tämä "accord à trois" muodostaisi taloudellisen liiton Venäjän viisivuotissuunnitelmaa vastaan. Tämän liiton puitteissa olisivat ranskalaisetkin voitettavissa kannattamaan Saksan aseistumista, sillä Ranskassa kyllä ymmäretään, että Saksan nykyinen aliluokittelu on sietämätön. Väärin sitävastoin olisi, jos Saksa menisi seuraavan vuoden aseriisuntakonferenssiin tunnetuine teeseineen: me olemme riisutuneet aseista, tehkää te myöskin samoin. Näiden aatteiden kannattajiksi, jos ne tahdotaan ajaa läpi, on ennenkaikkea voitettava Ranskan oikeisto.

Tapahtuneen keskustelun jälkeen, jossa kolmiliiton bolshevikivastaista luonnetta oli erikoisesti korostettu, von Papen oli lopuksi lausunut seuraavaan tapaan: Sotavelkakysymys on kaikkien vastaisten ratkaisujen peruskysymys. Englanttiin nojautuminen ei ole mahdollinen, koska Englanti itsekin on ranskalaisen pääoman käsissä. Ameriikka on vasta uusien presidentinvaalien jälkeen valmis suuri poliittisiin ratkaisuihin. Saksan ja Ranskan on ratkaistava Eurooppaa puristavat kysymykset, jolloin Ranskan on huolehdittava ystävällismielisen Puolen mukaantempamisesta. Kysymys itäisestä rajasta on lykättävä myöhempään ajankohtaan. Silmälläpitäen taistelua bolshevismia vastaan on "accord à trois" saatava aikaan.

Tavatessani pari päivää uuden hallituksen nimityksen jälkeen erällä kutsulla Neuvosto-Venäjän asiainhoitajan Aleksandrowskin, kysyin hänen mielipidettään uudesta kanslerista. Hän arveli, että Venäjän lehdistö tulisi hyökäämään von Papenin kimppuun niiden venäjänvastaisten esitelmien ja puheiden johdosta, joita tämä oli pitänyt "Bund zum Schutz der abendländischen Kultur" nimisessä yhdistyksessä, mutta että hän kanslerina kuitenkin tulisi noudattamaan tähänastista politiikkaa Neuvosto-Venäjään nähden.

Tämä länsimaisen kulttuurin suojelemista tarkoittava yhdistys, jonka johtavana sieluna v.P. on ollut, on muodostunut jonkinlaiseksi suurpääoman ja tiettyjen katoililaisten piirien bolshevismivastaiseksi taistelukeskukseksi. V. P:n läheiseen ystäväpiiriin kuuluvat m.m. von Gleichen ja Arnold Rechberg, jotka ovat julkisesti kannattaneet lähentymistä Ranskaan, samalla kun heidän taholtaan on järjestelmällisesti harjoitettu Neuvosto-Venäjän vastaisten tietojen levittämistä.

Toiselta taholta kuulemieni arvelujen mukaan ollaan Neuvostoliiton lähetystössä erittäin hermostuneita. Siellä pelätään, että uusi hallitus ensitilassa sanoutuu irti edeltäjiensä venäläisystävällisestä politiikasta ja että v. Papen-Schleicher jo Lausannessa käyttävät tilaisuutta hyväkseen tarjotakseen Ranskan hallitukselle suojele- ja hyökkäysliittoa, edellytettynä että Versaillesin sopimusta muutetaan ja sotakorvausmaksut pyyhitään. Kertojani mukaan ei Moskovassa pidetä mahdollisena, että Ranska - tosin varovasti ja epäroiden - suostuu ehdotukseen. Tällöin tulisi kysymykseen tietenkin myöskin Puolan käytävän jälleen yhdistäminen Saksaan. Puolaa hyvitettäisiin, kuten saksalaisten politikoiden mielikuvituksessa on hämmöittänyt, osalla Ukrainaa tai Liettuaa(!)

Von Papenin hallituksella on muuten jo ollut Neuvostoliiton kanssa pieniä hankauksiakin niiden jyrkkien toimenpiteiden johdosta, joihin Neuvostoliitossa on ryhdytty siellä työskenteleviä saksalaisia vastaan. Saksa on Moskovassa protestoinut ja ehdottanut saksalaisten työläisten, insinöörien ja teknikkojen aseman järjestämistä yhtenäisten suunta- viivojen mukaisesti. Moskova on hylännyt saksalaisten ehdotuksen perustellen kantaansa sillä, että asia on yksityisluontoinen eikä hallitusten välinen. V. Papenin hallitus on venäläisten antanut ymmärtää, että heidän vastauksensa ei ole tyydyttävä ja uhannut muilla toimenpiteillä sekä ilmoittanut olevansa pakoitettu saattamaan kysymyksen julkiseen keskustelun alaiseksi Saksassa.

Saksan ulkopolitiikka tuntuu tällä hetkellä, jos koskaan, olevan tienhaarassa. Muodostuuko tilanne sellaiseksi, että v. Schleicher todella katsoo ajankohdan tulleen muuttamaan tähänastista kantaansa, saattaa riippua edessäolevista suurpoliittisista neuvotteluista.

Toiselta puolen on Saksassa poliittisia piirejä,

joissa pelätään Saksan joutuvan isoloiduksi, samalla kun todetaan, että Turkin pääministerin Ismet Paschan äskettäinen käynti Moskovassa ja Roomassa oli ilmaus ranskanvastaisesta sopimuksesta näiden kolmen maan välillä Saksan jäädessä ulkopuolelle.

Mitä Saksan ulkoministeriin v. Neurathiin tulee, olen hallitusta lähellä olevalta taholta kuullut, että hänen päämääränsä on pyrkiä mitä lähimpään yhteistoimintaan Englannin ja Italian kanssa, joissa maissa hän on viimeksi toiminut Saksan suurlähettiläänä. "Että v. Papenin ranskalaisia tendenssejä on julkisuudessa tarkoituksellisesti korostettu ja suosittu, johtuu ennenkaikkea taktillisista syistä ranskalaisten huomion johdattamiseksi pois Saksan uuden ulkopoliittisen suunnitelmista".

Eräillä vasemmistotahoilla esitetty väite, että v. Papenin hallituksen olisi vaikeampaa kuin vasemmistoon nojautuvan Brüningin hallituksen päästä neuvotte- luissa ranskalaisten kanssa tulokseen, jääköön tässä arvostelematta. Mainittakoon sivumennen tässä yhteydessä vain, miten tältä taholta on yritetty valmistaa maaperää v. Papenin hallitukselle Ranskassa. Juutalaisen Georg Bernhardin ja Breitscheidin ympärille ryhmittynyt vasemmistoklikki oli koettanut päästä yhteyteen Herriot'n ja hänen luottamusmiestensä kanssa antaakseen "tietoja" Saksan uudesta hallituksesta. Herriot'n, joka erinäisissä saksalais-ranskalaisissa järjestöissä usein on v. Papenin kanssa juonut ystävyysmaljoja, kerrotaan vastanneen, ettei hänellä hallituksen muodostamispuuhien johdosta ollut erikoista kiirettä saada siitä tietoja, koska hän sitäpaitsi oli varma, että Ranskan Berlinin edustaja lähettäisi hänelle objektiivisemmän selostuksen. François-Poncet

ei ole tietenkään ollut erikoisen tyytyväinen, niin väitetään, näiden vasemmistopolitiikkojen aktioniin erittäinkin, kun heidän käytöksestään vielä kävi ilmi, että he olivat pitäneet François-François^o'n jäämistä edelleen suurlähettilääksi Berliniin kyseenalaisena. Samojen miesten taholta oli Havasin toimiston tšekäläistä edustajaa inspiroitu lähettämään Parisiin v. Papenin hallituksesta sangen ilkeämielinen puhelinselostus, jota Havasin pääjohtaja ei ollut saattanut julkisuuteen. Se oli ensin jätetty Quai d'Orsaylle nähtäväksi ja täällä oli tahdottu välttää uuden hallituksen ennen aikaista arvostelua julkisuudessa. Oli näet sillä välin ennätetty todeta, että v. Papenilla on erittäin huomattavia suhteita Ranskan vaikutusvaltaisiin poliittisiin piireihin, joiden merkitystä ei heti osattu arvostella.

Saattaa todeta, että v. Papenin suunnattujen ensimmäisten hyökkäysten jälkeen mieliala häntä kohtaan opposition taholla on vähitellen muuttunut. Niinpä on Frankfurter Zeitung ja eräät Ullstein-lehdet sisältäneet mairitteleviakin lausuntoja v. Papenista, joissa on korostettu hänen henkilökohtaisia ominaisuuksia, erinomaista kielitaitoaan ja puoleensavetävää esiintymistaitoa ja on sanottu häneⁿ olevan varmemman ulkomaisella pohjalla kuin kotimaisen parlamentin edessä.

Berlinissä, kesäkuun 17 p:nä 1932.

W. J. M. J. J.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *f^r*

OSASTO: *C 5*

ASIA: _____

Berlinissä olevan lähetystön rap. no 23.

V. a. asianselitys Yöntilä.

9/11/7-32.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Berlinissä, 11 p:nä heinäkuuta 1932.

N:o 1822/377/32.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 30 / 855 - 11. 1932		
14/7-32	No	111
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
J	C	

H e r r a M i n i s t e r i t ,

Lähetän Teille, Herra Ministeri, täten kunnioittaen
raporttini N:o 23 5 kappaleena aiheesta

Lausannen konferenssi.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Alföntila

Herra Ulkoasiainministeri

Vapaaherra A. Y r j ö - K o s k i n e n ,

Helsinki.

Berlinissä, 11 p:nä heinäkuuta 1932.

N:o 1822/377/32.

H e r r a M i n i s t e r i ,

Lähetän Teille, Herra Ministeri, täten kunnioittaen
raporttini N:o 23 5 kappaleena aiheesta

Lausannen konferenssi.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

A. J. - L.

Herra Ulkoasiainministeri

Vapaaherra A. Y r j ö - K o s k i n e n ,

Hel sinki.

Berlini SSÄ OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 23.

Berlini ssä 9 p:nä heinäkuuta 1922.

Asia: Lausannen konferenssi.

Verrattuna niihin suunnattomiin 120 miljardiin Saksan markkaan nouseviin vaatimuksiin, jotka Lontoon konferenssissa v. 1921 Saksalle esitettiin ja Dawes- ja Young-sopimuksiin, joissa Saksan korvausmaksut kapitalisoituna tekevät n. 50 ja 40 miljardia Rmk., on Lausannen konferenssin tulosta, 3 miljardia Rmk. edullisin maksuehdoin katsottava erinomaiseksi saavutukseksi Saksalle. Young-suunnitelma, jonka mukaan Saksan oli vielä maksettava yli 33 miljardia keskimäärin 2 miljardin suuruisina vuotuisina maksuina, on nyt Lausannen sopimuksella haudattu. Saksa sitoutuu vain suorittamaan Hoover-vuoden edellyttämät maksut kuluvan vuoden heinäkuun 1 päivään saakka, jotka se on tunnustanut sekä tietyn osuuden Europan talouselämän jälleenrakentamiseksi ja saavuttaa samalla takaisin täyden määrämisvallan rautateihin ja valtakunnanpankkiin. Sitte Saksa vapautuu sen elinkeinoelämästä painostaneesta hirvittävästä Damokleen-miekasta, joka on erittäin lamauttavasti vaikuttanut kaikkeen taloudelliseen toimintaan ja yritteliäisyyteen.

Mitään poliittisia vaatimuksia tasa-arvoisen kansainvälisen aseman saavuttamiseksi ei Saksan kuitenkaan onnistunut Lausannessa ajaa läpi. Kansleri von Papen oli kyllä koettanut lujasti pitää niistä kiinni, mutta kun hänen omat ministerinsäkin v. Neurath, Schuberin-Krosigk ja Warmbold uhkasivat erolla, jos v. Papen jyrkkyydellään

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:
Tavallinen. .....

aiheuttaisi konferenssin hajoamisen, piti kansalliset prestige-kysymykset uhrata.

Kun erään lähettilään raportissa kysytään: "Oltisiko se tasa-arvoisuutta, että Saksa saisi vapautua kaikista ulkomaisista sotaveloistaan samaan aikaan kuin sen entisille vihollisille jäisi omat suunnattomat kotimaiset ja ulkomaiset sotavelat kannettaviksi tämän vuosisadan loppupuolelle saakka?" Lienee ehkä syytä Berlinin horisontilta katsottuna asiaan hieman puuttua. Kajoamatta kysymyksiin Saksan huomattavien kaivosalueiden, siirtomaiden, kauppa- ja sotalainvaston menettämisestä ja siihen valtavaan iskuun, jonka inflatio aiheutti Saksan kansallisomaisuuteen, rajoituttakoon tässä esittämään vain mitä Saksa todellisuudessa on maksanut entisille vihollisilleen korvaukseksi hävitettyjen alueiden jälleenrakentamiseksi".

Lausannen konferenssia silmälläpitäen oli Saksan hallitus kuluvan vuoden alussa laadittanut ja julkaissut laskelman tähänastisista korvaussuorituksistaan, joiden loppusumma nousi 67,6 miljardiin Saksan markkaan. Ranskalaisten esittämässä vastalaskelmassa oli korvaussumma kuitenkin vain 19,2 miljardia Rmk. Siinä ei ole otettu lukuun Saksalle aiheutuneita menoja siitä, että se Versailles'n sopimuksen nojalla on ylläpitänyt alueellaan miehitysjoukkoja sekä suorittanut sotilaallisia ja teollisia varustusten supistuksia, jotka menot saksalaisten arvioinnin mukaan nousevat 14 miljardiin Rmk:aan. Dawes- ja Young-sopimusten perusteella Saksa on yhtäpitävästi ranskalaisten laskelmien mukaan suorittanut 11 miljardia Rmk. Takavarikkoitu kauppalainvasto ja pyörivät rautatiekalusto on Ranskassa laskettu vain niiden romuun mukaan. Saksalaiset väittävät että, "Institut of economics" Washingtonissa ja Lloyd George kirjassaan "Toisuus korvausmaksuista" ovat periaatteessa vahvistaneet Saksan laskelmat oikeiksi. Hävitettyjen alueiden jälleenrakentaminen on uusimman ranskalaisen arvioinnin mukaan tullut maksamaan 16,5 miljardia Rmk. Puolueettoman lausunnon mukaan voi siitä huoletta vähentää 3,5 miljardia, joten jää enintään 13 ja todennäköisesti vain 12 miljardia Rmk. Jos Saksan laskelmasta vähennetään edellämainittut 14 miljardia, jotka

eivät ole suoranaisesti joutuneet velkojavallolle, niin jää vielä 53 miljardia Saksan korvausmaksuja. Laskemalla Ranskan osuuden korvausmaksuista vain 50%:ksi on Saksa sille suorittanut 25 à 30 miljardia Rmk. eli enemmän kuin kaksinkerroin korvannut sen sotavahingot. Saksalaiset arvelevat vielä, että sen vihollisille pakosta viideksi vuodeksi myönnetty yksipuolinen suosituttomuus on niille tuottanut kunakin vuonna 1 miljardiin nousevia kauppapolittisia voittoja.

Kun vielä ottaa huomioon Saksan nykyisen kurjan taloudellisen tilan, jonka suureksi osaksi on aiheuttanut Versailles'in sopimus jälkiseurauksineen - viime vuoden maksutase oli 4,8 miljardilla Rmk:lla passiivinen ja suunnilleen neljäs osa 65-miljonaisesta kansasta, kun perheet mukaan luetaan, on työttömänä ja pakottettu elämään almuista - voi ne vastata myöntäisesti edellämainittuun tasa-arvoisuuskysymykseen.

Tätä taustaa vastaan on myöskin arvosteltava Saksan oikeistolehdistön kielteinen suhtautuminen Lausannen sopimukseen, vaikkakin myöskin vaalitaktilliset näkökohdat ovat olleet määrävindä tähän kannottoon. Tilanne on täällä sikäli omituinen, että oikeistohallituksen saavutukseen ovat tyytyväisiä pääasiallisesti vain sosialidemokraattien ja vasemmistoporvariston lehdet. Brüningin äänenkannattaja "Germaniakin" on siihen sangen arvostelevalla kannalla. Saksalaiskansalliset ja kansallissosialistiset lehdet viittaavat siihenkin mahdollisuuteen, että valtiopäivät eivät tule sopimusta ratifioimaan, jota ei kuitenkaan tarvitse epäillä. Suurin piirtein ovat saksalaiset sentään tyytyväisiä saavutettuun kompromissitulokseen.

Ulkoministeri v. Neurathin ansioksi luetaan, että Italia oli Lausannessa koko ajan pysynyt Saksalle myönteellisenä, vaikkakin v. Papenin viittailu aikeista tai mahdollisuuksista solmia sotilasliitto Ranskan kanssa olivat jonkun verran hermostuttaneet Grandia. v. Papen lienee kuitenkin havainnut, että tämänlaatuiset aiheet eivät suinkaan ole helposti toteutettavissa. (Keskustellessani tänään Auswärtiges Amtissa Suomen asiantuntijan kanssa, korosti tämä erikoisesti, että Saksa on edelleenkin pakottettu ylläpitämään tähänastisia suhteitaan Venäjään.)

Väitetään, että myöskin Saksan kauppaja- ja teollisuuspiirien painostuksella olisi osuutensa siinä, että v. Papen lopulta taipui kompromissiin. Toiselta puolen saanee kiittää Englantia, joka on ollut huolissaan yksityisistä saksalaisista saatavistaan ja omasta taloudellisesta asemastaan, että konferenssi ei rauennut tyhjiin. Englanti oli jälleen ottanut johdon käsiinsä Europan sekavien asioiden selvittelyssä eikä myöskään neuvottelujen kriittisessä vaiheessa jädnyt tuloksettomaksi Mac Donaldin peitettyssä muodossa esittämä uhkaus: "sitä vastaan, joka konferenssin hajottaa, on Englanti muodostava vihollisleirin". Täydellisen taloudellisen ja poliittisen eristäytymisen vaaran uhatessa oli sekä Ranskan että Saksan taivuttava myönnytyksiin.

Lausannen sopimus on Saksalle joka tapauksessa huomattava saavutus, joka antaa sen ulkopoliitikalle vapaammat kädet pyrkiesään poliittisten vaatimustensa toteuttamiseen.

Berlin, 9 p:nä heinäkuuta 1932.

Alföntila

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5r

OSASTO: Cr

ASIA: _____

Berlinissä olevan lähetystön rap. no 24.

V. a. asiantuntija Yöntilä

18/7-32.

Suomen Lähetystö

N:o 1855/388/32.

Berlinissä, heinäkuun 18 p:nä 1932.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 38/86500/1932		
2/7-32	2	1.1
RYHMÄ	Luokka	Ala
5	C	

H e r r a M i n i s t e r i .

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini n:o 24 5 kappaleena aiheesta
Saksan sisäinen tila.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuus.

M. Junttila

Herra Ulkoasiainministeri,

H e l s i n k i .

Berlini SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 24

Berlini ssal8 p:nä heinä kuuta 19

Asia: Saksan sisäinen tila

Lausannen konferenssin jälkeen ovat heinäkuun 31 päivänä suoritettavat Saksan valtiopäivävaalit täällä yleisen huomion esineenä. Preussin vaalin perusteella voi sanoa, että Saksassa on enää vain viisi suurta varteenotettavaa puoluetta: kansallissosialistit, saksalaiskansalliset, sentrum, sosialidemokraatit ja kommunistit. Näiden ohella osallistuu vaaleihin vielä 22 hajoituspuoluetta, joista suurin osa ei ole moneen vuoteen saanut yhtään edustajaa valituksi. Vaalitaistelun alussa käydyt neuvottelut porvarillisten äänten hukkaanmenon estämiseksi johtivat vain osittaiseen tulokseen. Katolinen keskusta ei ollut halukas ryhtymään vaaliliittoon demokraattisen valtiopuolueen (n.s. juutalaisten puolueen) kanssa, mutta sensijaan esiintyvät Stresemann-vainajan kansanpuolue ja Landvolk-puolue vaaliliitossa Hugenbergin saksalaiskansallisen puolueen kanssa, jonka tunnussana on "vahva, vaikutusvaltainen saksalaiskansallinen puolue kansallisen opposition ehdottoman enemmistön osana". Tietyissä sosialistipiireissä ilmenneet pyrkimykset "marxilaisen yhteisrintaman" muodostamiseksi kommunistien ja sosialidemokraattien kesken ovat rauenneet tyhjiin. Saadaksemme jonkinlaisen kuvan nykyisestä vaali-

---

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

tilanteesta on syytä ensiksi tarkastaa, minkälaiset ovat suurempien puolueiden voimasuhteet. Preussin ja muiden osavaltioiden viimeisten vaalien perusteella saataisiin uuden eduskunnan teoreettinen kokoonpano (jättämällä pikkupuolueet) pois) seuraavaksi:

	tähän asti		
Kansallissos.	220 (110),	sentrum 70 (68),	sos.dem. 129 (136)
Saksal.kans.	<u>34</u> (44),	baijer.k.p. ²¹ (19),	komm. <u>70</u> (77)
oikeisto	254,	keskusta 91,	vasemm. 199

Vaalien tulokseen vaikuttavina tekijöinä on otettava huomioon uusi oikeistohallitus, Lausannen konferenssi ja sisäpoliittiset tapahtumat.

On kyseenalaista voivatko kansallissolialistit, jotka tähän asti ovat valtavasti paisuneet, pääasiallisesti porvarillisten puolueiden kustannuksella, vielä valloittaa lisäpaikkoja vasemmistoltakin saavuttaakseen valtiopäivillä enemmistön. Vuosina 1930 - 1931 puolue sai annetuista äänistä

Valtiopäivävaaleissa 14.9.1930	18,3 %
Bremenin maapäivävaaleissa	25,6 "
Braunschweigin "	30,0 "
Schaumburg-Lippen "	27,9 "
Oldenbuergin "	27,8 "
Hampurin	26,2 "
Anhaltin "	36,3 "
Mecklenburg-Schwerinin "	41,0 "
Hessenin "	37,1 "

Puolueen äänimäärä kasvoi vuosina 1930-1931 18 %:sta 32,7 %:iin. Kuluvaan vuoden vaaleista saadaan seuraava kuva:

Preussi	36,2%	Lippe	30,7 %
Baijeri	32,5"	Mecklenburg-Strelitz	23,8"
Württemberg	26,4"	" -Schwerin	49,0
Hampuri	31,3	Oldenburg	48,6
Anhalt	40,8	Hessen	43,9

Natsien äänimäärä on näinollen kohonnut keskimäärin 36%:iin eli vain 3 % edellisestä vuodesta. Samaan aikaan on varsinaisten porvarillisten puolueitten, lukuunottamatta sentrumia, joka on pysynyt ennallaan, osuus laskenut syyskuun vaaleista 1930 29,7 %:sta 15 %:iin v. 1930-1931 ja 14%:iin v. 1932. Sosialidemokraattien ja kommunistien äänimäärä aleni samaan aikaan 37,7 %:sta 34,7 %:iin. Viimeksi toimitetuissa Hessenin vaaleissa menetti yhdistynyt vasemmisto 2 %, kommunistien menettäessä 25000 ja sosialistien voittaessa 4000 ääntä.

Edelläoleva tilasto on saattanut Hitlerin muuttamaan vaalitaktiikkaansa ja korostamaan vaalitaistelussa ohjelmansa sosiaalista puolta saadakseen vasemmistolta lisää ääniä. Alkusoittona tähän taktiikan muuttamiseen oli Strasserin viime valtiopäivillä pitämä puhe, jossa hän avoimesti kääntyi ammattiliittojen puoleen. Nämä ovat kuitenkin vielä sangen voimakkain sitein kiinni sentrumissa ja sosialidemokraateissa, jotta niiden johtajat voisivat ajaa omaa politiikkaa. Kahdenlaista ilmaa on niissä kuitenkin ollut havaittavissa. Ammattiliittojen johtajat ovat tähän asti kylläkin korostaneet riippumattomuuttaan ja itsenäisyyttään taloudellisissa, mutta ei poliittisissa kysymyksissä.

Ne kolme suurta voimakeskusta, joihin varsinaisen valta Saksassa perustuu ja joista kehityksen suunta riippuu ovat: Reichswehr, kansallissosialistit ja ammattijärjestöt. Jos ne yhtyvät tai lähentyvät toisiaan on poliittinen pohja yhtenäiselle, positiviselle asiainhoidolle pitkäksi ajaksi taattu. Tätä lähentymistä tukee Reichswehr käyttäen hyväkseen lankojen sekä natseihin että ammattiliittoihin, joista poliittisesti höllemmin sidotut järjestöt jo lienevät suureksi osaksi voitettut. Hitler on myös koettanut samoja lankoja kehitellä. Ammattiliittojen arvosteltua ankarasti v. Papenin hallituksen viimeistä, maan raha-asiain hoidolle välttämätöntä hätäasetusta, julkaisi Völkischer Beobachter

hiljattain artikkelin, jossa aluksi moititaan ammattijärjestöjä, että ne riippuvaisuudellaan sentrumista ja sosialidemokrateista ovat vuosikausia kannattaneet politiikkaa, joka taloudellisesti on vienyt maan kuilun partaalle ja saattanut itse ammattiliitot pulaan. Sitten siinä kysytään suoraan ammattiliitoilta, ovatko ne valmiit yhteistyöhön natsien kanssa. Lainattakoon artikkelista seuraava kohta:

"Wenn es aber einmal heissen würde: Hitler oder Papen? Zentrum und Sozialdemokratie wären die ersten, die auch der neuen Notverordnung zustimmten! Wie aber werden die Gewerkschaften sich dann verhalten? Die Regierung Papen hat auf wirtschaftlichem Gebiet das System Brüning folgerichtig fortgeführt, und ihre erste Notverordnung lässt vollkommen die gleiche Linie erkennen, wie die vier Notverordnungen der Regierung Brüning. Wir Nationalsozialisten haben diesem System der Entrechtung des schaffenden Volkes den schärfsten Kampf angesagt und haben das Recht auf Arbeit für jeden Volksgenossen proklamiert. Wir führen diesen Kampf bis ans Ende und kennen dabei keine politischen Sympathien und Antipathien. Sache der Gewerkschaften aber wird es sein, uns in diesem Kampf zu unterstützen und sich von jenen Parteien zu lösen, die nur dann für die Rechte des Arbeiters eintreten, wenn sie sich politische Vorteile davon versprechen"

Mitään näkyviä tuloksia ei ole tosin vielä ollut tästä vetoomuksesta, mutta maaperää muokataan kuitenkin kaikessa hiljaisuudessa tähän suuntaan.

Itse vaalitaistelu on tällä kertaa kiihkeämpi ja verisempi kuin milloinkaan ennen. Kansalaissodan uhkakaan ei ole kaukana ja vaaditaan poikkeustilan julistamista, jolloin ulkonaisestikin valta tulisi puolustusministeri v. Schleicherin käsiin. Verisiä yhteenottoja tutkittaessa, on havaittu, että Moskovan rahoilla on palkattu joukkoja hyökkäämään kansallissosialistien kimppuun, jolloin tavallisesti kolme miestä on pysytellyt syrjempänä ja poliisien ilmaantuessa tulleet esille todistamaan, että kansallissosialistit ovat hyökänneet heidän kimppuunsa ja ampuneet

ensin. Vaalivalheita lukiessaan on täällä erikoisesti pistänyt silmään, että esim. Vorwärtsilla ja Angriffilla on vaalimellakoista tavallisestikin samansisältöiset otsikot, joissa kumpikin syyttää vastapuolta murhista y.m. Varsinaisella porvarillisella rintamalla hyökätään mitä kiivaimmin sosialistien kimppuun ja vedotaan puheissa ja lentolehtisissä tunnettuihin auktoriteetteihin, kuten seuraaviin: Bismarck : "Eine Nation, die sich gegen die Gefahr und Ungerechtigkeiten des Sozialismus nicht wehrt, wird ihm verfallen, wer immer auch die Personen sein mögen die an ihrer Spitze stehen". Rathenau: „Sozialismus ist eine Wirtschaftsform, die wenigen Leuten eine unverantwortliche Herrschaft über viele gibt". Mainittakoon myös, että saksalaiskansalliset ovat avoimesti selittäneet kannattavansa monarkian palauttamista. Sosialistit toittavat kapitalistisen yhteiskunnan häviötä ja ovat turvautuneet internationaaliinsa, jonka välityksellä ovat hankkineet eri maiden aateveljiltä lehdistössään julkaistaviksi kannustavia myötätunnonilmauksia.

Vaalit eivät tule antamaan tulokseksi yhtenäistä hallituskykyistä parlamentaarista enemmistöä. Kansallisosialisteilla ei ole myöskään mahdollisuuksia saada ehdontonta enemmistöä. Voimasuhteet voivat muodostua sellaisiksi, että keskusta ja vasemmisto tulee yhtä vahvaksi kuin oikeisto. v. Papenin hallituksen asema käy kestäättömäksi, jolloin on jälleen turvauduttava presidenttihalitukseen. v. Papen ja sisäministeri v. Gayl ennenkaikkea korvattaneen uusilla miehillä. v. Schleicherin jäämistä uuteen hallitukseen pidetään itsestään selvänä, todennäköisesti kanslerina. Uusina niminä mainitaan kansallisosialistit tri Frick, Tübingenin entinen sisäministeri ja majuri Göring. Tämä uusi hallitus voisi pysyä pystyssä joko syrjäyttämällä parlamentin tai lakkauttamalla kommunistisen puo-

luuen, jolloin oikeistoenemmistö olisi saavutettavissa ilman sentrumiakin, tai kolmanneksi nojautumalla natsien ja sentrumin hiljaiseen kannatukseen. Ensimmäinen mahdollisuus, josta täällä on keskusteltu ja kirjoitettu voi tuskin tulla kysymykseen, koska se johtaisi kehityksen arvaamattomiin seurauksiin. Kommunistisen puolueen lakkauttamisesta on Saksassa vanhastaan huonoja kokemuksia ja kun puolue muutenkin on miltei hajoamistilassa, ei tätäkään mahdollisuutta tarvitse ottaa lukuun. Tällöin jää kolmas vaihtoehto, joka mielestäni on todennäköisin. Vaalien jälkeen valtakunnan presidentti asettuneen yhteyteen etupäässä natsien ja sentrumin kanssa saadaksesen hallitukseen näille puolueille otollisia henkilöitä - ilman sentrumia on esim. vaikeata järjestää etelävaltioiden ja valtakunnan välistä riitaa. Valtiopäivät voivat tällaiselle uudelle hallitukselle antaa jonkinlaisen toimintavapauden siten, että samoin kuin Brüningin hallituksen aikana istuntokaudet lykätään tietyksi ajaksi, Asiain tällaiseen kehitykseen viittaa myöskin mainittujen puolueiden vaalitaktiikka. Natsit suuntaavat oppositionsa enemmän vain v. Papeenin henkilöön ja pidättävät itselleen muussa suhteessa vapaat kädet. Sentrumin taholla saattaa mainita, että Brüningin vaalipuheet ovat olleet sangen hillityt ja että puolue ei suostunut vaaliliittoon valtiopuolueen kanssa, kun ehtona oli, että sentrumin oli sitovasti kieltäydyttävä kaikista hallitusliitoista natsien kanssa. Allekirjoittaneen lähteiden mukaan suunnittelee kenraali v. Schleicher yhteistoiminnassa Hitlerin kanssa hallituskysymyksen ratkaisemista tällä tavoin. Natseille annettaisiin lisäksi vaikutusvaltaa Preussissä. Tämä on tietenkin vain teknillinen ratkaisu, joka käytännössä merkitsee ratkaisun lopullista lykkäämistä. Uuden hallituksen asema on ennenkaikkea riippuva sen ohjelmasta ja niistä uudistuksista, joihin se ryhtyy työttömyyskysymyksen järjestämiseksi sekä asutus- sosiali- ja teollisuuspolitiikan alalla.

Alf Jönkä

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *f*

OSASTO: *C₅*

ASIA: _____

Berlinissä olevan lähetystön rap. no 25.

V. a. asiantuntija Yönteli.

19/7-32

Suomen Lähetystö

N:o 1857/389/32

Berlinissä, heinäkuun 19 p:nä 1932

U. M. M.	34	86	Jar	1	32
72/7-32					
J			C5		

H e r r a M i n i s t e r i ,

Lähetän Teille, Herra Ministeri, täten kunnioit-
tavimmin raporttini N:ot 25 ja 26 aiheista
Saksan suojelustullipolitiikka ja
Saksan Venäjän orientointi.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kun-
nioitukseni vakuutus.

M. J. Penttilä

Herra Ulkoasiainministeri,

H e l s i n k i .

Salainen.

Berlini SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 25.

Berlini:ssa 19 p:nä heinä kuuta 19

ULKOAIKANA	
34/86 100 132	
22/3-32	3
5	C5-

Asia: Saksan suojelustullipolitiikka.

Niinkuin lähetystö on useampaan kertaan tiedoittanut, arvostellaan teollisuuspiireissä hallituksen maataloustuotantoa voimakkaasti suojelevaa tullipolitiikkaa hyvin ankarasti. Tämä ei ole kuitenkaan estänyt, niinkuin tunnettua, hallitusta jatkamasta politiikkaansa ja suunnittelemasta vain maatalouden tullisuojan täydentämistä, jota kannattaa yhä enemmän jalansijaa maan asioissa saava oikeistosuunta.

Tämä Brüningin hallituksen alkama ja nykyisen jatkama politiikka on lyhyesti hahmoteltu eräässä valtakunnan maatalousministeriön äskettäin julkaisemassa lausunnossa, jossa m.m. sanotaan:

"Voimakkaan pyrkimyksen elävöittämänä saattaa talonpoikaisen jalostustalouden katastrofimainen tila siedettäväksi ja samalla jälleen elävyttää teollisuudelle välttämättömiä ja ratkaisevan tärkeitä kotoisia markkinoita, valtakunnan hallitus ensimmäisenä toimenpiteenään päätti poistaa rasvan ja silavan välitullit (Zwischenzölle), jotka aikoinaan säädettiin aivan toisissa olosuhteissa. Juuri näiden tuotteiden tullien järjestely näytti senvuoksi erikoisen tarpeelliselta, koska niiden tuonti viime aikoina voimakkaasti lisääntyi ja vaikeutti Saksan oman sikatuo-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....

3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

tannon rahaksi muuttoa. Mitään hankintavaikeuksia ei tule syntyään, sillä Saksan maatalous pystyy tyydyttämään Saksan kysynnän siedettäviin hintoihin".

Kuluttajapiireissä odotellaan nyt, minkälaisiksi rasvan ja silavan "siedettävät hinnat" tulevat käytännössä muodostumaan. Yleisesti kyllä tunnustetaan, että maatalouden asema on mainittujen välitullien säätämisen jälkeen suuresti huonontunut. Mutta millä tuotannon alalla ei tilanne olisi samaan suuntaan kehittynyt? Sesonkityöläiset ja työtömät muodostavat perheineen suunnilleen puolet kaupunkien kuluttajista. Näiden talousmenoissa, huomautetaan monelta taholta, tuntuvat pienetkin koroitukset raskaina.

Lisäksi on hallitus korottanut perunain tullia kaksinkertaiseksi ja rajoittanut muutoinkin kevätkesän aikaista perunain tuontia, mikä erikoisesti koskee perunaa yhtenä tärkeimpänä ravintoaineenaan käyttävän köyhän kansan kotitalousmenoja. Nämä viimeksimainitut koroitukset kohdistuvat etupäässä sellaisiin Saksalle tärkeisiin vientimaihin kuin Italiaan, Hollantiin ja Belgiaan.

Ruotsin kauppasopimuksen irtisanominen herättää kuluttaja- ja teollisuuspiireissä samallaista arvostelua. Vaikkakin myönnetään, että kotoiset puutavaramarkkinat ovat kärsineet ulkomaisesta kilpailusta, ja maa- ja metsätilojen asema muuttunut surkeaksi, pelätään kuitenkin, että niin voimakkaat suojelustoimenpiteet, joihin tässäkin suhteessa ollaan ilmeisesti valmistautumassa, tulevat rakennus- ja vientiteollisuudelle raskaaksi kantaa. Jos Ruotsin kauppasopimuksessa olevat tariffisidonnat korvataan yleisellä suosituimmuudella, joutuvat seuraavia tavaroita vievät saksalaiset liikkeet kärsimään: valmistettu paperi, tekosilkki, turkikset, jalot metallit, kemialliset tuotteet, soittokoneet, valokuvauslaitteet, kellot, joulukuusen koristeet y.m. Kun ensi helmikuun 15 päivään, jolloin Ruotsin kauppasopimus

menee umpeen, on vielä pitkältä aikaa, lausutaan monelta taholta julki toivomus, että Saksan tullipolitiikassa tänä aikana pääsisivät vielä uudet tuulet puhaltamaan.

Maatalouspiirejä edustava "Deutsche Tageszeitung" on kauppasopimuksen irtisanomiseen kohdistetun julkisen arvostelun johdosta m.m. esittänyt:

"Äskettäin ilmestyneet teollisuutta suosivan sanomalehdistön lausunnot osoittavat, ettei Ruotsin kauppasopimuksen irtisanomisen kantavuutta arvioida likikään oikein. Mielestämme ei tässä ole ensi sijassa kysymys uusien tullien valmistelusta. Tullit kotimarkkinapolitiikan aseena ovat kaiken tähänastisen kokemuksemme mukaan osoittautuneet suurin piirtein tehottomiksi. Saksan-Ruotsin kauppasopimuksen irtisanomisen tehtävänä on pikemminkin raivata tieltä tähänastiset tulli- ja suosituimmusesteet, mikä taas vihdoin tekee mahdolliseksi uuden suunnan ottamisen sen hyvin harkittuun sekä maatalouden että vientiteollisuuden etuja paremmin vastaavaan kontingenttijärjestelmään".

Teollisuuspiireistä on tämän lausunnon johdosta huomautettu, että vientiteollisuuden eduista puhuminen tässä yhteydessä on veristä pilantekoa.

Viime päivinä on maataloustaholta voimakkaasti vaadittu margariinille erikoistulleja. Sanotaan, että margariiniteollisuus käyttää pääasiallisesti ulkomaalaista raaka-ainetta ja siten rasittaa kotoista maataloutta. Tällä tullivaatimuksella tahdottaneen ensi sijassa korvata maataloustuottajille suola- ja teurastusveron aiheuttamaa taloudellista menetystä.

Kuluttaja- ja teollisuuspiirien arvostelua näistä suunnitelmista on luonnollisesti suurin piirtein samallainen kuin rasvan ja silavan tullikoroitusten johdosta julkisuudessa esitetty.

Berlinissä, heinäkuun 19 p:nä 1932.

Ryötkölä

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C5

ASIA: _____

Berlinissä olevan lähetystön rap. no 26.

V.o. siainhoitaja Yrjölä.

19/7-32.

Salainen.

Berlinissä OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 26

Berlinissä 19 p:nä heinä kuuta 19

ULKOASIA	
35/86 Sar. 1:32	
22/7-32	
RYHMÄ	

Asia: Saksan Venäjän orientointi.

Saksalaisia on hieman ihmetyttänyt, että Neuvostoliiton lehdistö on julkaissut valtakunnankansleri v. Papenin selitykset Saksan ja Ranskan välisen sotilaallisen ja taloudellisen lähentymisen välttämättömyydestä ilman kommentaareja. Arvellaan Neuvostoliiton tosin pelkäävän v. Papenin suunnan voivan aiheuttaa muutoksia Saksan ja Venäjän välisiin suhteisiin, mutta että Moskova vielä odottaa, kunnes Saksa on saanut kestävämmän hallituksen, ennen kun siellä halutaan ottaa periaatteellisesti käsiteltäväksi Saksan suhteet itään ja länteen.

Toiselta puolen nostaa Saksassa jälleen päätään bolshevisminvastainen propaganda. "Länsimaisen kulttuurin suojeluliitto", jonka johtohenkilöihin, kuten tunnettua, luetaan v. Papenkin, näyttää viime viikkoina saaneen lisä-
tuulta siipiinsä ja osottaneen vilkkaampaa toimeliaisuutta. Tätä toimintaa ei kuitenkaan Saksan poliittisissa piireissä yleisesti hyväksytty, vaan pidetään sitä harkitsemattomana ja Saksan etujen vastaisena. Niinpä on entinen yleisesikunnan päällikkö, kenraalieversti v. Seeckt saanut tästä aiheen varoittaa hallitusta läntisen orientoinnin vaaroista Saksalle. "Deutsche Allgemeine Zeitungissa" t.k. 17 päivänä julkaisemassaan huomattavassa artikke-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....

3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

v. S. punnitsee kysymystä, onko orientoiduttava länteen vai itään. Englannin on hänen mielestään myönnettävä, ettei Saksalle sovellu kuolemaan saakka ulottuva riippuvaisuus Ranskan politiikasta. Englannilta ei kuitenkaan voida odottaa Saksan kannatusta Ranskan väkivalta-politiikkaa vastaan, niinkauan kuin Saksa ei voi tarjota Englannille vastaavia positiivisia poliittisia etuja. Täten näyttäytyy Saksalle orientoituminen länteen, jos se yleensä olisi mahdollinenkaan hyödyltään epäilyksenalaiselta ja seurauksiltaan turmiolliselta. Se ei johda Saksan politiikan ensiarvoiseen päämäärään, vapauden ja suvereniteetin jälleen saavuttamiseen. Jos joku kansa, niinkuin Saksan kansa tällä hetkellä, ei tunne olevansa vain taloudellisessa uudelleensyntymisessään läntisen naapurinsa ja sen liittolaisten uhkaama, vaan myöskin kansallisen riippumattomuutensa ylläpitämisessä, niin täytyy suuntautumistarpeen likeisempään kosketukseen itäisen naapurin kanssa kasvaa. Tällainen yhteys taas Saksan nykyisen aineellisen ja sotilaallisen heikkouden tilan aikana tuottaisi samalla riippuvaisuusvaaran vahvemmassa. Onko Saksan näin ollen käytännössä etsittävä pelastusta idästä vaiko lännestä? Kummaltakaan taholta se ei tule sitä löytämään. Kaikista vaaroista huolimatta, jotka Saksalle maantieteellinen asemansa tuottaa - ja juuri näiden vaarojen vuoksi - on Saksan pelastus ainoastaan omassa voimistumisessa, joka tekee mahdolliseksi olla sekä lännelle että idälle hyödyllinen ystävä ja jokaiselle rauhanhäiritsijälle hänen vaarallisin vihollisensa.

Saksan läntisen orientoinnin vahingollisuutta perustellaan taloudellisilla syillä. Saksan virallisen tilaston mukaan on viime vuotena tuotu Venäjältä 762.208.000 ~~markkaa~~ Rmk:n arvosta tavaraa. Venäjälle on viety sensijaan vain 303.457.000 Rmk:n arvosta. Ve-

näjän tilaston mukaan taas viime vuotena on Saksasta ostettu 919.272.000 ~~miljoonaa~~ Rmk:n arvosta. Tähän sisältyy kuitenkin suuri joukko tavaratilauksia, jotka toimitetaan vasta tämän vuoden kuluessa.

Viime vuoden ensimmäisen neljänneksen aikana oli Saksan vienti Venäjälle 5,3 % kokonaisviennistä, tänä vuotena vastaava prosenttimäärä oli 10,5. Yhdysvaltain viennissä vastaavina aikoina olivat prosenttimäärät 6,2 ja 0,8. Venäjän kauppaedustus teki kuluvan vuoden ensi neljänneksen kuluessa 233,4 miljoonan Rmk:n arvosta ostopimuksia saksalaisilta toiminimiltä. Vähennys viimevuotiseen verraten on selitettävissä siten, että tärkeimpäin hankintasopimusten tekeminen tänä vuotena tapahtui kaksi kuukautta myöhemmin kuin edellisellä, jonka vuoksi numerot toiselta vuosineljännekseltä muodostuivat vastaavasti suuremmiksi.

Yleensä on Venäjä nykyisin Saksan suurimpia ostajia. Viimevuotinen vaihtotase oli 458,751.000 miljoonan verran aktiivinen. Bilanssin tasoittamiseksi on Venäjä viime vuotena luovuttanut Reichsbankille 260 miljoonaa käteistä kultaa. Kredittisaldo jää senvuoksi vain noin 200 miljoonaksi. On luonnollisesti oletettavissa, etteivät venäläiset jaksa ajanmittaan ajaa tällaista kauppapolitiikkaa. Kultaa ei ole loppumattomiin ja vuonna 1929 saavutetut maksimit voivat pian suuresti laskea. Saksan on koettaessaan pitää vientiä Venäjälle suunnilleen nykyisissä puitteissa rajoitettava Venäjän tuontinsa välttämättömiin tavaroihin, ennenkaikkea mineraaliöljytuotteisiin. Vuonna 1930 oli esim. Italian koko mineraaliöljytuonnista 57 % Venäjältä, Tshekkoslovakian tuonnissa 28 %, Ranskan 16 %, mutta Saksan vain 15 %, mikä on, Venäjän vientimerkityksen huomioonottaen, vallan pieni prosenttimäärä.

Bolshevisminvastainen propaganda tähtää aseensa eri-

koisesti juuri Venäjän öljyntuontia vastaan. Der Allgemeine Deutsche Ölhändler Verein ja sen kanssa kiinteästi yhdessä toimivat liikkeet ovat harjoittaneet Stahlhelmin tukemina oikein voimakkaasti tätä propagandaa. Myöskin Shellillä lienee tässä propagandassa osuutensa. Levitetään käsitystä, että Venäjän öljytuotannon kustannuksella harjoitetaan Saksassa kommunistikiihoitusta. Viralliselta taholta ei ole kuitenkaan voitu vahvistaa näitä väitteitä tosiksi.

Jos nämä väitteet olisivat osoittautuneet paikkansa pitäviksi, olisivat saksalais-venäläiset kauppasuhteet joutuneet kovalle koetukselle. Kun niin ei, merkillistä kyllä, liene asian laita, voivat kauppasuhteet näistä väitteistä ja propagandasta huolimatta jatkua ja kehittyä suhteellisen rauhallisesti.

Kun saksalaisella taholla ollaan yleisesti vakuutettuja, että sekä Englantiin että muille tahoille nojautuva ulkopolitiikka olisi jokseenkin illusoorista, tulee todennäköisesti myöskin Saksan ja Venäjän kauppasuhteiden vaaliminen lähivuosina yhä nousemaan kurssissa. Amerikkalais-hollantilais-englantilainen öljypääoma koettanee vointinsa mukaan häiritä näitä suhteita, kun se ei Parisin konferenssissa onnistunut vangitsemaan venäläistä kilpailua.

Berlinissä, heinäkuun 19 p:nä 1932.

Wjontila

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

Berlinissä olevan lähetystön rap. no 27.

V.a. Asiamieh. Yöntelä.

23/7 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

nr 1875/393/32.

Berlinissä, heinäkuun 23 p:nä 1932.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
36/86	2/8.32
5	CS

H e r r a M i n i s t e r i ,

Lähetän Teille, Herra Ministeri, täten kunnioittavimmin raporttini N:o 27 aiheesta

Poliittinen puhdistus Saksassa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Alföntila

Herra Ulkoasiainministeri,

Helsinki.

Salainen.

B e r l i n i S S A OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 27.

Berlini - ssä 23 p:nä heinä kuuta 1932.

ULKOASIANMINISTERIÖ		
36/86 heinä 32		
2/8-32	2	11
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C5	

Asia: Poliittinen puhdistus
Saksassa.

Valtakunnankansleri v. Papenin annettua nimittää itsensä t.k. 20 päivänä valtakunnan komissaariksi Preussiin, pantiin samalla yht'äkkiä toimeen ratkaisevia muutoksia Preussin hallinnon johdossa. Preussin vaalien jälkeen eronsa jättänyt pääasiallisesti sosialidemokraateista ja katolisesta keskustasta muodostettu hallitus, joka oli jäänyt asioita edelleen hoitamaan, pakotettiin jättämään paikkansa ja Berliini lähimpine ympäristöineen julistettiin suojelustilaan. Weimarin järjestelmän silmänpistävimät virkamiehet korvattiin komissaarin asettamalla uusilla miehillä. Kuvaavana piirteenä ylempiä virkamiehiä vaihdettaessa mainittakoon, että vanhasta kulttuuriaristokratiasta lähteneitä sosialisteja, joiden katsottiin karriäärisyistä liittyneen marxilaisuuteen, ensiksi erotettiin, jotavastoin vanhoja sosialistisia virkamiehiä, kuten Noskea on koetettu säästää.

Sitä seikkaa, että v. Papen antoi vielä näin vähää ennen vaalia nimittää itsensä Preussin komissaariksi, ollaan taipuvaisia pitämään todisteena, etteivät

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

edessäolevat vaalit merkitse todellista ratkaisua sisäpoliittisessa tilanteessa. Ratkaisu on pikemmin jo tehty. Tosin tapahtuneet valtioteot ovat laadultaan väliaikaisluontoisia, joiden kauaskantoiset seuraukset vasta muutaman viikon perästä selviävät.

Puolustusministeriö on v. Papenin nimityksen johdosta Preussin komissaariksi vedetty yhä enemmän tapahtumain etualalle. Suojelustilan julistamisella on v. Schlei-cherin johtama puolustusministeriö pakotettu luopumaan tähänastisesta pidättyväisestä suhtautumisestaan tapahtumain kulkuun. Sen asiana on nyt tehdä loppu kansalaismurhista ja verisistä yhteenotoista.

Severingin kanta, että hän ministerin tuolista kiinnipitäessään tahtoi ylläpitää Preussin valtion suvereni-teettia, lienee tuskin kestävä. Jo se seikka, että hän vetoaa Valtakunnanoikeuteen, joka siis jakaa osavaltioitakin sitovaa oikeutta, viittaa osavaltioiden riippuvaisuussuhteeseen valtakunnasta. Entisen Preussin hallituksen vetoomusta valtakunnanoikeuteen pitävät oikeusoppineet miltei poikkeuksitta toivottomana. Sosialidemokraatti Ebertin hallituskaudelta voidaan muutoin esittää nykyisen menettelytavan kanssa analoogisia tapauksia. (Esim. Baijerin hallituksen erottaminen hallitusmuodon 48 §:n nojalla.)

Mielenkiintoista tällä hetkellä on, mitä yhdistelmiä ja mahdollisuuksia vastaisuuden varalta v. Papenin virka-aseman kaksinaisuuteen on verhottu. Hyvin todennäköisenä pidetään, ettei v. Papen Lausannen konferenssin jälkeen, jota Saksan oikeistopiireissä ollaan taipuvaisia katsomaan hänen melkoiseksi epäonnistumisekseen, sekä Englannin ja Ranskan luottamuspaktin tultua julkaistuksi, voi kauan pysyä valtakunnankanslerina. Ettei hän välittömästi eronnut paktin julkaisun jälkeen, vaikutti oikeistopiireissä yllät-

tävältä. Nyt halutaan asiain juoksua selittää niin, että se kaksoisvirka-asema, missä hän tällä hetkellä on, muodostaa vain väliasteen valtakunnankanslerin paikalta Preussin komissaarin tehtäviin.

Ylipormestari Brachtin tultua nimitetyksi komissaarin johtaman Preussin hallituksen sisäministeriksi on yksi tunnetuista kolmesta voimakkaasta "reservimiehestä" siirtynyt eturintamaan. Todennäköisenä pidetään, että entinen valtakunnan pankin johtaja Schacht piakkoin astuu myöskin rintamaan. Gessler jäänee toistaiseksi vielä reserviin.

v. Papenin nimitys Preussin komissaariksi voi aikanaan osoittautua ensimmäiseksi askeleeksi sen uuden hallituksen muodostamisessa, mikä elokuussa muutamain kansallissosialistien hallitukseen osallistuessa on odotettavissa. Vaalien tuloksella on hallituksen muodostamiselle sikäli merkitystä, että vasta sen tultua tunnetuksi voidaan päättää, onko v. Schleicher oleva uusi valtakunnankansleri, mikä entisen Preussin hallituksen ja eräiden eteläisten osavaltioiden vastarinnan jatkuessa käynee välttämättömäksi. Myöskin keskustan myötävaikutuksesta hallituksen muodostamiseen, Brüning ulkoasiainministerinä, katsotaan vasta vaalien jälkeen voitavan päättää. Että yleissuunta on joka tapauksessa juuri edelläesitetyn mukainen, näyttää toistaiseksi varmalta.

Ratkaiseva merkitys tapahtumain kululle tulee olemaan sillä seikalla, voidaanko valtakunnankomissaarin asettamista Preussiin käyttää pohjana laajempikantoisen hallitusmuotouudistuksen toimeenpanolle, jolloin Preussi nykyisessä muodossaan häviäisi. Tällaisella reformilla Preussissa olisi luonnollisesti vain silloin merkityksensä, että samansuuntainen järjestely saataisiin aikaan eteläisissäkin osavaltioissa. Olisi tietysti kohtalokasta, jos valtakunnanko-

missaarin asettaminen Preussiin vain rikkoisi hallintojärjestelmän yhtenäisyyttä Saksassa.

Toisaalta ei Saksan valtakunnanhallitus voine välttyä kokonaisesta sarjasta valtiososialistisia toimenpiteitä, joihin hallitus nykyisessä kokoonpanossaan ei kärsi lähteä. v. Schleicherille ne ovat myöskin vastenmielisiä. On olemassa kuitenkin vaara, että ne valtiososialistisessa hengessä tapahtuvat järjestelyt ja toimenpiteet, joita m.m. pankkien sekava asema näyttää vaativan, joutuisivat taas lykättäviksi ja sitten toimeenpantaviksi ehkä voimakkaammin sosialististen tuulten puhaltaessa.

Mitä nykyisen tilanteen tuomaan sisäiseen rauhaan tulee, niin voinee pitää varmana, ettei yleislakko, jolla erinäisiltä tahoilta on peloteltu, tule sitä häiritsemään. Erimielisyydet ammattijärjestöjen johtajain keskuudessa ovat ainakin tällä hetkellä siksi suuret, että päättävää yhteistä esiintymistä ei saada aikaan. Toisaalta pyrkivät myöskin kansallissosialistit julkisessa esiintymisessään kaikin tavoin karttamaan sellaista, mikä voisi vaikuttaa provosoivasti vasemmistoon, niinkuin uniformujen kantamista j.n.e.

Saksan nykyisten vallassaolijain päämääränä lie-
nee valtiopäiväjärjestyksen muuttaminen kaksikamarijärjestelmän pohjalla. Sangen yleinen on käsitys, nykyisen yksikamarisen eduskunnan työkyvyttömydestä ja samalla viitataan siihen, että tasavallan aikana on hallitusten pitänyt antaa kaikki tärkeimmät lait hätäasetuksella.

Kysymys valtiomuodon muuttamisesta monarkiseksi ei ole vielä päiväjärjestyksessä.

Ujontili

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

Berlinissä oleva valokuvien rap. no 28.

Ministeri Kuolijoki.

2/8 1932.

Berlinissä, elokuun 2 p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

nr 1967/409/32.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 37/86 (al. 1932)		
5/8.32		LIT.
		ASIA
	5 C.	

H e r r a M i n i s t e r i ,

1/1
Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 28 aiheesta:

Parlamenttivaalien tulos.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

Matti Murtomäki

Herra Ulkoasiainministeri,

Helsinki.

Salainen.

B e r l i n i s s ä O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 28.

Berlini ssä 2 p:nä elo-kuuta 1932.

ULKOINEN VIESTI		
38/86	he	1932
5/8.32	2	1932
5	C5	ACIA

Asia:

Parlamenttivaalien tulos.

Saksan kansa on äskeisinä viikkoina läpielä-
nyt raivokkaimman vaalitaistelunsa. Kaikki puolueet
ovat panneet liikkeelle viimeisetkin voimansa todis-
taakseen valitsijoille oman suuntansa ainutlaatuisen
pelastusvarmuuden kansallisista onnettomuuksista. Äärim-
mäisyyspuolueiden, kommunistien ja kansallissosialistien,
keskeinen viha on vaatinut hyvän joukon toistasataa
henkiuhria ja tuhansittain vaikeammin tai lievemmin
haavoittuneita. Varsinkaan kansallissosialistien vaali-
kiihotuksessa ei ole hyleksitty joukkodemagogian ru-
mimpiakaan aseita.

Tulos tästä taistelusta ei varmaan tyydytä
ketään. Otan seuraavassa rinnatusten edellisten parla-
menttivaalien ja juuri toimitettujen äänimäärät sekä
puolueiden edustajavahvuuden.

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

	31. 7. 1932		14. 9. 1930	
	Äänestäjiä	Edustajia	Äänestäjiä	Edustajia
Weimarin koalitio:				
Sosialidemokraatit	7.951.245	133	8.575.244	136
Sentrum	4.586.501	75	4.127.000	69
Bayerin kansanp.	1.190.453	22	1.058.637	19
Saksan valtiop.	371.378	4	1.322.034	16
Württembergin Landbund	96.859	<u>2 236</u>	193.926	3
Oikeisto-oppositio:				
Kansallissosialistit	13.732.779	230	6.406.379	110
Saksalaiskansalliset	2.172.941	37	2.457.686	42
Saksan kansanpuolue	434.548	7	1.577.365	27
Kristillis-gosial. Volksdienst	364.749	4	869.595	14
Saksan talonpoikaisp.	137.081	2	339.434	5
Talouspuolue	146.061	1	1.361.762	21
Saksan Landvolk	91.284	<u>1 282</u>	1108.043	16
Vasemmisto-oppositio:				
Kommunistit	5.278.094	88	4.590.160	78
Sosialistinen työväen- puolue	72.569	<u>1 89</u>		6

Syyskuun vaaleissa 1930 esiintyi sitäpaitsi neljä pikkupuoluetta, joilla Reichstagissa oli yhteensä 12 edustajaa, mutta jotka näissä vaaleissa eivät saaneet ainoatakaan miestä läpi. Uuden Reichstagin jäsenluku on 607. Vanhan ja uuden parlamentin puolueiden vahvuuksia tekijöinä hallituksen muodostamisessa vertaillessa on otettava kuitenkin huomioon, että jotkut nykyiseen oikeisto-oppositioon kuuluvista pikkupuolueista lukeutuivat alkuaan weimarilaisiin, mutta ovat myöhemmin siirtyneet siksi paljon oikealle, että niitä on nyttemmin pidettävä selvinä oikeistopuolueina.

Juuri toimitetuissa vaaleissa käytti äänioikeuttaan 36.845.279 äänestäjää eli noin 84 prosenttia äänioikeutetuista. Käytännöllisesti katsoen säilyttää itsensä parlamentaarisen merkityksensä vain kuusi puoluetta, joiden ääni-

määrät prosenteiksi laskettuina ovat seuraavat:

	1932	1930
kansallissosialistit	37,3	18,3
sosialidemokraatit	21,6	24,5
kommunistit	14,3	13,1
sentrum	12,5	11,8
saksalaiskansalliset	5,8	7,0
Bayerin kansanpuolue	3,3	3,0

Katsoen siihen suunnattomaan voimainponnistukseen, joksi kansallissosialistien vuosikausia kestänyt taitavasti ohjattu kiihoitustyö kehittyi vaaliaikana, voinee vihdoin pitää varmana, että heidän nousunsa on nyt saavuttanut sen rajan, jota se ei enää tule ylittämään. Toiveista päästä Saksan kansan yksinvaltijaksi on luovuttava. Entiseen keskustaan tai maltilliseen oikeistoon kuuluvien puolueiden vaaliromahdus osoittaa, että juuri näiden puolueiden on täytynyt maksaa kansallissosialistien menestys. Pieni osa maaseutusosialidemokraateista on ilmeisesti myöskin seurannut heidän mukanaan, samoinkuin horjuvin aines saksalaiskansallisista, joille vaalitappionsa tulee eniten yllättävänä. Sentrum on hyvin kestänyt kamppailun, jopa korjannut pienen voitonkin. Eilisen päivän paikallinen kansallissosialistien äänenkannattaja "Angriff" lausuu sattuvasti kommunistien vaalivoitosta, että vaalin tulos osoittaa jotakin puoluetta vastaan kohdistettujen painostustoimenpiteiden tuloksettomuuden, jollei samalla kansalle anneta jotakin positiivista.

Vaalien jälkeinen parlamentaarinen tilanne on vaikeampi kuin se oli ennen vaalia. Enemmistöön nojautuvan hallituksen muodostaminen sosialidemokraatteihin nojautuvan keskustan voimilla on nyt mahdottomuus. Mutta yhtä mahdoton on myöskin oikeiston yksinhallinta.

Ikävin vaalin tulos on ehkä se, että äärimmäisyyspuolueilla kansallissosialisteilla ja kommunisteilla yhdessä on absoluuttinen enemmistö, 319 ääntä, uudessa Reichstagissa, joten he voivat tehdä jokaisen lainsäädännön mahdottomaksi. Tämän johdosta arvellaan, että v. Papenin hallitus koettaa ottaa jonkun kansallissosialistin mukaan hallitukseen.

Ainoa, joka minun käsittääkseni äskeisissä vaaleissa on voittanut, on nykyinen hallitus, sillä vaalit ovat näyttäneet, että Saksaa on nykyään mahdoton parlamentaarisesti hallita, kuten v. Papen on jo ennemmin vakuuttanut.

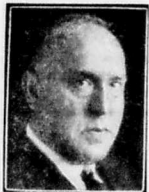
Reichstag kokoontuu lopulla elokuuta ja silloin epäilemättä uudistuvat samanlaiset tappelunäytännöt, mitkä viimeisten vaalien jälkeen Preussin maapäiviltä tunnetaan. Kun eilen kysyin monivuotiselta ja kaikilta puolueilta tunnustusta saaneelta valtiopäivien puhemieheltä Löbeltä, tuleeko hän vielä uudessa Reichstagissa kelloa hoitamaan, vastasi hän: "ei missään tapauksessa. On mahdotonta hoitaa puhemiehen tehtävää 133 kannattajan varassa 230 melunpitäjää vastaan". Niinkuin onkin!

Liitän Herra Ulkoministerin huviksi pari kuvaa Saksan parlamentaarikoista sekä entisistä kaatuneista että nykyisistä.

Wäinö Wirtanen

Das sind die Matadore des neuen Reichs

Die einflussreichsten Männer des Parlaments von Strasser bis Thälmann.

Gregor Strasser

Fried

Göring

Hugenberg

Oberfohren

Dingeldey

Ziegerwald

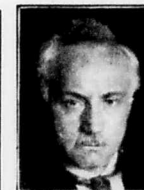
Prälat Leicht

Dietrich

Kemmer

Ebering

Breitfheid

Reichstags:

ann.

Brüning

Raab

Göltermann

Thälmann

Seit gestern sind sie nicht mehr M. d. R.

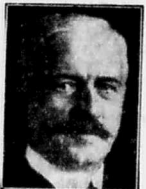
Führende Männer des alten Reichstags, die nicht wiederkehren.

von Eldenburg-
Januschau

Moldenhauer

von Kardorff

Curtius

Gouverneur Schne

von Seekt

Professor Bredt

Gertrud Bäumer

August Weber

Häpfer Nischol

Hermann Fischer

César Reher

ehr M. d. R's...

wiederkehren.

von Seekt

Reichskanzler Marx

Finanzminister
Adler

César Reher

Schöpflin

Daniel Stülten

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 5.

ASIA: _____

Berlinissä olevan lähetystön rapo. no 29.

Ministeri Wredijoki.

16/8 1932.

Berlinissä, elokuun 16 p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

m. 2224/432/32.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 39/89 h.e. E. 10.32		
29/8. 32	2	100
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C5	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 29 aiheesta:

Kansallissosialistien osallistuminen
von Papenin hallitukseen.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

Mäino Wuolijoki

Herra Ulkoasiainministeri

Vapaaherra A. Y r j ö - K o s k i n e n ,

Helsinki.

B E R L I N I - S S Ä O L E V A L A H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 29.

Berlini-ssä 16 p:nä elo-kuuta 1932.

ULKO <u>Salainen</u>		
No 29/89/ae		
9/8.32	3	LII
RYHMÄ	LAJITUS	ASIA
5	05	

Asia: Kansallissosialistien
osallistuminen von Papenin
hallitukseen.

Neuvottelut, joita kansallissosialistien osallistumisesta Papenin hallitukseen käytiin, päättyivät kuluvan kuun 13 päivänä kielteiseen tulokseen. Hallitus antoi heti von Hindenburgin ja Hitlerin ratkaisevasta kohtauksesta seuraavan julkilausuman:

*Valtakunnanpresidentti von Hindenburg otti tänään iltapäivällä valtakunnankanslerin von Papenin läsnäollessa vastaan kansallissosialistisen puolueen johtajan Adolf Hitlerin keskustellakseen hänen kanssaan poliittisesta tilanteesta ja muutoksista valtakunnan hallituksessa. Presidentti teki Hitlerille kysymyksen, olisiko hän itse yhdessä toisten soveliaiden kansallissosialistisen puolueen jäsenten kanssa suostuvainen tulemaan jäseneksi valtakunnankansleri Papenin johtamaan hallitukseen. Hitler antoi tähän kieltävän vastauksen ja esitti valtakunnanpresidentille vaatimuksen, että hallituksen johto sekä valtiiovallan johto täydessä laajuudessaan olisi uskottava hänelle.

Valtakunnanpresidentti Hindenburg torjui tämän vaatimuksen hyvin päättävästi sillä perustelulla, ettei hänen omatuntonsa eikä velvollisuutensa isänmaata kohtaan salli jättää koko hallitusvaltaa yksinomaan kansallissosialistisen liikkeen käsiin, joka on taipuvainen tätä valtaa käyttelemään yksipuolisesti.

Hän valitti, ettei Hitler katso voivansa Reichstagin vaaleissa annettujen selitystensä mukaisesti tukea valtakunnanpresidentin luottamukseen nojautuvaa kansallista hallitusta. Keskustelu päättyi valtakunnanpresidentin vakavaan kehoitukseen Hitlerille, että tämä johtaisi ritarillisesti julistamaansa kansallissosialistisen puolueen oppositiota ja pysyisi tietoisena vastuovelvollisuudestaan isänmaalle ja Saksan kansalle.

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

Ennen valtakunnanpresidentin vastaanottoa oli saampäivällä valtakunnankanslerin ja Hitlerin välillä neuvotteluja. Näissä neuvotteluissa oli kansleri tarjonnut Hitlerille varakanslerin paikkaa nykyisessä hallituksessa ja lisäksi muutamille soveliaalle kansallissosialistisen liikkeen jäsenille tärkeiden poliittisten ja ammattiministeriöiden johtoa, varataksaan tälle liikkeelle voimasuhteittensa mukaisen vaikutuksen valtion johtoon.

Neuvottelujen käytännöllinen tulos on siis lyhyesti se, että Papenin hallitus jää edelleenkin paikalleen. Presidentti Hindenburg matkusti jo samana iltana maatilalleen Itä-Preussiin. Ennen matkalle lähtöään otti hän vielä Papenin vastaan lyhyeen neuvotteluun, jossa viitattuaan hallituskysymyksen väliaikaiseen selvenemiseen presidentti kehoitti hallitusta mahdollisuuksien mukaan kiirehtimään työttömyyden lieventämistä koskevien toimenpiteiden kypsyttelyä, luvaten puolestaan hallitukselle kaikkea tukeaan.

Minkälaiseksi tilanne on muodostuva tämän kuun loppupäivinä Reichstagin kokoonnuttua, on vaikea mennä arvailemaan. Hallituksen takana ei ole kiinteästi kuin saksalaiskansalliset ja heihin liittyvät pikkupuolueet. Opposition taas tulevat vaalien jälkeen antamainsa julistusten mukaan kuulumaan paitsi vasemmistoa myöskin sentrum ja Bayerin kansanpuolue sekä kansallissosialistit. Jos epäluottamuslauseesta hallitukselle näiden voimasuhteiden vallitessa joudutaan äänestämään, on hallituksella 608 edustajasta vastassaan 550 - 570, joten parlamentin epäluottamus on odotettavissa musertavammalla enemmistöllä kuin milloinkaan Saksan parlamentaarisisessa elämässä on hallituksen osaksi tullut. On piirejä, jotka toivovat juuri tällaista asian kehitystä ja jotka laskevat, että Reichstag, epäluottamuslauseen annettuaan, viipymättä hajotetaan eikä uusia vaaleja toistaiseksi toimiteta.

Hallituskysymyksen ratkaisu olisi tällä hetkellä

ollut suoritettavissa likinnä kolmella eri tavalla. Kansallissosialistien ja sentrumin ynnä Bayerin kansanpuolueen luoma kokoomushallitus olisi aina kyennyt saamaan Reichstagissa riittävän äänimäärän taakseen. Erimielisyydet näiden puolueiden kesken näyttävät kuitenkin niin suurilta, että yhteisen hallituksen luomisesta tuskin olisi mitään tullut. Valtakunnanpresidentti ei sitäpaitsi tahtonut tähän ratkaisuun sisältyviä mahdollisuuksia ottaa edes selvitetäviksi, sillä se olisi joka tapauksessa merkinnyt Papenin syrjäyttämistä.

Toinen tie, joka parlamentaarisesti olisi ollut suhteellisen vakava, olisi johtanut kansallissosialistien luomaan hallitukseen. Sekä sentrum että Bayerin kansanpuolue olivat antaneet ymmärtää, etteivät he tulisi tekemään parlamentaarisia vaikeuksia tällaiselle hallitukselle nykyisissä oloissa, jos se vain pysyisi toiminnassaan hallitusmuodon puitteissa. Neuvottelut sentrumin ja kansallissosialistien välillä eivät kuitenkaan johtaneet mihinkään tulokseen.

Presidentti Hindenburg, valtakunnankansleri Papen ja nykyistä hallitusta likellä olevat piirit ovat hallituskysymyksen käsittelyajan voimakkaasti korostaneet käsitystä, että Saksa tarvitsee tällä hetkellä puolueista riippumatonta "presidentinhallitusta". Tätä näkökohtaa seuraten luopui Hindenburg Brüningistä, joka arkaili lähteä presidentin viitoittamalle tielle. Tällaisella presidentiställä, armeijasta, poliisista ja byrokratiasta riippuvalla maan hallinnalla sanotaan tahdottavan puhdistaa poliittinen ja taloudellinen elämä puolueiden ja parlamentarismien kasvattamasta rikkaruohosta. Näihin samoihin presidialikäsityksiin yhtyvät suurella paatoksella myöskin kansallissosialistit, ymmärtäen he puolestaan presidentinhallituk-

sella oman puolueensa muodostamaa hallitusta.

Presidentti Hindenburg on hallituksen presidialisuutta koskevassa vaatimuksessa omalla linjallaan järkkämätön. Kun Hitler on puolestaan yhtä taipumaton, minkä tapahtuneet neuvottelut hyvin osoittivat, on konflikti nykyisen hallituksen ja kansallissosialistien välillä väistämätön. Mihin kahnauksiin ja sisäpoliittisiin vaikeuksiin se tulee johtamaan, on vaikea mennä ennustelemaan. Hitler on kyllä luvannut pysyä lakipohjaisessa oppositiossa, mutta on muistettava, että hänellä on johdettavanaan ja tyydyttävänään suurilla lupauksilla pahasti hemmotellut kannattajajoukot. Hänen puolueensa asema on muutoinkin kriittillinen.

Kun vaalien tulokset olivat tunnetut, julisti joku kansallissosialistien sanomalehdistä, että puolue, koska se ei vaaleissa päässyt toivomaansa ehdottomaan enemmistöön, jää edelleenkin oppositioon siksi kunnes mainittu päämäärä on käsissä, sillä valtaa toisten puolueiden kanssa ei tahdota jakaa.

Kansallissosialistien äänimäärä oli keväällä toimitetuissa ensimmäisissä presidentinvaaleissa 30,1 % annetuista äänistä, uusintavaaleissa saksalaiskansallisten osittain luovuttua omasta ehdokkaastaan 36,8 %, Preussin maapäiväin vaaleissa 36,3 %, osavaltioiden eduskuntavaaleissa 36,5 % ja äsken toimitetuissa Reichstagen vaaleissa tarkistettun tuloksen mukaan 37,1 %. Joukkojen hakeutuminen kansallissosialistien tunnusten ympärille on tapahtunut näistä numeroista päättäen jo siksi kiinteästi, ettei oppositioasenteessa pysyminen vallitsevien olosuhteiden keskellä anna pohjaa jatkuvan nousun toiveille. Kehitys voi helposti alkaa kulkea laskusuunnassa, mistä onkin pieniä

merkkejä ollut havaittavissa. Joukot, jotka ennen kaikkea kaipaavat käytännöllisiä toimenpiteitä hätänsä lieventämiseksi, eivät jaksakaan loppumattomiin odottaa luvattuja voittoja. Varsinkin sellaisten äärimmilleen kiihoittaneiden vaalitaisteluiden jälkeen kuin äskeiset olivat, joiden tulokset toisiinkin kuluva vuotena toimitettuihin vaaleihin verrattuina sitäpaitsi eivät anna realistista pohjaa jatkuville voitontoiveille, on herpautuminen suuressa osassa äänestäjäainesta luonnollinen.

Kaikista dementioneista huolimatta pysyy tosiasiana, että kansallissosialistien rivit eivät henkisesti ainekseltaan ole eheät. Heidän pääjoukkonsa muodostavat tosin entisiin keskustan ja maltillisen oikeiston pikkupuolueisiin lukeutuneet äänestäjät, joille voimakas kansallisen näkökohdan tehostaminen puolueen taholta on ollut ratkaiseva. Mutta puolueeseen lukeutuu myös miljoonia äänestäjiä, jotka tasavallan aikaisempina vuosina ovat kulkeneet sosialidemokraattien ja kommunistienkin liepeissä. Nämä äänestäjäjoukot näkevät kansallissosialisteissa todellisen uussosialistisen puolueen.

Tämä ohjelman epäselvyys on ollut kansallissosialistien etu sen tähänastisessa joukkoja kokoavassa toiminnassa. Mutta se sisältää suuren latentin vaaran, joka siitä hetkestä tulee akuuttiseksi, kun puolueen on käytävä vastuunalaiseen hallinnolliseen työhön. Puolueen johto onkin tästä täysin tietoinen, minkävuoksi ohjelman yksityiskohtaisesta kehittelystä on toistaiseksi pidättyäytytty. Sanotaan, että johdon keskuudessa vallitsee tässä suhteessa jonkullainen työjako. Kansallisen aatteen johtavana edustajana pidetään Hitleriä ja sosialistisen entistä sosialidemokraattia, Gregor Strasseria. Joskus on julkisuudessa väitetty, että näiden kahden miehen välillä olisi puolueen

johtoa koskeissa kysymyksissään huomattavia erimielisyyksiä.

Tätä taustaa vastaan on epäilemättä helpompi ymmärtää kansallissosialistien "kaikki tai ei mitään" kantaa. Sen synnyttämä vastakohta - Hindenburg-Hitler - on nykyhetken suuri sisäpoliittinen kysymys, joka vaatii ennemmin tai myöhemmin lopullista ratkaisuaan.

Presidentinhallinto on päivästä toiseen lujittumassa. Epämiellyttäviä henkilöitä raivataan pois tieltä. Sitä edustava hallitus valmistautuu laajoihin reformeihin tehdäkseen maan hallinnan puolueista riippumattomaksi. Se tulee todennäköisesti käyttämään kansalaissodanvaaraa aiheenaan jyrkkien hätäasetusten antamiseen, vähentääkseen niillä puolueiden ja muiden kansalaisjärjestöjen merkitystä ja lisätäkseen armeijan ja poliisin suhteellista voimaa yhteiskunnassa.

Miten hallitus on suhtautuva kansallissosialistien sotilaallisiin järjestöihin, on nykyisessä tilanteessa muuttumassa taas päivänkysymykseksi. Julkisuuressakin on liikunut huhuja "ryntäysjoukkojen" siirroista ja keskityksistä. Huhut, jotka tosin sekä hallitus että kansallissosialistit ovat dementoineet, eivät siitä huolimatta ota kuollakseen.

Sen jälkeen kuin ylläoleva oli kirjoitettu, ilmoitetaan virallisesti, että Hitler oli neuvotteluissa Hindenburgin kanssa vaatinut itselleen samoja valtuuksia kuin Mussolini sai Roomaan marssin jälkeen. Hindenburg vastasi tähän, että se on mahdotonta, koska se olisi hallitusmuodon vastaista.

Lopuksi hän valitti sitä, että Hitler vastoin hänelle antamaansa lupasta ei tahdo kannattaa nykyistä presidentinhallitusta.

Oikeistolehdet käyvät juuri tästä Hitlerin kimppeen, väittäen hänen rikkoneen sanansa. Väittävätpä vielä,

että lupaus oli annettu ilman mitään lupauksia vastapalveluksista.

Asema näyttää ainakin Reichstagin kokoontumiseen (t.k. 30 p:nä) asti rauhalliselta. Mitä silloin ja sen jälkeen tapahtuu on hyvin epätietoista. Jo valtiopäivien avajaisistunto tulee olemaan hyvin myrskyinen, sillä ikä-presidenttinä on kommunisti Klara Zetkin ja natsit ovat jo antaneet ymmärtää, että sitä he eivät tule sallimaan.

Wäinö W. W. W.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C.

ASIA:

Berlinissä olevan lähetystön rap. no 30.

Ministeri Kuolijoki.

23/8 1932.

Berlinissä, elokuun 23 p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

nr 2291/YYG/32.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
4087/ae. is 32		
26/8. 32		
REKLA	GEN	ACIA
5	C5	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin lähetän täten Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 30 aiheesta:

Tilanneselvittelyä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Matti Wuolijoki

Herra Ulkoasiainministeri

Vapaaherra A. Y r j ö - K o s k i n e n ,

Helsinki.

B e r l i n i SSÄ OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 30.

Berlini - ssä 23 p:nä elo- kuuta 19 32.

ULKOKO...	
Ka	Ho 87 ke. i. 72
26/8 - 72	
5	es

Asia:

Tilanneselvittelyä.

Hallitustilanne on viime päivinä vähän selvinnyt, mutta liian vähän ja parlamentarisesti katsoen tuhoisaan suuntaan. Kansallissosialistinen lehdistö julistaa voimakkaasti, ettei Hitler ole sittenkään luvannut Papenille eikä Hindenburgille suopeaa suhtautumista nykyiseen hallitukseen: Kansallissosialistit asettuvat sitä vastaan avoimeen oppositioon.

Asia lieneekin niin, että Hitler on todella lupailnut lojaalisuutta tai asettanut sanansa niin, että niistä on voinut saada sellaisen käsityksen. Mutta hänen puolueensa riveissä vallitseva pettymyksen-tunne ja katkeruus 13 päivän ratkaisun johdosta ei salli ainakaan julkisesti puhuttavan lojaalisuudesta. Huhut kansallissosialistien valmiudesta voimakeinoihin nojautuvaan esiintymiseen jatkuvat kiinteästi.

Kansallissosialistien ja sentrumin neuvottelut pohjan löytämisestä yhteistoiminnalle ainakin Preussissä eivät ole tauonneet. Hallitus puolestaan esiintyy kuin olisi varma valtakautensa pitkästäkin jatkumisesta. Sisäasiainministeri von Gayl esitteli t.k. 11 päivänä,

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

Weimarin hallitusmuodon "hautajaisissa", kauaskantoisia reformisuunnitelmia puhtaasti saksalaiskansallisen puolueen hengessä ja ohjelman puitteissa. Papan on ilmoittanut likipäivinä tuovansa hallituksen koko ohjelman julkisuuteen.

Mutta siitakin, mitä hallituksen ohjelmasta jo tiedetään, voi varmasti päätellä, ettei ole mitään mahdollisuuksia saada sitä toteutumaan tavallisin parlamentarisin keinoin. Oikeiston lehdistö, varsinkin "Der Tag" ja "Deutsche Allgemeine Zeitung" vaativat avoimesti parlamentin syrjäyttämistä ja uudistusten toteuttamista niissä hallitusmuodon poikkeuksellisia oloja varten tarkoitetuissa puitteissa, mitkä ovat käytettävissä, ja jolleivät ne riittä, vallankaappauksen tietä.

Monet poliittista tilannetta erittäin hyvin tuntevat henkilöt väittävät syntyneen tilanteen ajavan kaatolista keskustaa ja kansallissosialisteja pakostakin likemmäksi toisiaan. Siihen ei johda mikään keskinäinen rakkaus, vaan pelko oman merkityksen menettämisestä. Sentrum on aina ollut hyvin venyvä puolue, joka suhteellisen helposti saattaa sopeutua yhteistoimintaan itsestään oikealla tai vasemmalla olevien puolueitten kanssa. Sen johtomiesten väitetään laskevan, että kansallissosialistit päästyään hallitukseen, missä keskustalla olisi joku vähäpätöisempikin ministeriö hallussaan vartiopaikkana, pian tekisivät itsensä mahdottomiksi. Kansallissosialistien taas arvellaan neuvottelemihin antautuessaan laskevan sen varaan, että he kerran valtaan ja sen voimakeinoin kiinni päästyään piankin ottaisivat kaiken mahdin käsiinsä.

Tilanteen vaikeus on kuitenkin ennen kaikkea siinä, että vanha presidentti näyttää tehneen päättävästi

ratkaisunsa Papenin hallituksen hyväksi. Olen kuullut kerrottavan, että Papen itse olisi t.k. 13 päivänä ollut valmis luopumaan kanslerin paikalta Hitlerin hyväksi, mutta kun Hitlerilläkään ei ollut tiedossa varmaa enemmistöä Reichstagissa, Hindenburg ei tahtonut tähän suostua, koska hänen vakava pyrkimyksensä on johtaa maan asioita ehdottomasti hallitusmuodon mukaisesti.

Papenin hallituksella on Reichstagin eteen astuttuaan varma epäluottamuslause tiedossaan. Hallitusmuoto tekee silloin mahdolliseksi joko parlamentin hajoituksen ja uusien Reichstagin tai kansalliskokouksen vaalien määräämisen, jota tietä varmaan ei päästäisi parlamentarisesti eheämpään tulokseen, tahi Hitlerin kutsumisen kansleriksi. Hindenburgin presidentinhallitusajatus olisi molemmissa tapauksissa kärsinyt tappion. Hindenburgin auktoriteetti olisi saanut sellaisen kolahduksen, että hänen vetäytymisensä syrjään olisi todennäköinen.

Luonnollisesti on epäparlamentarinen tie myöskin käytettävissä. Sitä vaaditaankin oikeistopiireissä eikä sitä myöskään hallituksen lujimmat miehet, sellaiset kuin von Schleicher ja von Gayl pahasti pelänne. Sisäisen rauhan ylläpitäminen jäisi silloin ensi sijassa viimeksimainitun käsiin. Hän taas on kansallissosialistien piireissä erittäin huonoissa kirjoissa, minkä vuoksi hermostuneisuus sillä taholla onkin yhä vain noussut.

Puolustusministeri von Schleicher on notkea mies, jolla on laskelmansa eri mahdollisuuksien varalta. Hän on lojaali hallitustoveri, mutta samalla myös jonkunlainen kansallissosialistien luottamusmies. Miten hän liikiaikoina luovailee, on erittäin mielenkiintoista nähdä.

Ratkaisujen päivät ovat likellä. Maa kaipaa sy-

välle meneviä reformeja. Hallitus valmistelee uudistuksia, mutta sellaisia, joilla ei ole juuria syviin kerroksiin. Reichstagin pitäisi viikon perästä olla koolla, mutta edellytykset sen menestykselliselle työlle ovat huonot. Suuret yllätykset ovat mahdollisia.

Wäinö Wastljoki

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA: _____

Berliinissä olevan lähetystön rap. no 31.

Ministeri Vuolijoki

25/8 1932.

Berlinissä, elokuun 25 p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

nr 2315/452/32.

41 87 fac. 32		
29/8-32		
RYHÄ	OSASTO	ADIA
5 09		

H e r r a   M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 31 aiheesta:

Papenin hallituksen taloudellinen ohjelma.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

W. Koskinen

Herra Ulkoasiainministeri

Vapaaherra A. Y r j ö - K o s k i n e n ,

Helsinki.

B e r l i n i - S S Ä O L E V A L A H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 31.

Berlini ssä 25 p:nä elo- kuuta 1932.

Salainen.

Asia: Papenin hallituksen
taloudellinen ohjelma.

Kun meilläkin työttömyyden vastustus kysymys on tärkeänä päiväjärjestyksessä, selostetaan seuraavassa Saksassa suunniteltuja toimenpiteitä.

Lopetettuaan Reichstagin vaalien aiheuttamat poliittiset tilanneneuvottelut Papenin hallitus on ryhtynyt kiireellisesti viimestelemään taloudellista ohjelmaansa, jonka se ilmoittaa tahtovansa Reichstagille esittää.

Sikäli kuin jo on tunnettua, sisältyy siihen ainakin seuraavat viisi pääkohtaa, nimittäin: 1) työttömyys- huollon uudelleen järjestely, 2) vapaaehtoisen työpalveluksen laajentaminen, 3) asutustoimen tehostaminen, 4) työsopimusten höllentäminen ja 5) työnhankinta ja tilaustenjakelu tuottajapiireille.

Työttömyyshuoltoa koskeviin muutoksiin pitäisi sisältyä laajahkoja uudistuksia sosialivakuutuksen hallinnossa, jonkunlainen järjestelmän yhtenäistyttäminen ja keskittäminen sekä erilaisten vakuutusasteiden osittainen yhteensulattaminen ynnä avustettavien entistään suurempi seulominen säästöjen aikaansaamiseksi.

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

Vapaaehtoista työpalvelusta ajetaan laajentaa niin, että nykyisin aputoissa olevain 85.000 sijasta voitaisiin antaa työtä 200.000 vapaaehtoiselle. Kysymys on ollut kansallissosialistien vaatimusten mukaisesti myöskin jonkunlaisen määrättyjä ikäluokkia koskevan työvelvollisuuden voimaansaattamisesta. Työpalveluksen rahoittaminen on ajateltu voitavan osittain tapahtua työttömyysavustukseen varattujen määrärahojen säästöistä.

Asutustoiminnan tarpeisiin on nykyisin käytettävissä 100.000 Rmk. Tätä summaa ajetaan korottaa 50.000:lla. Asutustointa tultaisiin johtamaan kiinteässä kosketuksessa työpalveluksen kanssa. Asutustienoina tultaisiin käyttämään pääasiallisesti kaupunkien laitamia, Lounais-Saksan harvaanasuttuja alueita sekä itäisiä rajamaita. Varsinkin kaikki viljelykseen sopivat maat Puolan rajojen likitienoilla ajetaan mahdollisimman voimakkaasti kansoittaa.

Työehtosopimuksia koskevaan lainsäädäntöön ei tarkoitettane syvemmin kajota, mutta yksityistapausten käsittelyyn tullaan sovittamaan "vapaamielisempää" tulkintaa. Tariffin ulkopuolella tehtyjä työnantajain ja työläisten sopimuksia suositetaan, jotka sopimukset sitten hätäoikeus-teitse vahvistetaan.

Työnhankinnassa ja tilaustenjakelussa otetaan ennen muuta huomioon maanteiden ja laivareittien rakennus- ja korjaustyöt, maanparannussuunnitelmat, asuntojen rakentaminen, rautateiden rakennusmateriaalin hankinta ja Rügenin sulun rakennustyöt, laivahylkyjen y.m. romuksilyöminen sekä erikoisten sillinkalastusvenheiden rakentaminen. Asuntojen rakennusohjelmaan sisältyy myöskin vanhojen rakennusten ja asuntojen korjaustyöt.

Mielenkiintoista tulee olemaan, miten hallitus onnistuu osoittamaan määrärahat näiden suunnitelmiensa toteuttamiseen. Kysymys on 485 miljoonasta, josta vapaaehtoisen työpalveluksen käytettäväksi tulisi 50, asustoittoiminnan 150 ja työnhankinnan ynnä tilaustenjakelun 285 miljoonaa markkaa eli 200 miljoonaa enemmän kuin näihin tarkoituksiin oli aikaisemmin varattu.

Tähänastisessa kosketellunlaatuisessa toiminnassa on turvauduttu Reichsbankin rediskonttoon. Asian tästä puolesta en halua vielä ryhtyä tarkemmin raportoimaan, koska hallituksen yksityiskohtaiset selitykset ovat joka päivä odotettavissa, ja varsinkin kuin julkisuuteen saatetut tiedot rahoitussuunnitelmista ovat kovin häilyvät.

Kun ottaa huomioon, että työttömäin lukumäärän lasketaan ensi talvena nousevan yli kuuden miljoonan, niin käsittää hyvin näiden rahasummain ja suunnitelmain riittävän vain vähäiseltä osalta lieventämään vallitsevaa hätää. On arvioitu, että hallituksen ohjelman puitteissa voidaan antaa työtä 150.000 työttömälle. Ja kuitenkin tullaan hallitusta arvostelemaan ja tuomitsemaan suureksi osaksi sen mukaan, miten se pystyy maan luotsaamaan ensi talven vaikeuksien läpi. Nämä suunnitelmat sisältyivät jo suurin piirtein myöskin Brüningin hallituksen ohjelmaan ja olisivat joutuneet piakkoin toteuttamisasteellekin. Brüningin hallitus ei ollut suosiossa taloudellisten edesottamustensa riittävästä tehokkuudesta. Sama kohtalo näyttää tulevan Papenin hallituksenkin osaksi, jos sen valtakausi jatkuu yli edessä olevien myrskyjen.

Walter Bedell Smith

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

Berlinissä olevan lähetystön rapo. no 82.

Ministeri Wualijoki.

31/8 1932.

Berlinissä, syyskuun 1 p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

no 2358/465/32.

ULKOAS.		
<i>7287/ae. U. i. 32</i>		
<i>5/9.32.</i>		
<i>5</i>	<i>CS</i>	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 32 aiheista:

Saksan hallituksen ohjelma.

Reichstagin kokoontuminen.

Vastanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Mäinö Nuolijoki

Herra Ulkoasiainministeri

Vapaaherra A. Y r j ö - K o s k i n e n ,

Helsinki.

Salainen.

B E R L I N I S S Ä O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 32.

Berlini -ssä 31 p:nä elo -kuuta 19 32.

11287/ae. i. 82
5/9-32
5 05

Asia:

Saksan hallituksen ohjelma.

Reichstagin kokoontuminen.

Valtakunnankansleri von Papenin toissa päivänä (29/8) Münsterissä pitämä puhe selvensi melkoisesti hallituksen taloudellista ohjelmaa, josta ennakkotietojen perusteella viime raportissani (N:o 31) esitin muutamia pääpiirteitä.

Papen ilmoittaa hallituksensa tahtovan kaikin voimin elvyttää yksityisyritteliäisyyttä. Kaupallisia yhteyksiä toisten maiden kanssa kehitetään pääasiallisesti entistä linjaa, koettaen nostaa kotimaisen tuotannon kannattavuutta kohtuullisilla tullikorotuksilla, joiden tarkoitus sellaisenaan ei ole ulkomaisen tavaran sulkeminen pois Saksan markkinoilta. Autarkisista pyrkimyksistä sanoutuu hän irti suureksi pettymykseksi äärimmäisille agraareille. Kaikki varsinaiset inflatiovaatimukset hylätään ja rahan nykyisestä arvosta pidetään taloudellisen rauhan ja stabiliteetin perustana kiinni.

Yksityisyritteliäisyyden elvyttämisellä toivotaan nyt rakennettavan sulku myöskin työttömyyden jatkuvalla kasvamiselle. Ne keinot, joilla hallitus koet-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

taa yritteliäisyyttä nostaa, ovat kyllä omalaatuiset. Kuluvan vuoden lokakuun 1 päivän ja seuraavan vuoden vastaavan päivän välisenä aikana eräitä veroja, kuten liikevaihto-, reaali-, ammatti- y.m. veroja maksaville teollisuudenharjoittajille annetaan jonkullainen lahjakortti, jolla vuosien 1934-1938 veroja voidaan maksaa ja jolla pitäisi olla vaihtovälineen arvo maan sisällä tapahtuvissa maksusuorituksissa. Miten suuri osa mainittujen vuosien veroja näillä korteilla aiotaan antaa anteeksi, ei ole vielä julkisuudessa kerrottu. Kysymys on näin ollen epäsuorasta emmissionista, jonka summa ilmoitetaan arvion mukaan voivan nousta puoleentoista miljardiin markkaan.

Samanaikaisesti tämän teollisuudenharjoittajille tehtävän lahjan kanssa ilmoitetaan työläisten palkkoja tultavan alentamaan ja työehtosopimussuhteita yritteliäisyyden hyväksi höllentämään.

Hallituksen suunnitelma tuntuu ensi kuulemalta hyvin merkilliseltä. Tekee pakostakin kysymyksiä, jotka vasta aikaa myöten voivat saada vastauksensa, mutta joiden vastausten laadusta koko suunnitelman arvo riippuu. Laullaanko esimerkiksi, että yhteinen kansa tulee uskomaan näillä lahjakorteilla vielä vuosina 1934-1938 tosiaan olevan nykyisen hallituksen takaama arvo? Miten maan hallitus tulee vuosina 1934-1938 selviämään valtiotalouden järjestelyssä, kun nyt etukäteen on oikein huomattava osa valtiotuloista lahjoitettu pois? Jos tosiaan tämä epäsuora inflatio ja tuottajapiirien kiihottaminen pienempien verojen toivolla vastaisuudessa pystyy tuotantoa nostamaan, niin kuka sen tuotantolisän kuluttaa, kun samanaikaisesti palkkoja pienentämällä heikennetään valtavan

kuluttajaluokan ostokykyä? Onhan nykyhetken pula suureksi osaksi johtunut juuri sellaisesta tuotannon kasvusta, mille ei enää saada tuotantohintoja vastaavaa menekkiä.

On mielenkiintoista todeta parlamentin juuri koonnuttua, että hallituksen talouspoliittiset johtolangat käyvät jyrkästi päinvastaiseen suuntaan kuin Reichstagin valtavan enemmistön.

Kansallissosialistit ovat ohjelmajulistuksissaan esittäneet selvästi valtiososialistisia vaatimuksia. Sosialidemokraatit ovat jo jättäneet Reichstagin kansliaan anomusesitykset pankkilaitoksen, johtavain ja valtion avustamain teollisuuslaitosten sekä suurtilain kansallistuttamisesta. Kaikki nämä sisältyvät myöskin kansallissosialistien julkisiin suunnitelmiin. Kun nykyisessä parlamentissa on 74,5 prosenttia edustajia, jotka vakuuttavat olevansa sosialisteja, on erittäin mielenkiintoista myöskin maan taloudellisen lainsäädännön kannalta nähdä, millaiseksi yhteistyö hallituksen ja parlamentin kesken on muodostuva. Kansallissosialistinen parlamentin jäsen ja taloudellinen kirjailija kreivi zur Reventlow julisti vielä pari viikkoa sitten lehdessään "Reichswart", että kansallissosialistit tulevat panemaan koko voimansa vaa-kaan luottolaitosten ja suurteollisuuden sosialisoinnin puolesta.

Vastoin odotusta tapahtui Reichstagin avaus siivostus. Kerrotaan, että sentrum oli tunnetulla parlamentaarisella taidollaan saanut kansallissosialistit ymmärtämään, että oli viisainta olla avajaistilaisuudessa melua-

matta ja kuunnella kiltisti Klara Zetkinin kommunistista puhetta. Tiedettiin näet, että kansleri Papenilla oli taskussaan valtuus eduskunnan hajoittamiseen eikä sen vuoksi tahdottu antaa pienintäkään aihetta tämän käyttämiseen. Kansallissosialisteillakaan ei mielestään ole toivoa kasvamisesta, joten hekin pelkäävät uusia vaaleja.

On hyvin kiinnostavaa nähdä, miten pitkälle sentrum saa kansallissosialistit parlamentaarisesti kasvatetuiksi. Toistaiseksi näyttää yhteistyö sujuvan aika hyvin. Niinpä yhteisestä päätöksestä suljettiin sosialidemokraatit pois ei ainoastaan presidiumista, mutta ei myöskään kanslian jäseniksi (Schriftführer) valittu ainoatakaan sosialidemokraattia. 12 henkisen kanslian muodostavat 8 kansallissosialistia, 3 sentrumilaista ja 1 saksalaiskansallinen.

Wäino Wasthjärvi

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA: .

Berlinissä olevan lähetystön rap. no 33.

Ministeri Vuolijoki.

12/9 1932.

Berlinissä, syyskuun 12 p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

no 2493/493/32.

UKKOP...		
173/87 lae. 1. 32		
15/9.32	10	111
RYMA	OSASTO	ASIA
5	C5	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 33 aiheesta:

Kansallissosialistit.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

M. Puotijoki

Herra Ulkoasiainministeri
Vapaaherra A. Y r j ö - K o s k i n e n,
Helsinki.

Salainen.

B E R L I N I S S Ä O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 33.

Berlini -ssä 12 p:nä syys-kuuta 1932.

43 87 hae. i. 32		
15/9. 32		
5	08.	

Asia:

Kansallissosialistit.

Koska olen huomannut, että kansallissosialistisesta liikkeestä on Suomessa vallalla hyvin paljon väärää käsityksiä, koetan seuraavassa tehdä selvää, mistä johtuu että Saksan kansa lähettää eduskuntaansa 38 % kansallissosialisteja. Kun vuoden 1928 vaaleissa kansallissosialistit saivat 12 edustajaa, nousi tämän vuoden vaaleissa heidän edustajainsa luku 230.

Alkisy tällaiseen "maanvieremään" täytyy olla yhteiskunnallisissa oloissa. Kun ennen sotaa varsinaisen ruumiillista työtä tekevän proletariaatin luku säännöllisesti kasvoi ja siis se puolue, joka oli ottanut heidän asiansa ajaakseen, sosialidemokraatit, myöskin kasvoi, on sodan jälkeen kehitys saanut koko lailla toisen suunnan. Sen jälkeen kuin sähkö on yhä enemmän tullut käytäntöön, ei tehtaiden enää tarvitse olla suuria samalla paikalla olevia laitoksia, koska niihin voimaa ei tarvitse johtaa akseleilla, transmissioneilla ja hihnoilla, vaan voivat ne olla hajallaan ja hyvinkin etäällä toisistaan, koska voiman siirtäminen sähköön avulla käy laa-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

tuun. Siten on jo yksi uudenaikaisen proletariaatin syntymisen perusedellytyksiä - samalla paikalla ja samoissa oloissa työskenteleminen - muuttunut. Kun sodan jälkeen on alkanut teollisuuden rationalisoiminen, on se vielä vähentänyt varsinaisten työläisten armeijaa. Mutta kun samalla tuotanto ei ole vähentynyt, vaan päinvastoin kasvanut, on pikkupomojen, konttoristien, agenttien y.m. pikkueläjien luku suuresti kasvanut. Mikä suunnaton luku tällaisia puoliproletäärejä nykyaikaisessa suurteollisuudessa tarvitaan, käy selville, kun mainitsen, että esimerkiksi Siemens-Schuckertin liikkeen hallintorakennuksessa on 11 km. korridooria.

Tämä pikkuporvaristo sekä proletarisoitunut keskiluokka muodostavat kansallissosialistisen puolueen kantajoukon.

Kun ennen säästöillään elänyt keskiluokka inflaation kautta kadotti omaisuutensa, on sekin lakannut olemasta omistava luokka, kuuluen siis henkiseen proletariatiin samoin kuin sen yliopistossa opiskelevat tai jo lukunsa päättäneet pojatkin, joilla ei nykyään ole paikkansaannin toivoa ylioppilastulvan yhä kasvaessa.

Nämä eri ainekset on kansallissosialistiseen puolueeseen vetänyt puolueen antikapitalistinen, antisemiittinen ja sosialisoimista lupaava ohjelma. Ne eivät tahdo kuulua sosialidemokraatteihin, koska se on varsinainen ruumiillista työtä tekevien "proleettien" puolue ja proleettisanalla on porvariston keskuudessa hyvin huono kaiku. Sitä paitsi suuri osa heistä on natsionalisteja eikä tahdo senkään vuoksi kuulua sosialidemokraattiseen puolueeseen. He ovat tyytymättömiä sosialidemokraattien sovittelemaan ulkopolitiikkaan, reparatiomaksujen suorittamiseen y.m.

Mutta kansallissosialisteihin kuuluu myöskin suuri osa toisista yhteiskuntakerroksista, entisen virkamiesluokan, aateliston ja maanviljelijäin piireistä. Nämä ovat tyytymättömiä ei ainoastaan hallituksen politiikkaan, vaan koko tasavaltaan ja kansallissosialistien puheet kolmannesta valtakunnasta, juutalaisten kaikilta vaikutusvaltaisilta paikoilta karkoittamisesta, päitten kierimisestä y.m. ovat saaneet heidät liittymään kansallissosialisteihin jyrkimpänä oppositiopuolueena. Mutta heillä ei ole mitään halua sosialisoimiseen.

Kun puolue on kokoonpantu näin erilaisista elementeistä, ei tarvitse olla profetta ennustaessaan, että se ei tule kauvan pysymään koossa. Kansallissosialistit vastustavatkin sen vuoksi uusia vaaleja, koska he pelkäävät, että Papenin puhtaasti kapitalistinen ja samalla kansallinen (Schleicherin ehdotus armeijan uudistamisesta) ohjelma lohkaisisi kansallissosialisteista nämä puhtaasti porvarilliseen yläluokkaan kuuluvat ainekset.

Paljonko kumpaankin ryhmään kuuluvia aineksia kansallissosialisteissa on, ei ole helppo sanoa, mutta itse he vakuuttavat yli 70 % olevan sellaisia, jotka vaativat sosialisointia. Näiden johtajina ovat Gregor Strasser ja kreivi Reventlow.

Viime aikoina on ollut paljon puhetta siitä, että kansallissosialistit hakevat kosketusta ammattiyhdistyksiin. Olen kuullut erään kansallissosialistin väittävän, että ei kulu pitkäkkään aikaa, kun kaikki sosialisointia harrastavat piirit löytävät toisensa. Kun kysyin, miten hän voi kuvitella yhteistoimintaa sosialidemokraattien kanssa, vastasi hän: aivan hyvin, kun vain kaikki nykyiset sosialistien johtomiehet syrjäytetään.

Iähitulevaisuudessa ei tällainen koalitio mielestäni ole mahdollinen, mutta "Entwicklungstendensen", kuten Sombartilla on tapana sanoa, viittaavat kyllä tähän suuntaan. Luulisin nykyisen hallituksen verrattain kauvan pysyvän vallassa, varsinkin kun Hindenburg pelkää kovin Hitlerin saavan sekä ulko- että sisäpoliittista sekaannusta aikaan, jos hän pääsisi valtaan. Viimeisellä Hitlerin audienssilla kuuluu hän varottaneen Hitleriä panemasta toimeen minkäänlaisia levottomuuksia "oder Sie werden was erleben".

W. M. M. M. M.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

Berlinistä olevan lähetysten kapp. no 34.

Ministeri Wealijoki.

13/9 1982

Berlinissä, syyskuun 13 p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

no. 2504/495/32.

ULKOASIAINMINISTERIÖN KIRJALLINEN 44/89 he. i. 32		
16/9.32	2	111
5	C5	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 34 aiheesta:

Papenin hallituksen kauppapolitiikka.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Wäinö Ruolijoki

Herra Ulkoasiainministeri

Vapaaherra A. Y r j ö - K o s k i n e n ,

Helsinki.

Salainen.

B E R L I N I S S Ä O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 34.

Berlini -ssä 13 p:nä syys- kuuta 19 32.

44 87 lae. P. i. 82		
16/9. 32		
		ALIA
5	C5	

Asia: .....

Papenin hallituksen

kauppapolitiikka.

Vaikka Papenin hallitus saikin eilisessä tragi-koomillisessa Reichstagin istunnossa murhaavan epäluottamuslauseen - 513 ääntä 32 vastaan - jää se kumminkin parlamentaarisestikin useammaksi kuukaudeksi valtaan, joten lienee syytä tehdä selkoa sen kauppapolitillisista suunnitelmista.

Hallitus on kyllä ilmoittanut, ettei se lähde ahtaiden autarkisten pyrkimysten tielle, vaan korottelee tulleva ainoastaan siinä määrin, kuin kotosen tuotannon kannattavaisuudelle on välttämätöntä, ja ennen kaikkea koettaa elvyttää tuotantoa, mihin sen talousohjelma miltei kokonaan tähtääkin. Samalla hallitus on antanut tietää suosivansa periaatteessa kontingenttijärjestelmää maataloustuotteiden tuonnissa ja asetuvansa sen toteuttamiseksi yhteyteen maataloustuotteiden tärkeimpien tuontimaiden kanssa.

Hallituksen talousohjelman tiedetään olevan pääasiallisesti valtakunnankansleri von Papenin, talousministeri Warmboldin sekä Reichsbankin presidentti Lutherin yhteistyötä, missä Papenilla lienee ollut

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

aatteellisen isän asema ja sekä Warmboldilla ja Lutherrilla yleissuunnitelman käytäntöönsoveltajan tehtävät. Näistä kolmesta miehestä tiedetään myöskin, että he ovat jonkullaisen kultaisen keskitien miehiä, jotka koettavat antaa maataloudelle pieniä helpotuksia, kuuluen perussuunnaltaan kuitenkin teollisuuden vientietujen suosijoihin.

Saksan talouselämän rakenteen kannalta onkin tällainen orientoituminen luonnollinen. Sen soveltaminen käytäntöön johtaa kuitenkin lakkaamattomiin ristiriitoihin. Kun talousohjelmassa pannaan pääpaino tuotannon lisäämiseen ja luonnollisesti samanaikaisesti viennin elvyttämiseen, odottaisi silloin myöskin, että mahdollisimman suurella huolella kartettaisiin toimenpiteitä, mitkä voivat vientimaissa vähentää Saksan markkinamahdollisuuksia. Mutta maatalouden etujen vuoksi on kuitenkin tehty monta tekoa, joista Saksan talouselämälle kokonaisuutena katsoen on ollut enemmän vahinkoa kuin hyötyä.

Vientipiireissä ollaan tästä vuorenlujasti vaakuutettuja. Tältä taholta onkin pitkin vuotta ja varsinkin nyt syyskauden alkaessa esitetty huolestuneita vetoumuksia hallitukseen. Ei liene montakaan teollisuuden ja vientikaupan järjestöä, joka ei olisi perusteellisesti oman alansa aineistoa käytellen koettanut todistella kaikellaisten autarkisten toimenpiteiden tuhoisuutta maataloudelle. Hansakaupunkien senaattien kirjelmässä selviteltiin äskettäin sitä katastrofimaista asemaa, mihin laivaliikenne on kauppavaihdon pienentymisen johdosta joutumassa ja varoitettiin autarkisista pyrkimyksistä.

Maatalouden edustajain taholta taas moititaan hallitusta, ettei se ole vieläkaan kyllin tehokkaasti

suojellut sen tuotantoetuja. Äsken tapahtuneiden lukuisain tullikorotusten yhteydessä nostettiin myöskin eräiden maataloustuotteiden tulleja. Niinpä kurkkujen tulli koroitettiin kolminkertaiseksi, mutta korotus koskee vain sitä aikaa, milloin tulli ei ole kauppasopimusten kautta sidottu. Viime vuoden 56.470 tonnin tuonnista tuotiin 45.740 kauppasopimuksissa sidotun tullin mukaan. Hedelmä-mehujen koroitettun tullin vaikutus ei viime vuoden tuontia laskuperusteena käyttäen joutuisi koskemaan kuin vajaa viidennestä kokonaistuonnista. Hanhien koroitettu tulli taas vähän enemmän kuin puolta. Munanvalkuaisen ja munankeltuaisen tullikorotusta pidetään siipikarjanhoitajien taholla aivan mitättömänä, sillä näiden kauppatavarain tuonnin arvo on vain noin 1/13 munain tuonti-arvosta. Kasvisrasvain tullin korotusta pidetään taas käytännöllisesti jokseenkin merkityksettömänä, koska kasvisrasvoja voidaan vieläkin saada huokeammalla ulkoa kuin kotimaasta. Kotimaisen viininviljelyksen hyväksi tulleilla korotuksilla tunnustetaan sentään olevan merkitystä. Hallituksen tarkoitus on tietenkin ollut näillä vähäpätöisiltä näyttävillä tullikorotuksilla taittaa kärki maatalouspiirien valituksilta.

Hallitus on ilmoittanut koettavansa saada sovituksi maataloustuotteiden kontingenteista irtisanomatta kauppasopimuksia, koska irtisanominen vaikuttaisi rauhatomuutta herättävästi Saksan vientimarkkinoihin. Niinkuin tunnettua, sanottiin kuitenkin Ruotsin kauppasopimus irti juuri maatalouspiirien vaatimuksesta. Samojen etupiirien mielialan tyydyttämiseksi tapahtui noin viikko sitten myöskin Jugoslavian kauppasopimuksen irtisanominen.

Maamme kannalta on tilanne sikäli suhteellisen lohdullinen, että teollisuuden vientietuja suosiva hallitus on otollisempi neuvottelutoveri vastaisissa kontingentti- ja muissa neuvotteluissa kuin ratkaisevasti maataloutta suosiva.

Tässä yhteydessä ei voi olla lisäämättä muutamaa sanaa eräistä Saksan ja Venäjän kauppavaihtoa koskevista suunnitelmista.

Viime vuotena kehittyivät Saksan kauppasuhteet Venäjän kanssa niin edullisesti, että bilanssin loppusaldo oli 458,7 miljoonan verran aktiivinen. Tänä vuotena on Venäjältä tullut Saksan suurin ostajamaa, vaikka vuoden alkupuoliskon venäläiset tilaukset saksalaisista tehtaista nousivat vain 233,4 miljoonaan.

Neuvostohallitus ei luonnollisesti kauan kykene näin suurta passiivista saldoa tasoittamaan kultalähetyksillä. Tilanne vaatii Saksankin taholta toimenpiteitä venäläisen tavaran sijoittamiseksi maahan. Toisin sanoen, on huolehdittava siitä, että pystyy maksamaan ostonsa tavarassa, kun se ei rahassa eikä kullassa enää ole mahdollista.

Luotettavalta taholta kerrotaan nyt, että jo Brüningin hallituksen aikana alkaneet neuvottelut tämän tilanteen selvittämiseksi ovat johtamassa lopputulokseen, minkä mukaan Saksa sitoutuisi ostamaan Venäjältä tavaraa noin 30 %:n verran sen viimevuotisesta viennistä. Ensimmäisessä olisi kysymys venäläisestä viljasta. Suunnitelman mukaan tehtäisiin venäläisen viljan käyttö Saksan kotimaisessa kulutuksessa sillä tavoin pakolliseksi, että kaikesta Saksassa jauhettavasta viljasta noin 9 % olisi venäläistä.

Jos neuvottelut tosiaankin johtavat tällaiseen tulokseen, olisi Saksassa astuttu huomattava askel maataloudellista suunnitelmataloutta kohti. Se vaatisi luonnollisesti vastaavat toimenpiteensä myöskin viennin järjestyksessä, merkiten uutta, aikaa myöten ehkä yhä merkitsevämäksi muodostuvaa rengasta keskitetyssä valtion talouspolitiikassa.

Asian luonnosta muutoinkin seuraa, että kuta kiinteämmäksi saksalais-venäläiset kauppasuhteet muodostuvat sitä enemmän tarvitaan Saksassa valtion järjestelvävä kättä yleensä kauppavaihdossa. Tällainen järjestelvävä toiminta onkin helpompi maataloustuotteiden kaupassa kuin useimmilla muilla aloilla.

Venäjä ei ole vielä ainakaan johtavin maa niiden maataloustuotteiden myyjänä, joita pääasiallisesti Saksaan viemme. Mutta voin viejänä sillä on jo tätänykyä toinen sija. Venäjällä on sitä paitsi luonnolliset edellytykset kehittyä nykyistään voimakkaammaksi tuottajamaaksi ja kilpailijaksi meillekin vientikannalta tärkeillä maatalouden aloilla. Kun Saksa vientitietujensa vuoksi näyttää olevan pakotettu suosimaan Venäjän tuotannon ja viennin kehitystä, on suhteellisen helppoa kommunistisesti keskitetyssä talouselämässä tehostaa määrätyn tuotannon nousua vientitarkoituksia varten, vaikkapa toisten tuotantoalain kustannuksellakin. Vaara on aina olemassa, että viljalla aletut venäläisen tavaran valtion järjestelemät ostot voivat laajentua käsittämään muitakin aloja. Jollei Saksassa pyrkimys kotoisen metsätalouden kehittämiseksi olisi nykyisin niin voimakas, olisi venäläisen puutavaran säännöstely ja erikoisesti suosittu tuonti varmaan piankin suosiollisten toimenpiteiden alainen saksalais-venäläisten kauppasuhteiden elvyttämiseksi.

Mimo Murojev

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C₅.

ASIA: _____

Berlinissä olevan lähetystön rap. no 35.

Ministeri: Kuulijoki.

13/10 1932.

Berlinissä, lokakuun 13. p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

nr 2821/540/32.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
<i>N:o 45/88 fac. D. 10 32</i>		
<i>18/10.32</i>	<i>PTO</i>	<i>LIN.</i>
R/HIMÄ	OSASTO	ASIA
<i>5</i>	<i>CS</i>	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 35 aiheesta:

Sisäpoliittista selvittelyä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

Matti Wuolijoki

Herra Ulkoasiaiministeri ,

Helsinki.

8581

TERWAKOSKI

Salainen.

B E R L I N I - S S Ä O L E V A L A H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 35.

Berlini -ssä 13 p:nä loka- kuuta 19 32.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
145/88 (ae)		D. 10 32
17/10 32	19	L.M.
RYHMÄ	U. ASTO	ASIA
5	C5	

Asia:

Sisäpoliittista

selvittelyä.

Vaalitaistelu marraskuun 6 päivänä toimitettavia Reichstagin vaaleja varten on käynnissä. Tosin kuumin aika on vielä edessä, mutta jo nyt voi hyvin huomata, että valitsijapiirien mielenkiinto on paljon laimeampi kuin muissa tämän vuoden vaaleissa. Pääottelu suoritetaan kansallissosialistien mukana äänestäneistä aineksista, joita puolue ei ole kiinteästi itseensä sulattanut.

Kansallissosialistit olivat tietoisia jo Reichstagin hajoittamisaikana, että heidän voittokulkunsa oli lopussa. Yleisesti lasketaan natsien tulevan menettämään noin 40-50 edustajapaikkaa.

Edellisten vaalien suureen osanottoon vaikutti paljon kansallissosialistien äärimmäisen räikeä vaalikiihotus, jonka iskusanoilla vielä oli tehonsa valitsijoihin. Kärki on Hitlerin hallitukseen osallistumista koskeneissa neuvotteluissa ja sitä seuranneissa tapahtumissa taittunut. Vaali-innon laimeneminen kohtaa eniten itseään Hitleriä. Porvarillisissa piireissä on viime vaalien

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

jälkeen toimitettu uutta osittaista rajojen aukaisua. Kun ennen vanhan kansallisen ja uuden taloudellis-radikaalisen porvariston rajat olivat sekavat, on äs-keisten viikkojen yhteiskunnallisten ja taloudellisten päivänkysymysten kärjistyminen niitä suuresti selvittänyt. Kansallinen aate ei ole enää riittävä yhdistäjäksi. Harzburgin rintama on hajallaan, Hitler ja Hugenberg avoimessa taistelussa keskenään. Ne varsinaisen porvariston ainekset, jotka olivat kuvitelleet kansallissosialismia vain saksalaiskansallisen puolueen nuoremmaksi veljeksi, kääntävät sille nyt selkänsä.

Kansallissosialisteilla onkin erittäin vaikea asenne vaalitaistelussa, koska heidän on lupauksillaan tyydytettävä sekä äärimmäinen oikeisto, joka heidän avullaan on toivonut tasavallan kukistumista ja äärimmäinen vasemmisto, joka heiltä odottaa kapitalistien kukistamista. Heidän vaalipuheensa ovatkin senvuoksi kovin ristiriitaisia. Papenia ja hallitusta vastaan puolustetaan kansanvaltaa ja parlamenttia (sic) ja pääsosialiseeraaja Gregor Strasser puhuu sosialisoinnista vastaan, luvaten nykyisenkin yhteiskunnan puitteissa hankkivansa työtä ja leipää. Tällaisen ohjelman kieltäminen pitkin linjaa ei ole epäedullisesti vaikuttamatta valitsijamassoihin varsinkin, kun toiset puolueet käyttävät nämä ristiriitaisuudet taitavasti hyväkseen.

Todennäköisin voittaja näissä uusissa mielialavirtauksissa on kommunistien rinnalla Hugenberg ja hänen miehensä. Saksalaiskansalliset ovatkin sentrumia lukuunottamatta ainoa porvarillinen puolue, jolla on edellytykset koota hajonneitten porvaripuolueiden pirstaleet. Saksalaiskansalliset ovat myöskin ainoa puolue,

joka pystyy antamaan tehokasta tukea Papenin hallitukselle. Hallitus onkin osoittanut suurempaa taipumusta nojautua saksalaiskansallisiin kuin alussa oli ajateltu. Talouspiirit, teollisuus ja kauppa, jotka hakivat tukeaan vapaamielisistä keskustapuolueista tai kansallissosialisteista, ryhtyivät nykyisin jokseenkin kiinteästi Hugenbergin ympärille, jonka asema on senvuoksi suuresti voimistunut.

Saksalaiskansalliset, vaikka muodostavatkin monarkistisen ja parlamentarismia vastaisen puolueen, valmistautuvat huolella marraskuun 6 päivää varten. Hugenberg uskoo joukkojensa kaksinkertaistumiseen ja tahtoo käyttää tätä valttia parlamentarismia kumoavassa toiminnassaan. Yhteistyö hallituksen kanssa on ilmeinen. Korkeimman virkamiehistön keskuudessa suoritetuissa henkilövaihdoksissa ovat saksalaiskansalliset säilyttäneet paikkansa ja uusia miehiä on heidän leiristään otettu toimistaan vapautettujen vasemmistolaisten ja keskustapuolueisiin lukeutuneiden sijalle.

Valtakunnankansleri von Papen selvitteli eilen Münchenissä pitämässään puheessa m.m. sitä osaa hallituksen ohjelmasta, joka koskee valtakunnan ja osavaltioiden suhteiden järjestelyä sekä hallitusmuodon muutosta. Ohjelman ydin on lyhyesti se, että hallitusvalta on saatettava puolueista riippumattomaksi ja on luotava lainsäädäntötyöhön tehokkaasti osaaottava ensimmäinen kamari. Valtakunnan ja osavaltioiden suhteista on poistettava hallinnollinen ja lainsäädännöllinen dualismi, hävittämättä kuitenkin osavaltiojärjestelmää, jota päinvastoin on erinäisillä aloilla kehitettävä. Hallitus lupaa esittää uudelle Reichstagille vastaavat lakiehdotukset. Ohjelma on ollut jo osittain tunnettu aikaisemmista hallituksen taholta julkisuuteen lasketuista viittailuista ja osittain Hugenbergin lehdistön

vaalitaistelun alettua esittämistä kirjoituksista.

Miten Papen ajattelee näiden laajakantoisten muutosten toteuttamista, ei ole tiedossa. On vähän todennäköistä, että uusi Reichstag tulisi saamaan niiden toteuttamiselle suotuisan kokoonpanon. Hallituspiireissä on vuotanut ulos jonkunlainen ennakkotieto tai uhkaus, että uusikin Reichstag heti hajoitetaan, jollei se taivu kulkemaan hallituksen viittomaa tietä. Se mitä sitten seuraa, voi tuskin soveltua nykyisen hallitusmuodon puitteisiin. Korkeimmassa virkamiehistössä toimitetut henkilöm muutokset voivat muodostua näiden muutosten toimeenpanossa hallitukselle hyvin tärkeiksi.

Papenin asema tuntuu tällä hetkellä varmalta. Tosinhan talousohjelman läpiviennin yhteydessä on tullut julkisuuteen sellaistaakin kritiikkiä, ja niin jyrkässä muodossa, ettei hallitus ollut sitä varmaankaan odottanut. Talousohjelman onnistuminen tai epäonnistuminen ratkaisee, niinkuin olen aikaisemminkin kirjoittanut, hallituksen kohtalon. Jos Papenin olisi näistä syistä perädyttävä, ajatellaan oikeistopiireissä likinnä Leipzigin ylipormestari Goerdeleriä hänen työnsä jatkajana. Hänellä on tällä hetkellä johtava asema saksalaiskansallisten puoluejärjestön uudelleen organisoijana. Muutoksia ei missään tapauksessa ole ajateltavissa ennen marraskuun vaaleja eikä heti niidenkään jälkeen.

Matti Wuolijoki

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA: _____

Berlinissä olevan lähetystön rap. no 36.

Ministeri Kuolijoki.

25/10 1932.

Berlinissä, lokakuun 25 p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

nr 2989/564/32.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
46/88 la. 10/32		
28/10.32	2	LII
RYHMÄ	LUKUNUMERO	ASIA
5	CS.	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 36 aiheesta:

Neljän vallan konferenssi
ja Saksa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

Mäkelä

Herra Ulkoasiainministeri

Vapaaherra A. Y r j ö - K o s k i n e n ,

Helsinki.

Salainen.

BERLINI - SSÄ OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 36.

Berlini:ssä 25 p:nä loka kuuta 1932.

46/88 (ae.) 82		
28/10-32	9	107
AMMA	AMMO	ASIA
5	CS.	

Asia:

Neljän vallan konferenssi

ja Saksa.

Niin kirjava ja ristiriitoja täynnään oleva kuin kansallissosialistien julkinen esiintyminen ja heidän poliittinen ja taloudellinen ohjelmansa onkin ollut, voi kuitenkin sanoa, että heidän rohkea agitatio-
onsa reparatiosuorituksia vastaan on terästännyt suuresti Saksan kansassa tahtoa vapautua näistä rasituksista ja auttanut pääsemään edes siihen välitilaan, jossa nyt ollaan. Heidän arkailematon julistuksensa Saksan puolustuspoliittisen tasa-arvoisuuden saavuttamiseksi on selventänyt kaikille puolueille ja kansalaispiireille tämän vaatimuksen luonnollisuutta ja oikeutusta. Voi huoletta sanoa, että koko Saksan kansa on nyttemmin hallituksen takana sen asettaessa puolustuspoliittisen tasa-arvoisuuden hyväksymisen ehdoksi Saksan yhteistyölle aseistariisumisneuvotteluissa.

Tällä en ole tahtonut lainkaan sanoa, ettei jokainen saksalainen ilman kansallissosialistien agitatio-
tiotakin olisi juuri tällä kannalla. Mutta se seikka,

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

että kansallissosialistit olivat näistä kansallisista prestigevaatimuksista yrittäneet tehdä itselleen patentoitun vaalivaltin alitukseen toistuvissa vaaleissa on pakottanut maan johtavat politikot, kansallissosialistien valtava nousu silmiensä edessä, tarttumaan vaatimusten läpiajamiseen mahdollisimman nopeassa tempossa. Ei olisi ihmeteltävää, jos mainitun puolueen vallankasvun pelko olisi saattanut sellaiseen kiirehtimiseenkin asian hoidossa, ettei sopivinta ajankohtaa toimenpiteitä varten ole aina perusteellisesti harkittu.

Sen jälkeen kun Saksan hallitus oli esittänyt elokuun 29 päivänä puolustuspoliittista tasa-arvoisuutta vaativan memoranduminsa, ei Saksan hallituksen perääntymistä tai sovitteluja vaatimuksen sisällön kustannuksella ole ajateltavissa. Sisäpoliittinen tilanne on kerta kaikkiaan senlaatuinen, että hallituksen, olipa se millainen tahansa, on oman sisäisen arvovaltansakin vuoksi pidettävä kiinni tästä kansan yhteisestä prestigevaatimuksesta.

Lontoon ja Pariisin kesken suoritettut neljän vallan konferenssin valmisteluja koskeneet neuvottelut ovat Saksassa herättäneet osittain sekavia tunteita. On lausuttu julki pelko, että neuvotteluissa saisivat yleisesikunnat liiaksi paljon vaikutusvaltaa ja että poliittiset näkökohdat jäisivät taka-alalle. Saksa on sitä paitsi koko ajan tuntenut joutuneensa yhä enemmän syrjäytetyksi, vaikka neuvottelujen kulusta sitä lienee pidetty informoituna.

Neljän vallan konferenssin paikka näyttää Saksan hallitukselle olevan vakava asiallinen kysymys. Pe-

lätään, että genius loci tulisi Genevessä sen vastustamattomasti vetämään aseistariisumisneuvotteluihin, ennenkuin vaatimus periaatteellisesta aseistumisoikeudesta tasarvoisena muiden valtojen kanssa on saanut ratkaisunsa, mitä Saksan hallitus tahtoo kaikella muotoa välttää. Englannin täkäläisen suurlähetystön ponnistelut saada Saksa ehdoitta myöntymään paikkakysymyksessä ovat toistaiseksi rauenneet hallituksen kielteiseen vastaukseen.

Neuvotteluja osanotosta neljän vallan konferenssiin ei sitä vastoin ole missään tapauksessa pidettävä karille ajautuneina. On vain kysymys edellytyksistä, joiden vallitessa neuvottelut tullaan suorittamaan. Saksalaiselta taholta on nimenomaan korostettu, että hallitus kyllä haluaa neuvotteluihin osallistua, Sen poissääminen voisi helposti johtaa väärään käsitykseen hallituksen lopullisista tarkoituspäristä. Aivan mahdottomalta ei tunnu, että Saksa antaisi lopulta myönteisen vastauksen saapua Geneveenkin, jos se vain muutoin saane takeet neuvottelujen ohjelmaan nähden, mitä se kannallaan paikkakysymyksessä ajaa takaa.

Mielenkiintoista on tässä yhteydessä mainita, että Hitler muutamia päiviä sitten valtakunnankanslerille osoittamassaan avoimessa kirjeessä oli hallituksen väittänyt valmistautuvan esittämään suuren aseistusohjelman, jonka mukaan Saksa vaatisi 300.000 miehen armeijaa ja oikeutta rakentaa sotalaivoja. Hallitus on avoimessa kirjeessään jyrkästi kieltänyt Hitlerin väitteet ja vakuuttanut, että hallituksen ohjelma sisältyy tunnettuun elokuun 29 päivän memorandumiin. Siinä tapauksessa, ettei aseistariisumiskonferenssissa hyväksyttäisi Saksan

kantaa, katsoo hallitus olevansa oikeutettu vaatimaan periaatteellista myöntymystä toisten valtojen aseistustasoa vastaavaan Saksan aseistumiseen.

Luonnollisesti ei hallituksen dementiaa tarvitse niin ymmärtää, ettei Hitlerin väitteissä olisi mitään perää. Sentapaiset suunnitelmat, jos niitä on tosiaan valmisteltu, ovat tietysti vain siltä varalta, ettei aseistariisumisneuvotteluissa hyväksytä Saksan periaatteellista tasa-arvoisuutta. Hitlerin avoin kirje on laajoissa piireissä herättänyt paheksumista, sillä sitä pidetään suorastaan kansallisen asian kavalluksena. Joka tapauksessa se on ollut tyhmyys, sillä se tulee viemään ääniä natseilta.

Matti W. W. W.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

Berlinissä olevan Lähetystön rap. no 37.

Ministeri Nuolijoki.

14/xi 1932.

Berlinissä, marraskuun 14 p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

no 3163/595/32.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
47/88 lae.		D. 10 32
17/xi. 32.2	LII	
EUROPA	AMERIKKA	ASIA
5	CS.	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 37 aiheesta:

Saksan vaalit ja niiden seuraus.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

Mäkelä-Wuolijoki

Herra Ulkoasiainministeri

Vapaaherra A. Y r j ö - K o s k i n e n ,

Helsinki.

Salainen.

B E R L I N I SSÄ OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 37.

Berlini - ssä 14 p:nä marras kuuta 1932.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
N:o 48/88 (ae.)	D. 10 37
18/XI.32	LII
5	05

Asia: Saksen vaalit ja
niiden seuraus.

Marraskuun 6 päivän vaaleissa saivat eri puolueet suhteessa äänestykseen osaaottaneisiin seuraavat prosenttimäärät ääniä, mitkä oikeuttivat allamainittuihin edustajamääriin:

	Edustajia		Äänestäjiä %:ssa	
	6.XI.	31.VII.	6.XI.	31.VII.
Kansallissosialistit	196	230	33,2	37,1
Sosialidemokraatit	121	133	20,7	21,5
Kommunistit	100	89	17,0	14,3
Sentrum	69	75	11,9	12,4
Saksalaiskansalliset	52	37	8,0	5,9
Kansanpuolue	11	7	1,8	1,2
Valtiopuolue	2	4	0,9	1,0
Kristill.sosialistit	5	4	1,1	1,0
Hannoverilaiset	1	-	0,2	-
Bayerin kansanpuolue	19	22	3,1	3,2
Maalaiskansa (Landvolk)	1	1	0,2	0,2
Talouspuolue	2	1	0,4	0,4
Bayerin talonpoikaisliitto	2	2	0,3	0,3
Württembergin maalais- ja viinitarhurien puolue	2	2	0,3	0,3

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

Edustajien kokonaismäärä on 583. Äänestykseen osaaottaneiden sekä eri puolueiden saamat äänimäärät ovat sanomalehdet aikanaan ilmoittaneet.

Vaalien tulos näyttää ensi silmäyksellä vain vaikeuttaneen poliittista tilannetta. Kokoomuksen muodostaminen, johon hallitus voisi parlamentaarisesti nojata, vaatii nyt sovitteluja entistään useampien ja toisilleen - ainakin näennäisesti - vieraampien ryhmien kesken.

Sosialistisia tendenssejä omaavien puolueiden edustajamäärä uudessa Reichstagissa on 71,3 %. Varsinaisen vasemmiston suhteellinen voima on rahtusen kasvanut (kommunistien edustajamäärä lisääntynyt ja sosialidemokraattien vähennyt), ollen nyt 37,7 entisen 35,8 prosentin sijasta. Hallitus on vaaleilla saanut säretyksi kansallissosialistien, sentrumin ja Bayerin kansanpuolueen ehdottoman enemmistön. Näiden puolueiden yhteiset valmistelut hallituskokousta varten jäivät siis käytännöllistä merkitystä vaille. Saksalaiskansallisten edustajamäärä on kasvanut 2.1 ja kansanpuolueen 0,6 %:lla. Mutta varsinaisten porvarillisten puolueiden yhteinenkään voima ei ole riittävä hallituksen parlamentaariseksi tueksi.

Oikeiston ja kansallissosialistien leirissä ei puhuta kernaasti parlamentarismista. Halutaan muuten vain saada Reichstagilta riittävä tuki hallitukselle. Varsinaisen parlamentarisen hallituksen muodostaminen, joka jätettäisiin suurimman puolueen johtajan, hra Hitlerin, tehtäväksi, ei nykyisissä oloissa liene ajateltavissa. Presidentinhallitus lienee ainoa mahdollinen. Tällaisen hallituksen työrauhan takeiksi ei tarvita ainoastaan suurin piirtein katsoen kaikkien porvarillisten puolueiden myötävaikutusta, vaan myöskin myötämielistä suhtautumista kansallissosialistien puolelta.

Uusi Reichstag kutsutaan koolle joulukuun 5 päiväksi. Siihen mennessä ehtivät rauhan ehdot saada monipuolisen harkinnan. Oikeistopiireissä tuntuu tällä hetkellä vallitsevan sovinnollinen mieliala kansallissosialisteja kohtaan. Heidän vaalitappionsa, 4 prosenttia edellisen Reichstagin äänestäjämääriin verraten, osoitti riittävän selvästi tähän asti niin voitokkaan nousun pysähtyneen ja suunnan muuttuneen taantuvaksi. Suurentelevista valta-vaatimuksista on luovuttava. On käytävä sovitteluihin toisten puolueiden kanssa, jos mieli olla muutakin kuin ainainen oppositioryhmä.

Nykyisellä hallituksella ei ole ollut erikoista onnea tehtävissään. Sen tarkoitus taivutella sentrum ja kansallissosialistit myötämielisyyteen epäonnistui täydellisesti. Ammattiyhdistysten likentely päättyi yhtä huonosti. Osavaltioiden kanssa ovat suhteet kireät. Valtakunnan oikeuden päätös Preussin hallinnon järjestelyä koskevassa kysymyksessä vei ikävään umpikujaan. Kontingenttiosjelman toteuttaminen onnistui vain pieneltä osalta, aiheuttaen lisää kauppapoliittisia vaikeuksia.

Jos tilanteessa ei tapahdu piakkoin käännettä suotuisampaan suuntaan, voittaa ajatus Papenin hallituksen korvaamisesta toisella presidentinhallituksella siinä määrin alaa, että uudenkin hallituksen muodostaminen likiviikkoina on hyvin mahdollinen. Samassa yhteydessä kävisi luonnollisesti helpommaksi myöskin laajemman poliittisen tuen hankkiminen myönnetyksillä kansallissosialisteille, jotka ovat julistaneet leppymätöntä taistelua Papenille.

Sen jälkeen kun edelläoleva oli kirjoitettu olen kuullut eri leireistä kannunvalantaa tulevaisuuden

mahdollisuuksista.

Papen itse koettaa saada kansallissosialisteja hallitukselle suopeiksi, lupaamalla heille paikkoja hallituksessa. On valmis luopumaan kanslerinvirastakin, jos natseja joku muu, esimerkiksi Gessler, enemmän miellyttää. Sentrum on valmis kannattamaan Hitleriäkin kansleriksi, jos täten saadaan syntymään parlamentaarinen hallitus. Tästä tuumasta tuskin kuitenkaan voi tulla totta, sillä Ukko Hindenburgia ei saada Hitleriin suostumaan ja hallituksen vahva mies, puolustusministeri Schleicher, josta aikaisemmin kerrottiin, että hän olisi natseja lähellä, sanoi meillä lounaalla ollessaan, että Saksan hallituksen pääksi ei voida asettaa plankkumaalaria (Anstreicher).

Vasemmistotaholla taas luullaan tiedettävän Papenin suunnittelevan hätäasetuksella ovelaa valtiokaappausta. Kun presidentti Hindenburg on viime aikoina näyttänyt "vanhentuneen", minkä huomasin omin silmin kenraali Mannerheimin audienssilla - Ukko oli kasvoiltaan harmaa ja sangen väsyneen näköinen - aikoo Papen hyväksyttää hänellä hätäasetuksen, jolla entinen kruununprinssi Wilhelm määrättäisiin Ukon kuoltua valtionhoitajaksi. Vasemmistossa arvelaan senvuoksi ehkä olevan varovaisinta olla antamatta epäluottamuslausetta nykyiselle hallitukselle, koska hallitus ei silloin saisi aihetta eduskunnan hajoittamiseen ja eduskunnan koolla ollessa olisi mahdotonta antaa tällaista hätäasetusta. Papenilla on kyllä jo mielessä keino tätäkin oveluutta vastaan: hän aikoo hajoittaa eduskunnan ennen sen kokoontumista.

Mäntö Mustajoki

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA: _____

Berlinissä olevan lähetystön rap. no 38.

Ministeri Wuolijoki.

16/11 1932.

Berlinissä, marraskuun 16 p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESICKNING

no 3184/578/32.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
48 88/ae. D. 10 32		
19/xi. 32		
AFRIKA	EUROPA	ASIA
5		

Herra Ministeri,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra Ministeri, raporttini N:o 38 aiheesta:

Saksan ja Itävallan suhteet.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

A. Yrjö-Koskinen

Herra Ulkoasiaiministeri

Vapaaherra A. Y r j ö - K o s k i n e n ,

Helsinki.

Salainen.

B E R L I N I SSÄ OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 38.

Berlini:ssä 16 p:nä marraskuuta 1932.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
48/88 Sal. 1032		
19/11-32	3	Litt.
5.	85.	ASIA

Asia:

Saksan ja Itävallan suhteet.

Itävallan hallituksen Saksalle esittämä toivomus, että itävaltalaisten tavara-in tullikäsittelyssä noudatettaisiin aivan erikoista suosintaperiaatetta, johtaa taaskin huomion näiden maiden välisiin suhteisiin. Tulliliittoa koskevain suunnitelmain epäonnistuminen synnytti molemmissa maissa jonkunlaista väsähtyneisyyttä. Saksassa tuntuu kuin mielenkiinto sisäisiin itävaltalaisiin kysymyksiin, jopa niiden ymmärtämyskin, olisi heikkenemässä. Sanotaan, ettei Itävalta ole vuosiin ollut Saksalle siinä määrin ulkomaata kuin nykyisin.

Tähän vaikuttaa paljon myöskin molemmissa maissa eri suuntiin käyvät sisäpoliittiset virtaukset. Samalla kuin Saksassa on yhä enemmän kannatusta voittanut parlamentarismia vierova ja presidentinhallitukseen nojautuva suunta, käyvät Itävallassa puolueiden väliset taistelut ehkä entistään kiivaampina. Itävallalla ei ole Hindenburgin tapaista persoonallisuutta, johon nojaten tällainen suunta olisi voinut syntyä. Sisäisen elämän tahti ja rakenne on niin

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

monessa muussakin suhteessa Itävallassa toinen kuin Saksassa.

Dollfuss on Saksan kanssa käytävissä neuvotteluissa tarrannut kovasti kiinni siihen viime helmikuussa tehtyyn Saksan tullisuosintaehdotukseen, johon Brüning antoi Bureschin "kauppapoliittisen hätähuudon" itsensä houkutella. Saksassa luonnollisesti hyvin huomataan, miten hullunkurista on, että juuri se sama Dollfuss, joka keinoja säästämättä ajoi Lausannen pöytäkirjan lävitse, nyt on anelemassa Saksan erikoissuosintaa. Muuan itävaltalainenkin lehti teki tästä äsken pientä pilaa: ei yleensä mitään ratkaisua ilman Saksan uhrauksia.⁺⁾

Täällä taas tuntuu kanta tässä kysymyksessä mutkattomalta. Lausannen pöytäkirjan hyväksyminen kirjataan jokseenkin kokonaan valtakunnankansleri von Papenin kontolle, hän kun ei antanut Saksan edustajan Genèveässä äänestää sanottua pöytäkirjaa vastaan.

Itävallan esittämät toivomukset erikoishuojenuksista käsittävät m.m. 20 %:n tullialennuksen pyöreälle puutavaralle, maitotaloustuotteille, syöttökarjalle ja muille maataloustuotteille. Teollisuustavarain luettelo sisältää ennen kaikkea tekstiili- ja ylellisyystavaroita, mutta myöskin autot ja joukon metalliteollisuuden tuotteita. Ehdotettuihin tullihuojennuksiin suostuminen merkitsisi siis Saksalle huomattavaa taloudellista uhrausta. Saksalaisissa piireissä näyttää olevan nyt vallalla käsitys, että näihin myönnytyksiin voidaan suostua vain

---

⁺⁾ Lausannen pöytäkirjassa, kuten muistettaneen, Itävalta uudelleen vakuutti pysyvänsä liittymättä Saksaan.

Itävallalta saatavia poliittisia myönnytyksiä vastaan. Ennen kaikkea tulisi kai tällöin kysymykseen, että Itävalta sitoutuisi seuraamaan Saksan poliittista linjaa sellaisissa tärkeissä ratkaisuisissa, joissa Saksa ja Ranska pyrkivät kulkemaan eri teitä. Saksassa voittaa yhä enemmän alaa vakaumus, että yhteissaksalaiselle pyrkimykselle ja Itävallallekin olisi edullisinta sitoa Wienin politiikka entistä kiinteämmin Saksan seuraamaan suuntaan.

Saksan myöntämät tulliedut voisivat epäilemättä huomattavasti helpottaa Itävallan taloudellista tilaa, niinkuin viime kesänä kasvanut saksalaisten matkailu Itävallassa suuresti paransi valuuttatilannetta. Saksalaiset markkinat pysyvät yhä edelleen Itävallan vientiteollisuuden tärkeänä sijoitusalueena, jota ilman eteenpäinmeno muodostuu vaikeaksi. Siksi pyritäänkin Saksassa käyttämään suosintatullineuvotteluja nimenomaisena tilaisuutena yhteisorientation saavuttamiseksi molempien maiden politiikassa.

M. W. W. W. W. W.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA: _____

Berlinissä olevan lähetystön rapo. no 39.

Ministeri Malijoki.

21/xi 1932.

Vide: H.V.

Berlinissä, marraskuun 21 p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

no 3291/615/32

POSTERIO		
149/88 fac. 1. 1932		
24/11/32		LIL
RYHMÄ	LUOKA	ADIA
5	C5	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 39 aiheesta:

Papenin hallituksen kukistuminen.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

W. J. Koskinen

Herra Ulkoasiainministeri
Vapaaherra A. Y r j ö - K o s k i n e n ,
Helsinki.

8581

TERWAKOSKI

Salainen.

B E R L I N I - S S Ä O L E V A L A H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 39.

Berlini - ssä 21 p:nä marraskuuta 1932.

49/88 Pa. 32		
24/11/32	5	Liik.
5	C5	

Asia: .....

Papenin hallituksen

kukistuminen.

Hiukan odottamatta tuli Papenin hallituksen eronpyyntö ja Hindenburgin suostuminen siihen. Olihan yleensä tunnettua, että Papen ei olisi epäillyt uudelleen hajottaa eduskuntaa eikä hän olisi kavahtanut valtiokaappaus-takaan. Kerrotaanpa hänen pari viikkoa takaperin suunnitelleenkin valtiokaappausta, mutta puolustusministeri Schleicher pani vastaan. Hänen käsityksensä mukaan armeija ei ole ehdottomasti valtiokaappauksen kannalla, ei ainakaan pysyväisesti, joten sellainen koe olisi uhkarohkea. Vielä enemmän epäluotettava olisi tällaisessa tapauksessa Berlinin suuri poliisivoima (lähemmäs 20,000 miestä).

Nämä näkökannat hän toi esiin myöskin viimeisessä hallituksen istunnossa ja vaati hallituksen muodostamista laueammalle pohjalle ja etenkin kansallissosialistien mukaanvetämistä. Hallitus päätti tällöin demissioneerata ja Papen ja Schleicher menivät yhdessä Hindenburgin luo tätä ilmoittamaan. Sanotaan, että jos Papen olisi yksin mennyt, ei eronpyyntöön olisi suostuttu, jonka

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

tähden Schleicher meni varmuuden vuoksi mukaan. Hallituksen eronpyyntöön oli myöskin syynä jyrkät erimielisyudet ministerien keskuudessa. Maatalousministeri Braun vaati jyrkästi kontingenttipolitiikan jatkamista, kun taas talousministeri Warmbold ja ulkoministeri Neurath ilmoittivat siinä tapauksessa eroavansa.

Uudesta hallituksesta ei tätä kirjoitettaessa ole vielä tietoa. Äsken oli Hitler Hindenburgin luona ja presidentti kysyi häneltä, voiko hän muodostaa hallituksen, jolla on yhtenäinen ohjelma. ja Reichstagin enemmistö takanaan. Odottaa vastausta iltapäivällä.

Matti Mäkelä

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *D.*

OSASTO: *C5.*

ASIA: _____

Berlinistä olevan lähetystön rap. n:o 140.

Ministeri Wuolijoki.

5/12 1932

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

no. 3386/635/32.

Berlinissä, joulukuun 5 p:nä 1932.

	5789/ae	32
8/12.32		
5	es	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 40 aiheesta:

Schleicherin hallitus.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kun-
nioitukseni vakuutus.

M. Vuolijoki

Herra Ulkoasiainministeri

Vapaaherra A. Y r j ö - K o s k i n e n ,

Helsinki.

B E R L I N I S S Ä O L E V A L A H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 40 .

Berlini -ssä 5 p:nä joulu- kuuta 19 32.

57 89 fac.	82
8/12.32	
5	C 5.

Asia: .....

Schleicherin hallitus.

Viime kuun 18 päivästä kestänyt hallituspuolaisai vihdoin t.k. 3 päivänä ratkaisunsa kenraali Kurt von Schleicherin tultua nimitetyksi valtakunnan-kansleriksi. Uusi kansleri, joka jää edelleenkin puolustusministeriksi, nimitettiin samalla Preussin komissaariksi, jossa ominaisuudessa hänellä on valtakunnan tärkeimmän osan poliisivoimat välittömästi käskettävissä. Kun kansleri on presidentin estettynä ollessa virkatehtävistään tämän laillinen sijainen, mikä Hindenburgin korkean ijän ja jo huomattavan fyysillisen heikkoudenkin vuoksi voi muodostua paljon merkittäväksi seikaksi, saattaa huolelta sanoa, ettei Saksan tasavallassa ole ennen ollut yhden miehen käsiin keskitettynä näin paljon valtaa ja mahtia.

Sisäasiainministeriksi nimitetty Preussin apulaiskomissaari ja Papenin hallituksen salkuton ministeri Bracht täydentää vallankeskitystä, sillä hänen hoidettavakseen jää Preussin varsinainen hallinnon valvonta. Uuden hallituksen erinomaisen tärkeän työministerin salkun on saanut salaneuvos Syrup, valta-

Jakelu [kitjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....

3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

kunnallisen työnvälitys- ja työttömyysvakuutustoimiston päällikkö ja valtakunnankomissaari vapaaehtoista työnhankintaa varten. Vapaaherra von Neurath jää edelleenkin ulkoasiainministeriksi, kreivi von Schwerin-Krosigk rahaministeriksi, Gürtner oikeusministeriksi ja vapaaherra Eitz von Rübénach kulkulaitos- ja postiministeriksi. Komissaariksi työnhankintaa varten on nimitetty maaneuvos Gereke (Präsident des Deutschen Landgemeindetages) ja sal-kuttomaksi ent. ministeri Popitz. Maatalous- ja talousministerien paikat jäävät entisilleen, vapaaherra von Braunin ja Warmboldin hallittaviksi. Heidän kesken lie-nee sovittu jonkunlaisesta "linnarauhasta" kontingentti-politiikkaan nähden.

Papenista luopuminen ei ollut Hindenburgille helppo asia. Eikä hän liene sitä aivan viime hetkeen saakka pitänyt välttämättömänäkään. Vasta Papenin itsensä ilmoitettua, että hän valtakunnan edun kannalta pitää tarpeellisena syrjäänvetäytymistään, näyttää Hindenburg tehneen päätöksensä hallituksen muodostamisen jättämisestä Schleicherin tehtäväksi. Hindenburgin avoin kirje Papenille osoittaa presidentin suurta henkilökohtaista kiintymistä eroavaan kansleriinsa.

Ainoankaan Saksan tähänastisen hallituksen muodostaminen ei liene tapahtunut sellaisessa eri suuntiin vetävien voimien ristitulessa kuin nykyisen. Neuvottelut kansallissosialistien kanssa olivat oikeastaan alusta alkaen tuomitut epäonnistumaan Hitlerin liiallisten valtavaatimusten vuoksi, joihin Hindenburg tietävästi ei ole koskaan osoittanut pienintäkään halua taipua. Sentrumin ja Bayerin kansanpuolueen hallitusvalmius jäi myöskin vähän merkittäväksi Hitlerin kannan tähden. Erikoista toimeliaisuutta osoitti koko

kriisiajan Hugenberg, jolla on runsaasti siteitä ja suhteita Hindenburgin lähimmässä ympäristössä. Ettei hän saanut ratkaisua sanella, lienee pidettävä historiallisesti onnellisena lopputuloksena, sillä hänen suunnitelmaansa toteutuminen olisi varmaan merkinnyt kohtalokasta jännityksen lisääntymistä hallituksen ja kansan välillä.

Uudella kanslerilla on epäilemättä suuremmat mahdollisuudet onnistua kuin v. Papenilla. Hän on intelligentimpi ja joustavampi, eikä hänellä ole epämieluisia antecedentiaa kuten v. Papenilla, joka sodan aikana Washingtonissa sotilasasiain miehenä ollessaan oli saanut Ententen epäsuosion. Sitäpaitsi hän sentrumiin kuuluvana edustajana intrigeeratessaan Brüningin hallitusta vastaan sai puolueensa vihat päälleen.

Schleicherin heikkous ehkä on liian suuri oveluus, sanovat ainakin hänen vastustajansa. Niinpä väitetään hänen olevan valmiin lupaamaan kaikille, mitä he haluavat. Vasemmistolle hän lupaa hallitusmuodolle uskollisuutta, ammattiyhdistyksille lakkauttaa viimeiset hätäasetukset tariffisopimuksesta j.n.e. Vieläpä hän oli ammattiyhdistysten liiton puheenjohtajalle lausunut, että hän itse puolestaan mieluummin ottaisi ammattijärjestöstä työministerin, mutta että se tällä hetkellä valitettavasti ei käy laatuun.

Kenraali von Schleicherin curriculum vitae on seuraava. Hän täytti viime huhtikuun 7 päivänä viisikymmentä vuotta. Lukuunottamatta kesää 1917, jolloin hän oli komennettuna rintamalle, työskenteli hän sota-ajan päämajoitustemestarin esikunnassa suuressa päämajassa. Hänet korotettiin majuriksi vasta heinäkuussa 1918. Kun Groener tuli ylimpään armeijanjohtoon, kutsuttiin Schleicher hänen henkilökohtaiseen esikuntaansa, joten hän on Saksan ny-

kyisen armeijan järjestykseen ottanut alusta alkaen osaa. 1924 hänet korotettiin eversti luutnantiksi ja helmikuussa 1926 nimitettiin osastopäälliköksi puolustusministeriöön sekä samalla everstiksi. Huhtikuussa 1929 sijoitettiin Schleicher äsken muodostettuun ministerintöimistöön (Ministeramt) puolustusministeriössä ja nimitettiin kenraalimajuriksi sekä vähän myöhemmin kenraaliluutnantiksi. Viime kesäkuusta on Schleicher ollut Papenin hallituksen puolustusministeri.

M. M. M. M. M.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

Berlinissä olevan lähetystön rap. nro 41.

Ministeri Wuolijoki.

19/12. 32.

Berlinissä, joulukuun 19 p:nä 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

n:o 3561/a59/32.

54/89 ae.		
22/12.32		
RYPMÄ	UASTU	ACIA
5	C5	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 41 aiheesta:

Schleicherin hallitusohjelma.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

M. Wuolijoki

Herra Ulkoasiainministeri

A. H a c k z e l l ,

Helsinki.

TERWAKOSKI

1932

BERLINISSÄ OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 41.

Berlinissä, 19 p:nä joulukuuta 1932.

MINISTERIÖ		
57/89 lae.	1. 10 22	
22/12.32.2		
		ACIA
5	C5	

Asia:

Schleicherin hallitusohjelma.

Kuluvan kuun 15 päivänä pidettyä valtakunnan-kansleri von Schleicherin radiopuhetta on oikeastaan liioiteltua nimittää varsinaiseksi uuden hallituksen ohjelma-julistukseksi, niinkuin sitä on joillakin tahoilla tahdottu ymmärtää. Schleicher sanookin, että hänen ohjelmassaan on vain yksi kohta, nimittäin työnhankinta työttömille. Mitään ohjelmamaisesti kiteytettyä ei puhe sisällä oikeastaan ollenkaan. Mutta se on sosiaalisesti ajattelevan uuden-ajan miehen vetoamus kaikkiin kansan kerroksiin, kaikkiin puolueisiin ja kansalaisyhtymiin, kutsu yhteistyöhön kansan pelastamiseksi nykyisestä hätätilastaan sellaisin keinoin ja apuneuvoin, jotka ovat tarkoitetut tuottamaan helpotusta yhteiskunnalle kokonaisuudessaan.

Puhe on leadittu niin taitavasti, ettei lehdistön kritiikki puolueisiin katsomatta ole siihen suuresti pys-
tynyt. Schleicherin kannalle karakteristista on puheessa m.m. kohta, jossa hän sanoo: "Olen riittävän epäuskoinen tunnustaakseni, etten ole kapitalismin enkä sosialismin kannattaja. Sellaiset käsitykset kuin "yksityis- tai

Jakelu [kitjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

suunnitelmatalous" ovat minulle yksinkertaisesti siitä syystä menettäneet merkityksensä, ettei näitä käsitteitä talouselämässä tavata eikä edes voida tavata täydellisessä puhtaudessaan. Senvuoksi olenkin sillä kannalla, että talouselämässä on toimittava niin kuin kullakin hetkellä on järkevää ja johtaa kaiken todennäköisyyden mukaan maan ja kansan kannalta parhaaseen tulokseen. Dogmien vuoksi ei maksa riitaa rakentaa."

Kauppapoliittisesti puhe ei tarjoa mielenkiintoista. Kotimarkkinoita on elvytettävä, ulkomaisten markkinain tarpeeksi on työttömyyden lieventämisen merkeissä työskenneltävä, pysyen toisten maiden kanssa "tarkoituksenmukaisissa tavaravaihtosuhteissa". Se seikka, että sekä Warmbold että von Braun ovat voineet jäädä edelleen hallitukseen, on selvä todistus tapahtuneista sovitteista, jotka viittaavat jonkullaisen kultaisen keskitien tavoitteluun ja varmasti autarkisen suunnan lieventymiseen ulkomaankaupan hoidossa.

"Hallitus on kiinnostava aivan erikoista huomiota siihen, että valtio- ja yksityistalouden toisiinsa sekoittamista kartetaan. Ei ole soveliaista, että suuret liikeyritykset nauttivat yksityistalouden kaikkia etuja ja sen rasitukset, ennen kaikkea risikon, säilyttävät valtion kannettaviksi. Yrityksiin, jotka jossakin muodossa saavat valtion rahallista apua, on vastaisuudessa sovellettava valtion yrityksen näkökohtia. Kaikki muu järjestely merkitsee epäoikeutettua yksityisen suosimista yhteisyyden kustannuksella".

Schleicher on puheessaan verrattain vähän sotilas ja kenraali. Nuorison kasvatusta ajatellessaan hän tosin puhuu jonkullaisista sotilaallisluontoisista järjestömuodoista, mutta henki on uudenaikainen: nuorisossa

on ennen kaikkea kehitettävä sosiaalista yhteenkuuluvaisuuden tunnetta ja järjestysvaistoa. Kansallinen miliisi on Schleicherin puolustuslaitosihanne.

Schleicherin kanta aseistariisumiskysymyksessä, jota hän taaskin puheessaan korostaa, on siksi tunnettu, että sitä tuskin tarvitsee kosketella. Pieni tyytyväisyys menestyksen johdosta Genevessä kajastaa puheesta, mutta mitään ulkopoliittikan suuntaviivoja ei siinä yritetäkään hahmotella.

Jää siis likimpinä viikkoina ja kuukausina nähtäväksi, miten Schleicher käytännössä puheessaan esitettyjä ohjelmallisia näkökohtia toteuttaa. Hänellä on joka tapauksessa paljon suuremmat menestymisen edellytykset onnistuakseen kuin edeltäjällään, sillä kaikki vakavat kansalaispiirit suhtautuvat häneen jonkullaisella pidättyvällä myötätunnolla, siitäkkin huolimatta, että muodollisesti oppositiota julistetaan.

Kuvaavaa Schleicherin taidolle on, että kun Papen puheessaan teroitti vahvan auktoritatiivisen hallituksen merkitystä, Schleicher päinvastoin sanoi hallituksen tarvitsevan laajojen piirien kannatuksen. Kun Papen haukkui kaikkien edeltäjiensä politiikan, niin Schleicher antoi edeltäjilleen kaiken tunnustuksen.

M. W. W. W. W.